Yeni

MUHİT

Sene 1 *Resimli Aylık Aile Mecmuası* *No. 6*

Müvezzilerden elbise kalıbını isteyiniz.

Nushası 50 Kuruştur

"Muhit,,e abone bulanlara

Aşağıdaki Hediyeler Verilecektir.

Müteşebbis gençler ve çocuklar, sınıflar, kulüpler bundan kolayca istifade edebilirler, hem de mecmualarının gittikçe daha büyük bir tekâmul vücude getirebilmesini temin etmiş olurlar.

SENELİK

1 abone bulana: Hokka takımı, Meşin mahfaza dahilinde jilet makinası, Bir şişe Piver kolonyası; Renkli bir vaporizatör, Mürekkepli kalem, «Muhit»in üç aylık abonesi.

2 abone bulana: Mürekkepli kalem (erkek için) Mürekkepli kalem (kadın için) Manikür için sedef kadın çakısı, «Muhit»in altı aylık abonesi,

4 abone bulana: Ev ve mektep için ufak duvar saati. Madeni kol saati, Tahta portatif kamp karyolası «Muhit»in bir senelik abonesi.

8 abone bulana: Kol saati (teminatlı), gümüş. Büyük duvar saati. Demir ve somyeli portatif karyola.

15 abone bulana: Bir Radyo ahizesi (mürsile merkezlerinden 15 kilometre dahili için).

25 abone bulana: **«Gramola» markalı «His Masters Voice» Sahibinin Sesi mamulatı, masa gramofonu. «Deka» markalı portatif gramofon.**

30 abone bulana: **«Stower» markalı dikiş makinası.**

45 abone bulana: Portatif His Mesters Voici gramafonu.

70 abone bulana: «Royal» veya« Corona» markalı portatif yazı makinası.

100 abone bulana: **«Super Baby» Radyo cihazı**

110 abone bulana: «Royal» markalı büyük yazı makinası.

Çocuklara Güzel Kitaplar

Himayei Etfal Cemiyeti tarafından neşredilen şu kitapları çocuklara ve anababalarına tavsiye ederiz:

1 — Japon İkizleri, M. Zekeriya
2 — Ezop hikâyeleri, S. Zekeriya
3 — Eskimo İkizleri, M. Zekeriya
5 — Filipinli İkizler, S. Zekeriya

Mehmet Kemal

Umum Avrupa Gazete ve Mecmuaları Bayii

Köprü, Kadıköy İskelesi, Seyrisefain Kulûbesi

MUHİT in Eski Nushaları Bulunur

MUHİT

Resimli Aylık Aile Mecmuası

Sene 1 — Nisan, 1929 — № 6

ÇOCUK ASRI

"İnsandanüstün„ İdeali — Yaratıcı Zihinler Yaratmak İhtiyacı

İnsan dımağının hızlı ve çabuk açılma ve genişlemesi terbiyecilere ve bütün düşünücülere çocuğa son derece büyük bir ehemmiyet verdirmiştir. Yirminci asırda nazarî ve amelî cihetlerden çocuk terbiyeciliğinin hudutları gayet genişlemiş, meydana büsbütün yeni bir terbiyecilik tarzı çıkmıştır. Şimdi, çocuklarda ahlâkî seciyenin ve zihnî düşünüş mekanizmasının hangi yaştan itibaren teşekkül ettiği, ne gibi amillerin tesirile ne gibi değişmelere uğrayabildiği, bu değişmelerden hangilerinin sürekli, hangilerinin geçici olacağı uzun uzun düşünülüyor, düşünülüyor da ona göre çocuğun ilk çağdan itibaren ahlâkî terbiyesine ve zihnî inkişafına hangi şeraitin en muvafık olacağı tayin ediliyor, ve bu şerait içinde umumun ihtiyaçlarına kâfi gelecek terbiye muesseselerinin yaratılmasına çareler aranıyor ve gittikçe bulunuyor.

Yirminci asır insanın alabildiğine dımağca açılıp genişliyeceğine, *"insandanüstün„* bir mahlûkun türiyeceğine inanıyor; hemde yalnız türiyecegine değil, fennin büyük kuvvetleri sayesinde, nisbî bir süratle türetilebileceğine kanaat getiriyor.

Hülâsa: Yirminci asır *"insandanüstün„*e sarsılmaz bir inan besliyor, ve bunun için bu günkü insan yavrusuna gelecek insanlığın en kıymetli bir sermayesi —sermaye değil, bir mayası— gibi bakıyor, o mayadan bugün yalnız zihinlerde yaşıyan "salt hayal„ e en kısa bir zaman devresi içinde gerçek bir varlık vermek için fennin şimdiden verdiği bütün vasıtaları kullanmağa çalışıyor.

Yirminci asır aynı zamanda şiddetle halkçı *"Demokrat„* tır da. Yalnız şunun veya bunun çocuğu için bir terbiye usulü istemiyor; halk kütlelerinin yavrularını, hep birden, dımağca ve bedence, mümkün olduğu kadar açıp genişletmek, en sağlam vücutları en açılmış ve genişlemiş dımağlarla çehizlemek; kütlelerce, milletçe, bütün insan cinsince *"İnsandanüstün„* ü hazırlamak yollarını arıyor.

* * *

Köylü ve şehirli... aristokrat ve burjua... burjua ve proleter... proleter ve serseri; bu sınıflar arasında ne derin farklar var: Bedence ve dımağca farklar!

Yirminci asır bu farkları kaldırmak için, sınıfların hepsini bir "insandanüstün„ tipi derecesine yükseltmek için çırpınıyor.

Fakat bir memlekette çocuk terbiyeciliğini yirminci asrın "İnsandanüstün„ idealine uyacak bir hale getirebilmek için o memleketin hiç olmazsa şoselerinden başka demiryolları şebekelerini, ziraî elektrik istasiyonlarını, su kanallarını, sulama sistemini, liman ve doklarını bütünleştirmiş olmalı; sınaatte: kendi lokomotiflerini, tayyarelerini, gemilerini, fabrikalarını dahilde imal edebilecek derecede ilerlemiş bulunmalıdır. Halbuki meşrutî saltanetten Cumhuriyete miras kalan Türkiye bu saydığımız medeniyet eserlerinin hemen hepsinden mahrumdu.

Bu kadar geri kalmış bir memleketi Cumhuriyet hükûmeti şüphesiz "İnsandanüstün" idealini kavrayabilecek bir yükselmeye beş senenin içinde iriştiremezdi.

Fakat Cumhuriyet hükûmeti lâyıkile vazifesini idrak etmiştir ve bizi büyük medenî millêtlerde görerek gıbta ettiğimiz bütün o umran eserlerini anlıyacak, kullanacak ve yapacak bir seviyeye götürmek için var kuvvetile gayret ediyor.

* * *

Çocuk terbiyeciliğimiz için bizim de temenni ettiğimiz noktalar var.

1) Amelî ve sınaî usullerle nazarî usullerin mezcedilmesi.

Ayrı sanat ve meslek mektepleri açmak çok güzel bir iştir. Memleketimiz için çok lâzımdır. Fakat fikrimizce son derece lâzım bir şey daha vardır, o da: bütün orta mekteplere ve liselere sanatlaşmış elişleri sokmaktır.

On beş on altı yaşlarındaki her türk çocuğu oyuncak olarak tayyare, tahtelbahir, hakikî vapur modelleri yapabilmeli; motorlu, turbinli makinelerle (tabiî küçük oyuncaklar şeklinde) oynayabilmeli; mektep atelyelerinde bulunacak aletler ve malzemelerle kendi elile de onları yapabilmelidir.

Orta tahsildeki türk çocuğu, her şeyden evel, kendisini fennin bütün kudretlerine malik bir *yaratıcı* görebilmelidir.

İşte bu yaratıcılık zevkidir ki Amerikanın, Almanyanın, İngilterenin gençlerine bin bir türlü teşebbüs fikirleri verebiliyor ve oralarda "İnsandanüstün„ idealini zihinlerde yerleştirebiliyor.

Büyük Cumhur Reisimize inanımız ve güvenimiz o derece büyüktür ki harf ve lisan inkilabile ilerleme ve yükselme yollarını türk çocuğu için açtığı gibi sanatlaşmış tedrisat için dahi lâzım gelen işareti vereceğine şüphemiz yoktur. Türk çocuğuna her şeyden evel fen ve sınaat hakimiyeti vasıtasile yaratıcı bir zihniyet ve yaratıcılık zevki lâzımdır.

Bu da en ziyade sanatlaşmış elişleri ve amelî surrette fennî tedrisat ile mümkündür.

A. C.

Gazi Hazretlerinin Gençliğe Hitabı

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyıtini ilelebet muhafaza ve mudafaa etmektir. Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur.

Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dahilî ve haricî bethahların olacaktır. Bir gün istiklâl ve cumhuriyeti mudafaa mecburiyetine düşersen vazifeye atılmak için içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmiyeceksin. Bu imkân ve şerait çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zaptedilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha vahim olmak üzere memleketin dahilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini müstevlilerin siyasî emellerile tevhit edebilirler. Millet fakrüzaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır.

Mühtaç olduğun kudret damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Kız Amelî Hayat Mektebi izcileri Tayare İhtifalinde

bizim izciler hemen kendi gömlekleri ve deyneklerile yaptıkları bir sedyeye koyarak ta hastahaneye kadar vakit kaybetmeden taşıdılar.

Diğer bir vak'a da Faşist talebenin İstanbulu ziyareti esnasında oldu: Seyrisefain salonundan İtalyan misafirler çıkarlarken bir yankesici İtalyanlardan birinin parasını çarpmış, fakat müşahede kabiliyeti terbiye edilmiş, çevikliğe ve çabuk karar vermeğe alıştırılmış kız izcilerden biri vak'ayı görür, yankesiciyi yakalar ve misafirin parasını istirdat

Kız Amelî Hayat Mektebi izcilerinin Emanullah Han hz.inin huzurunda Resmigeçidi

eder! Eski zamanın hanım kızlarile ne tezat, değil mi?

— İzcilere ne gibi şeyler öğretiliyor, efendim?

Bu suâle jimnastik muallimi cevap verdi. Muhsin Bey, karşısında tabur olmuş nafız nazarlı izci kızlar varmış gibi, gözlerinde şimşekler çaktırarak keskin cümlelerle: «müdavatı evveliye, hastabakıcılık, yemek pişirmek, acizlere yardım etmek, yürüyüşlere alışmak» gibi faaliyetlerde bulunduklarını söyledi.

Aynı günde izci kızların Paşabahçesinden

Kız Amelî Hayat Mektebi izcilerinin bir Tenezzühü

Polonezköyüne yürüyerek gidip geldiklerini, bir başka gün de Haydarpaşadan Alemdağına yürüdüklerini ve daha bir çok yürüyüşlere çıktıklarını anlattı.

Bunun üzerine muharririmiz teşekkür ve samimi takdirlerini takdim ederek mektepten ayrılmıştır.

Türkiyede İzcilik Faaliyeti

Gençlerimiz İzcilik gibi umumî, millî, muntazam bir faaliyet teşkilâtile biribirlerile bağlanmağa mühtaçtır.

Muharriri: İzci Ahmet

Eski Darüleytam İzcileri Talimde

Dünyanın bütün medenî memleketlerinde büyük bir ehemmiyeti haiz olan izciliğe memleketimizde de az çok bir alâka gösterilmiştir. Memleketimizde ilk defa olarak «15 Şubat 1328» tarihinde Galatasarayda bir izci oymağı teşekkül etmişti. Bu teşkilatın başında spor ve kulüp hayatımızda oldukça mühim hir rol oynamış olan Ahmet ve Abdurahman Robenson Beyler bulunmuşlardır. Galatasaray oymağını Darüşşafaka ve İstanbul Lisesi oymakları takip etmiş, bu suretle izcilik memleketimizde oldukça taammüme başlamıştır. Hattâ, bilâhare, «1914» te Belcikadan Parfit namında bir izci muallimi celbedilmiş ve Maltepede büyük bir kamp kurularak buraya bütün vilayetlerden bir çok genç muallimler çağrılmış ve onlara orada izcilik öğretilmiştir. Bunun neticesi olarak memleketin her tarafından büyük, küçük izci gurupları teşekkül etmeğe başlamıştı. Fakat umumî harp gittikçe inkişaf etmekte olan izciliği durdurmuştur. Ondan sonra ötede beride tek tük izci grupları görülmüşsede onlar da dağılmağa mecbur kalmışlardır.

Mütarekeyi müteakip izcilik tekrar canlanmak istemiş ve hususî bir hey'et tarafından İstanbulda yeniden bir teşkilat yapılmış ve iki ingiliz tarafından çalıştırılan Galatasaray oymağı oldukça mühim bir terakki göstermiştir.

Bu sıralarda (919 - 920) Darüleytamlarda da izcilik başlı başına bir varlık olarak ilerilemiştir. Bebek, Ortaköy, Balmumcu, Beykoz, İmrahor, şubelerinde teşekkül eden ve beş yüze yakın bir yekûna baliğ olan izci oymakları ciddiyetle çalışmışlar ve Şevki ile Faik beyler gibi genç ve kudretli muallimlerden şehit yavruları çok istifade etmişlerdir.

Fakat bütün bu teşekkûller bir araya gelerek bir birlik yapmağa muvaffak olamamışlardır. Küçük küçük gruplar halinde ayrı ayrı çalışmışlardır.

Galatasaray, Şişli, Bakırköy, Kadıköy, Bebek, vs. oymakları birleşip merkezî bir teşkilât vücude getiremedikleri için birer birer sönüp gitmişlerdir.

Bir müddet sonra tekrar büyük bir izcilik hareketine şahit oluyoruz, o da Selim Sırrı ve M. Sami Beylerin teşebbüsile vücude getirilen «Türk İzciler Birliği» dir.

Galatasaray İzcilerinin bir Kampı

Bu teşkilatla İstanbulun bütün mekteplerinde, liselerde ve bazı semtlerde bir çok izci oymakları teşkil ediliyor; birliğe Kalgay unvanı altında Selim Sırrı Bey reis ve M. Sami Bey de Kalgay muavini oluyor; İzciler Birliğini İstanbulun muteber zevatından müteşekkil bir «Büyük Orta» ile oymak heyetlerinden müteşekkil bir «Küçük Orta» idare ediyordu. Bu teşkilat memleketin her tarafında yapılsa idi bu sahada müsmir bir teşebbüs olacaktı. Fakat maalesef bu böyle olmadı, Birliğin hayatı çok sürmedi. Muhtelif sebeplerin tesirile Selim Sırrı Bey kalgaylıktan çekildi. Sami Beyin kalgaylığı zamanında Birlik tekrar canlanmak istemişse de muvaffak olamadı. Ve nihayet Birlik dağıldı. 1924—1925 senelerinde Galatasaray ve İstanbul liselerindeki küçük oymak bakıyeleri istisma edilirse hemen he-

İzcilerimizin Ankarada bir Resmigeçidi

men İstanbulda izcilik kalmadı, denilebilir.

Fakat bu atalet devri çok sürmedi. 1926 senesi 29 teşrinievelinde Cumhuriyetimizin üçüncü yıl dönümünü tesit için Ankarada yapılacak büyük bir geçit resmine bütün liselerin izcilerile iştirak etmesini Maarif Vekâleti tamim etti. Her tarafta hummalı bir faaliyet başladı. Ve o sene Ankarada Türkiyenin her köşesinden gelen bin kadar izci toplandı. Fakat bütün bu bir ay içinde vücude getirilen ve ilk defa izci elbiseleri giymiş mektep talebesinden teşekkül eden oymakların gayeleri bir olduğu halde her şeyleri ayrı idi. Elbiseleri ayrı, teçhizatları ayrı, teşkilatları, talimleri, kumandanları, selâmları, işaretleri hep ayrı idi.

Bu şerait tahtında yapılacak bir geçit resmi hiç şüphesiz çok gülünç olacaktı. Bunu evelden gören bir kaç kişinin teşebbüsile oymak beyleri top-

Kilyos Kampında

landılar; bir çok münakaşalardan sonra, sırf o geçit resminde tatbik edilmek üzere bir takım kaideler kabul edildi. Bunu takipeden 927 ve 928 resmigeçitlerinde de bu hal aynen vakioldu. Resmigeçitlerden sonra gene her oymak kendi usulünü takipte devametti. Ve şimdiye kadar izcilik faaliyetleri bayram günlerinde boru tırampet çalarak resmigeçit yapmaktan ibaret kaldı.

Nümayişleri müteakip elbiseler dolablara yerleştirildi ve gelecek resmigeçit beklendi.

Şu bir kaç satır içinde ta başından bu güne kadar hulâsa ettiğimiz izciliğimiz görülüyor ki, hâlâ esaslı bir teşkilata ve sürekli bir faaliyete mazhar olamamıştır. -Asrımızda her memlekette olduğu gibi bizde de türk gençliğini esaslı bir teşkilata raptetmek ihtiyacı karşısındayız. Ve bu ihtiyaç günden güne fazlalaşmaktadır.

İzcilerimizin İstanbulda bir Resmigeçidi

Anne Olmak Bahtiyarlığı

Dünyada Anne Olmak Bahtiyarlığı kadar Devamlı, Onun kadar Tatlı, onun kadar Değerli hiçbir Zevk Yoktur

"KAHTLEEN NORRİS„ den

Annelik, hakikî manasında — yâni, beşeriyetin ağlıyan, acıkan, uyku arıyan, söz dinlemez ve cahil kısmına şefkatle, muhabbetle el uzatmak manasında, — işte ancak bu manada telekki edildiği zaman kadınlığın her müşkülünü halledebilir; ve, üşüyen, ağlıyan, yaramazlık eden çocuklarla en ziyade alâkadar olmak dolayısile kadınlığın haiz olduğu mühim mevkiden istidlâl edilebilir ki iyi annelerle dolu bir dünya, iyilikle, ahenkle, selâmetle ve zevkle dolu bir dünya olur.

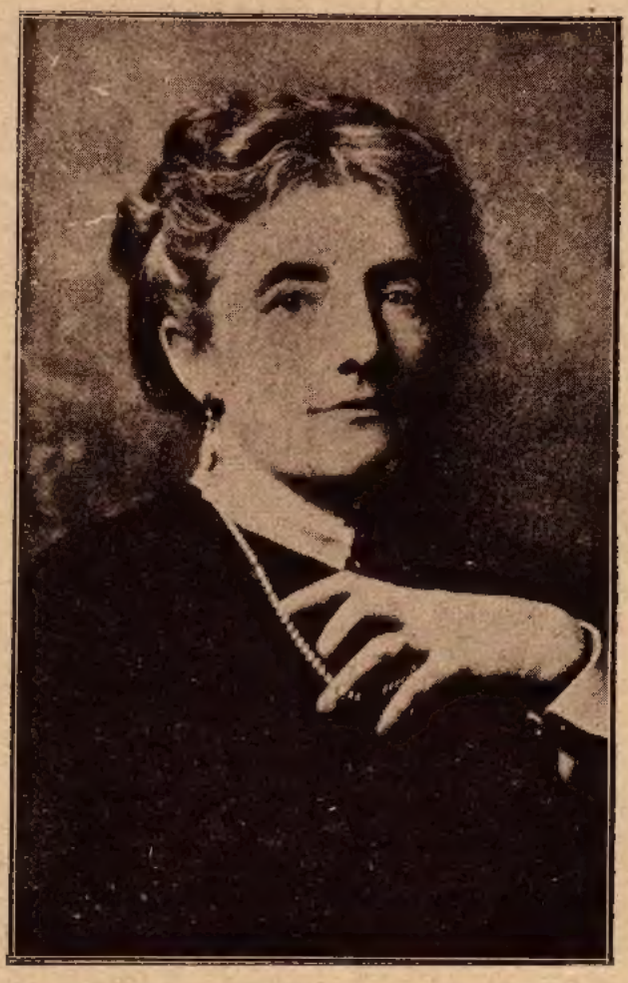

Kathleen Norris

Bu, yek nazarda, hassasiyetin ilham ettiği bir hayal gibi duruyor. Halbuki, hakikatte, cilâlanmamış, süslenmemiş halis bir şe'niyettir.

Nasıl ki her iyilik kabil olduğu kadar inkişaf ettiği zaman muhabbete inkılâp ederse; nasıl ki her fenalığın, onu teşkil eden unsürlara ayrıldığı zaman, yalnız ahmakça bir nevi korku olduğu meydana çıkarsa; öylece hayatımızda iyilik, terbiye, kanun, tedbir, bedîî fikir namına ne varsa, araştırılacak olursa, bunların bize annelerimizden geldiği anlaşılır. Ve ancak annelerimiz bu vazifelerinde kusur ettikleri zamandır ki bu iş yabancıların eline tevdi edilir. Bir çocuğa nazaran annesi hem hastabakıcı hem hoca, hem hâkim, hem doktor, hem arkadaştır.

Medeniyet daha muğlak bir hale geldikçe, mektep işi mutahassıslar tarafından selâhiyetle verilen derslere münhasır kalıyor; fakat, bu dersler de hakikatten çocukların annelerinin kucağında aldıkları derslerin temadisinden başka bir şey değildir. Vaktile hastahanelerin yerini herkesin kendi evindeki hasta odaları tutuyordu; hattâ, yirmi beş sene kadar az bir zaman evel, bir hastayı yabancı bir hastabakıcının eline teslim etmek mecburiyeti ev halkınca adeta, büyük bir felâket gibi, heyecanla karşılanırdı. Çünkü, hastaya bakmak münhasıran annenin vazifesi idi.

Dünyanın en mühim şeyleri bir insanın evinde olup biten şeylerdir. — Daha doğrusu olması lâzım gelen, olması kabil olan şeylerdir.— Ve dünyanın en müheyyiç mes'uliyetleri, en mühim vak'aları küçük çocuk annelerinin başlarından geçenlerdir. Dünyada hiç bir şey — ne mehip köprüler inşa etmek, ne büyük demiryolları yapmak, ne sancakların altında ordular yü-

rütmek... hayır, bunların hiç birisi valdenin vazifesi olan hamil olmak ve çocuk yetiştirmek kadar mühim değildir.

Kadınlar, ekseriyetle bunu böyle görmüyorlar, ve bu yanlış telekkilerine hayret edilmemelidir. Çünkü yüzlerce senelerden beri dünya onlara yalan söyledi, onları bahtiyarlıkları için elzem olan şeyler hakkında mütemadiyen aldattı; bilhassa bu son iki üç nesil zarfında valdelik itibardan düştü. Binlerce kadınlar bugün valdeliği saadet sebepleri listesinin en sonuna yazarlar. Seyahat etmek, hizmetçi kullanabilmek, otomobiller ve mücevherler edinmek onlarca valde olmak emelinden mukaddem tutulur. Çünkü o zavallıların zihni uzun yalanlar silsilesile şirazesinden çıkarılmıştır. Hakikatte onlar kendi kendilerine düşünerek bu neticeye varmış değildirler.

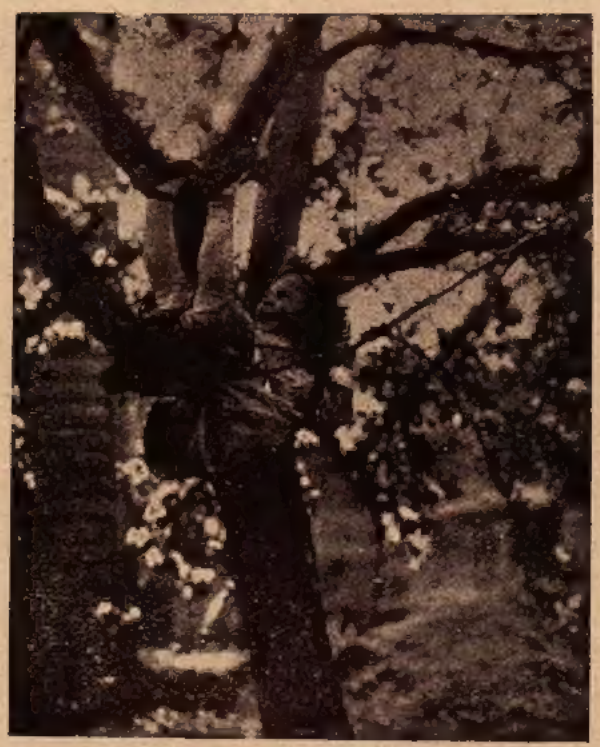

Ne var bunda korkacak?
Oh! ne güzel salıncak!

Biz, asrî zevceler, kendimizi hüriyetlerini kazanmış kadınlar addediyoruz; kat'iyen kaniiz ki isteyip de yapamıyacağımız hiç bir şey yoktür. Halbuki mütemadiyen mevcudiyetimizin en esaslı hakkı —anne olmak hakkı— hususunda yanlış, aldatıcı bir mefkûrenin tesirine kapılıyoruz, onun esiri oluyoruz.

Bugün, yeni evlenen bir çift, umumiyetle çocuktan başka bir çok şeye sahip olabiliyor. Bir apartman, bir otomobil, bir telefon, bir radyo, hava gazlı bir mutpak, bir piano; bunların hepsi keselerine uygundur; çiçekci ile, şekerci ile, terzi ve kuvaför ile, sinema ile hesabıcari açabiliyorlar, düğün hediyeleri ve ziyafetler verebiliyorlar, poker oynıyorlar.

Halbuki onlara çocukları olup olmadığı hakkında bir sûal sorduğumuz zaman şetaretlerine halel getirmeksizin: «Varidatımız müsait olur olmaz, hemen ilk fırsatta...» diye cevap veriyolar. Biraz daha ciddî ve mahremane görüştüğümüz zaman, genç-zevce bu fikrini size izah ediyor:

— Kocam diyor ki — doğrusu ben de fikrine iştirak ediyorum ya! — çocuklar en eyi şerait dahilinde en güzel mekteplerde yetiştirilemesze onları dünyaya getirmek adeta bir cinayet olur!

Bunu papağan gibi tekrar ederken genç zevce bir taraftan da güzel dudaklarını boyıyor küçük burnunu pudralıyor, ve duvardaki aynaya bakarak saçının dalgalarını müdekkikan temaşa ediyor.

Başındaki şapkaya 15 lira vermiş, elindeki dudak boyasına 5 lira, küçük boya çantasına 10 lira sarfetmiştir, ve saçını 2 liraya kıvırtmıştır... ve bu, vücudu sıhhatle, kalbi sevgi ile dolu zeki, genç kadın teessüfle bir çocuk yetiştirecek parası olmadığını söyliyor!

Hayır, hakikatte, çocuğu olmadığına teessüf etmiyor, sadece teessüf ettiğini söylüyor. Kocası, ve ağlebi ihtimal annesi ve kadın ahpapları, herkes, ona demişlerdir ki çocuğa en iyi şerait dahilinde bakılamazsa, en iyi mekteplerde okutulamazsa, onu dünyaya getirmek cinayet olur. Ve genç kadın umumî cereyana kendisini brakmış, akıp gidiyor. Zavallı küçük ahmak, hiç hatırına bile getirmiyor ki bu manasız cümleler onu tabiî ve mes'ut bir hayattan mahrum eden zehirli narhotiklerdir; ve onu bir gün nice kırk, kırk beş, elli yaşındaki kadınların yaşamak dedikleri alelâcaip hale sürükleyecektir.

Zavallı genç zevce cahil, müşfik ve uysal

Arkadaşım Ayşenin karagözmüş kuzusu ...
Tüyü pamuk gibiymiş, huyu melek gibiymiş,
Adı İnciymiş... Bakın güzel isim doğrusu.
Daha süt içiyormuş, tıpkı bebek gibiymiş...

Bu sabah hep anlattı... daha neler de neler!
Methini dinlemekten bütün doldu kulağım.
İnci Ayşenin olsun, bana Sedefim yeter,
Benim şakrak, neş'eli, cana yakın oğlağım!

bir insan olduğu için, kocasının tamamile hüsnüniyetle söylenmiş çocukça sözlerine kanıyor: Kocasi ona muhabbetini başkasile paylaşmak istemediğini temin ediyor. Aralarına bir çocuk girmemelimiş; esasen gelecek sene Avrupaya bir seyahate çıkacaklarmış; hem de oturdukları evi satın almak niyetinde imişler...

Küçük zevce de muvafakat ediyor: Ömrünün en mahsuldar senelerinde tabiatı aldatmağa razı oluyor; yarım asırlık, mesuliyetli ve zevkli annelik hayatına sarfedilecek ateşli emeli bir kaç senede yakıp bitiriyor.

Kırk yaşında artık bol bol paraları vardır; güzel bir evleri ve bir çok hizmetçileri de vardır. Fakat koca ile zevcenin arasındaki gençlik ateşi artık tamamile sönmüş, o güzel gençlik seneleri geçmiş; ve eğer tamamile ayrılıp boşanmadılarsa «evlendiğimizden onyedi sene sonra çocuk sahibi olmak artık gülünç olur,» diyorlar.

Kocası şimdi başka kadınlarla eğleniyor. Kendisi de itina ile giyinen, sinemaya giden, poker oynıyan bir kadın olmuş; artık orta yaşlı zümresine yaklaşmış; sık sık uzun can sıkıntısı devreleri geçiriyor; fakat yorgun bir tavurla: «ne yapalım, hayat işte böyle can sıkıntısından ibarettir,» diyor.

Hayatının büsbütün başka türlü: cazip, meşğul, mes'ut ve muazzez olabileceği belki hatırına geliyor, belki de gelmiyor. Evinin gençlerin ayak seslerile dolabileceği, şataretle, kahkahalarla inliyeceği, yüzüstü unutulmuş taş bebekler, yüksek iskemlelerle hesap kitapları ve mürekkepli defterlerle, tombul, küçücük mahlukların cins cins fotograflarile dolabileceği fikri onu acaba her zaman takip etmiyor mu?

Fakat, artık iş işten geçti. Onun o nefis, o genç ve kuvvetli vücudu maksadini ifa etmekten menedildi; seven kalbi hediyelerle, ipek çorap ve ondülasyon hırafelerile beslendi. Onun zihni -meşguliyet istiyen, başkalarını kendisine mühtaç hissetmeği arzu eden, ve nasihat etmeğe teşne olan zihni- lacivert mi, yoksa kahverengi mi manto yapmak, filânların ziyafetinde tavuk mu, yoksa hindi mi vermek

gibi meselelerle uğraşa uğraşa tabiî inkişafından mahrum kalmıştır.

Bence, kalabalık bir ailenin, yemek ve mektep masrafları ile uğraşan parasız fakir annenin müşkülü, nakadar büyük de olsa, diğerlerininki kadar feci ve ümitsiz değildir. Çünkü binlerce kadın var ki kalplerinde canlı ve cazip çocukların işgal edeceği yeri kürk, boncuk, ipek ve dantelâ kırpıntılarila doldurur da sonra artık o paçavraları atıp yerlerine hakikî mücevherleri ikame etmek istediği zaman iş işten geçmiş olur.

Ben bu kadar zamandır duvardaki saati
Yemez içmez yürümez diye cansız sanırdım.
Canlıymış.. Konuşuyor, hem gece uyku vakti...
İşitir uyanırsa, darılır ona dadım.

Dünyada anne olmak tahtiyarlığı kadar devamlı, onun kadar tatlı, onun kadar değerli hiç bir zevk yoktur.

Belki bu her zaman böyle değildi. Belki yüz elli hattâ belki yirmi sene evel annelik şimdiki gibi değildi. Aramızda bundan otuz sene evvelin çocuklarını hatırlayanlar, ve daha evellerin çocukları hakkında da anlatılanları işitenler vardır. O zamanların çocukları hastalıklı, inatçı, kansız, itaatsız, aptal, fena çocuklarmış; o zamanın çocukları mütemadiyen rüşvet tarzında mükâfatlarla kandırılır, zorla itaate mecbur edilir, her zaman cezalandırılırmış; o zamanın çocukları kemik hastalıklarına, vereme, sık sık kurban giderlermiş.

Temiz süt, taze zerzevat, temiz hava, banyo, bademcikler, dişler, ve sıhhatli bir vücut ile sıhhatli bir dımağ için elzem olan daha bin bir türlü şeyler; bütün bunlar, çocuklarla alâkadar olan on binlerce insan tarafından, her gün tetkik ediliyor. Bu gün doğan bir çocuğun annesi pek fazla gabi olmalı ki bir büyük şehirde oturduğu halde bunlar hakkında bir az malûmat edinmiş olmasın. Şimdiki çocuklar hastalıklı değildirler; ve binaenaleyh çok daha az yaramaz ve çok daha akıllı oluyorlar. Şimdiden sonra anne olacak bir kadının çocuk yetiştirmekten ürkmesine hiç lüzum yoktur. Muntazam banyolar, muayyen saatlerde yemekler ve uykular, basit ve bol elbiseler; temiz süt, zerzevat çocuklar için imal olunan bin bir türlü mugaddi ve sıhhî yiyecekler, eskiden ağlayan çocuklara verilen şeker, kurabiye ve ilâcların yerine kaim olmuş ve ortadan çocuk hastalıklarının bir çoğunu kaldırabilmiştir.

Fakat kızamuk, kabakulak gibi hastalıklar olursa? diyeceksiniz. Evet, eğer onlar olursa, ve eğer anne de hakikî bir anne, çocuğun evi de hakikî bir aile ocağı ise, çocuklar, mes'ut

bir senenin en mes'ut hatırası olarak bu hastalık günlerini hatırlıyacak, ve «kızamuk olduğumuz, annemizle oynadığımız o günler!», «annemizin yemek tepsilerimizi süslediği o kızıl olduğumuz günler!» diyecekler.

Dünyada öyle şehirler vardır ki senelerden beri tek bir kabakulak, kızamuk, kızıl ve boğmaca vak'ası olmamıştır. Bu gidişle yakın bir atide bu gibi şehirler her memlekette çoğalacaktır.

Nilüferli havuzda bir küçücük peri var,
Eğilip baksam güler, çekilsem küser kaçar.

Çocuk terbiyesinde de usuller değişmiştir. Tanıdığım en zeki annelerden ikisi çocuklarına hiç bir zaman ceza vermezler. Esasen, umumiyetle anneler çocuklarını korkutmaktan, cezalandırmaktan, utandırmaktan, hırpalamaktan kat'iyen hoşlanmazlar. Bunları şimdiye kadar yapmakta olmalarının sebebi bunu vazife addetmeleri idi. Zannediyorlardı ki eğer çocuklar dövülmez, ve azarlanmazlarsa muhakkak fena insan olarak yetişirler. Bütün bunları çocuğun «inadını kırmak» için yapmak lâzımdır, zannederlerdi. Fakat bunu yapmaktan hiç hoşlanmazlardı.

Halbuki, bu «inadını kırmak» fikri ne vahşî bir fikir! Sanki bir çocuk için şahsiyetinin ezilip kırılmasından, gururunun korku ile yerlere sürülmesinden daha fena bir şey olabilirmiş gibi! Halbuki anneler de hocalar da bu usulü bilâ perva takip ederler.

Bu eski usule nazaran eğer bir çocuk kız kardeşinin bebeğini kıracak olursa, bebeğin sahibi intikam almak için gözyaşları içinde, bağıra çağıra hemen annesine koşardı. Annesi de kırılmış oyuncağı bir tarafa atarak kabahatli çocuğa döner, bundan sonra müz iç, işkenceli, uzun istintak başlardı. Bu usul ne bebeği tamir eder, ne de küçük kızın gözyaşlarını dindirirdi.

Fakat asrî usule nazaran zarar gören çocuk teselli edilir, ve mücrim çocuk serbest bırakılır — ancak dayak, azar, şiddet noktasından serbest bırakılır.—Halbuki hakikatte hiç kimse cezasından kurtulamadığı gibi o da kurtulamaz.

Pek sevdiğim bir ailede, bir kaç sene evvel bir gün tahrip edilen bir bebek evi meselesi çıkmıştı.

Erkek kardeşler tarafından tahrip edilmiş olan bebek evinin sahibleri küçük kızlar ağlıya ağlıya annelerine geldiler. Pişman olmağa başla-

yan küçük beyler de arkalarından takib ediyorlardı. Ben de, bu akıllı valdenin meseleyi bir tek nazar ve bir kaç kelime ile halletmesini seyrettim ve çok memnun oldum. Oğlanlara dönerek manalı, mahzun bir nazarla, başkalarının mallarına hürmet etmeği öğrenmeleri lâzım geldiğini, yoksa, hiç bir zaman dost edinemiyeceklerini söyledi. Kızlara dönerek hemen o gün yemekten sonra, bir oyuncakçıya gidip bebek evlerini tamir için her ne lâzım ise almalarına müsaade etti.

Kızlar hemen telâş ve neş'e içinde işe koydular bebeklerini düzelttiler, listeler hazırladılar. Oğlanlar ise, pişman ve mağlup bir vaziyetle karşıdan seyirci kaldılar, ve teklif ettikleri halde evin tamiri ameliyesine iştirak etmeğe kızlardan bir türlü müsaade alamadılar.

Anneleri bana biraz sonra dedi ki: «Onbeş yirmi lira kıymetinde oyuncaklarının kırıldığını gördüm, fakat daha bu güne kadar, gidip yirmibeş elli kuruşu istedikleri gibi sarfetmek teklifinin halledemiyeceği bir vak'a hatırlamıyorum!»

İşte çocuklar böyle, tıpkı yetişmiş insanlar gibi idare edilmelidir. Çocuklar, böyle en koyu cürümlerinin cezasını bile yalnız pişman olmak ile ödemenin verdiği mes'uliyet ve vekar hislerine iyi alışıyorlar!

halinde korkuya benzer hiç bir şey yoktu. Bilakis, etvarile bu vak'a ile çok alâkadar olduğunu gösteriyordu. Hemen hikâyesini baştan tekrar etti ve bu sefer büsbütün başka bir tarzda anlattı. Bu çocuk terbiyesi usulü ile eski dayak ve tehdit usulünü bir defa karşılaştırınız!

Bütün bu usuller kendi tecrübelerimle

Her bir yaş alışımda annem bir pasta yapar
Bugün üç yaşındayım. pastamda da üç mum var.
Hergün bir yaş alsaydım hergün pastam olurdu.
Hem de şimdiye kadar yaşım bini bulurdu.

Diğer asrî bir valde, yedi yaşındaki çocuğunu göstererek dedi ki: «Bu küçük melek her zaman doğruyu söylemez. Şimdi eskisinden daha iyi ama, gene ikide birde durup düşünmeğe mecbur oluyor.» Sonra, çocuğuna dönerek sordu: «Söyle bakalım yavrum, bu anlattıkların sahiden oldu mu? yoksa bir masal gibi mi anlattın?» Çocuk düşündü düşündü; keşfettiğim bir hakikati isbat ediyor. O da şu ki: çocuklar, hiç tehlikeli hastalık geçirmeden, tam ve kusursuz bir vücutle, kavga etmeden, kimseye sıkıntı vermeden büyüyebilirler. küçücük mahlûklar büyükler gibi, günlerce, aylarca, senelerce, mes'ut ve sıkıntısız yaşayabilirler. Hattâ çocukların sükûn ve ahenk içinde yaşamaları büyüklerinkinden çok daha kolay-

dır. Çünkü çocukların hayırhah diktatörleri daima başlarındadır. Halbuki büyükler müşkillerini kendi kendilerine halletmeğe mecburdurlar ve yanlarında onları teselli edecek, kırılan şeyleri tamamlıyacak bir kuvvet yoktur.

Annelik bir kadının hayatında en mühim, en nefis, en tatmin edici devresi olduğuna kaniim; çocukların en kıymetli, en güzel şeyler olduklarına inanıyorum; onları yetiştirmek, terbiye etmek, onları uzun uzun tetkik etmek bir milletin en esaslı vazifesi olduğuna eminim.

Çocuklar bir tarafa atılıp da onların işgal edeceği yer elbiseye, kiraya, maniküre, seyahate ve mücevherata verildiği zaman, zavallı anne ve babalarının kalpleri gittikçe sertleşiyor, hiç bir şey onları memnun edemez oluyor; ve kör körüne bu deyasıyok derde bir deva ararken orta yaşlarında bin bir türlü felâkete giriyorlar— daha çok otomobil, daha çok masraf, daha muğlak hastalıklar, daha uzun seyahatler, daha pahalı elbiseler, ve kimsesiz hayatlarının sonuna kadar, gittikçe daha az, daha az, daha az bahtiyarlık...

Ah çocuklar, çocuklar! Sizi seven kalplere verdiğiniz sevinç ve bahtiyarlık için, dünyaya getirdiğiniz nes'e ve muhabbet için size teşekkür etmeden geçilebilir mi?

Küçük yataklar düzeltmek, oyuncaklar tamir etmek, ufak yaralar sarmak, tatlı hayaller kurmak, gururdan kabarmış göğslerin üstünde boyunbağlar düzeltmek; işte bunlar senelerin uçar gibi sür'atle geçmesine sebep olan şeylerdir. İskemlenin üstünde yüzüstü açık unutulmuş hikâye kitapları, tarif kabul etmiyen mendillerle, karamela kâğıtlarile, kurşun ve zincir parçalarile ve ekmek kırıntilarile dolup taşan yırtık cepler; bunlar bir evin içinde bulunmazsa o ev insana ne garip görünür!

O darma dağınık saçlar, o karıştıran küçük eller, koşuşan ayaklar; hayatın yaşıyan, seven, incileri — işte asıl bunlara malik olamıyacağımız zaman anlıyoruz ki bunlar ömrün en esaslı cevherleridir.

Küçük Çoban

Küçük çoban ne bahtiyar, ne şensin,
Kavalının nameleri ne tatlı.
Ovalara taze hayat verensin;
Ruhun uçan kuşlar gibi kanatlı...

Gün doğmadan tırmandığın tepeden
Selâmlasın yeni doğan güneşi.
Sürünle sen akşam köye inerken
Kırı yakar gurupların ateşi...

Bir yanında serin dere çağıldar,
Bir yanında papatyalar, güller var..
Kalbin bu ak papatyadan daha ak.

Çiçeklerle süslemiş de tahtını,
Ulu Tanrı şen yaratmış bahtını:
Bak yurdunda cennet gibi her taraf.

YAŞAR NABİ

Çocuk ve Resim

Çocukların gayet tabiî ve samimî hissiyatını anlıyabilmek için, onlara güzel bir hikâye okumak ve güzel resimler göstermek kâfidir. O müddet zarfında çocuğun vechinden geçen ifadeyi fotografla zaptetmek mümkün olursa, kıymatlı bir sinema şeridi vücude getirilmiş olur. Çünkü çocuklar anadan doğma san'atkârlardırlar, her hissiyatlarını açık ve pek kuvvetli olarak gösterirler.

Çocuklar kendilerini seven bir insanı görünce bu sevgiyi derhal anlarlar ve ona kalpten gelme bir tebessümle mükabele ederler. Fakat çocuk hayatı yalnız neş'e ve handeden mürekkep değildir. Onlar da korkuyu acıyı, teessürü ve asabi tahrik edecek daha bir çok hissiyatı bilirler. Ve işte çocuğun her türlü hissiyatına vakıf olmak için, tebessümle dolu neş'esini ve göz yaşlarila ıslanmış teessürünü, güzel bir hikâye okurken fotografla tespit etmek pek iyi bir şey olur. Böylelikle hem çocuk ruhunu öğrenmiş, hem de kıymatlı bir hatıra saklamış oluruz.

Kendi Kendine Tacir Olmuş Bir Zatın Oğluna Mektupları

Bir genç evlenirken zevcesini nasıl intihab etmelidir?

Yüz yirmi beş lira maaşı olan almak istediği kıza otuz liralık çiçek göndermeli midir?

Nakleden: HURŞİT NAZIM

İzmir, 1 Şubat, 1929

İki gözüm oğlum,

Mektubunun içinden «sipariş mucibince Selma Hüsrev Hanım adresine gönderilen çiçek hesabı» diye otuz liralık bir pusula çıkınca beynimden vurulmuşa döndüm. Bu Selma Hüsrev Hanım da kim, kuzum? Eğer İbriktar Başının torunu Selma Hanımsa, bence bulunmaz bir kızdır, ama nemize lâzım, sen bulma da brak başkası bulsun. Son gördüğüm zaman üzerinde, sokağa atsan, yedi bin liralık mal vardı. Büyük babası ne kadar zengin olursa olsun, bence hiç bir kadının bir tüccâr sermayesi kıymetinde eşyayı üstüne takıp takıştırmağa hakkı yoktur. Hem de İbriktarbaşıların serveti uşak dairelerinde, ve gazete sütunlarında yüz binlerle ölçülüp miras taksim edildiği zaman, varisleri mahalle bakkalına bile borçlu brakan cinstendir.

Selma Hanım gibi bir kızla evlenmek de belâsını fenerle aramaktır. İnanmazsan ufak bir tecrübe yap: maaşının yüz yirmi beş lira olduğunu hem de daha fazlasını hakketmedikçe on para bile artmayacağını o küçük hanıma anlat da bak, piyasan ne kadar düşüyor. Gönlü kambiyo borsası kadar hassas hanımlar vardır, Selma Hanım da o nevidendir. Kalbinin darbeleri paranın inip binmesine göre atar.

Tabiî, sen şimdilik nişanlamağı bile hatırından geçirecek vaziyette değilsin, işte onun için pek korkarım ki evlenmeğe niyetlenirsin. Fakat yüz yirmi beş lira aylığı olup da çiçekçiye otuz lira borceden bir kâtibe karı değil, güllâbi lâzımdır. Emin ol, oğlum, her kim ki otuz liralık gül karanfil alırsa, bir gün gelir o otuz lira ile kaç okka kuru fasulya ile kuyruk yağı alınabileceğini hicranla hesabeder.

Biliyorum, bu söylediklerim bir kulağından girip o birinden çıkacak. Ne çare, dünya şimdi böyle oldu. Bir kısrak alacak olsanız mahalle muhtarına kadar her kese danışırsınız da, zevcenizi intihap ederken, babanıza haber bile vermiyorsunuz. Biz gençken görücü ile evlenilir ve nikâhtaki keramet-ten medet umulurdu. Şimdi görücülük yok ama, göz boyayıcılık var. İzdivaçların çoğuna pembe abajurlu karanlık salonlarda karar veriliyor; halbu ki, hanımlar kendileri, yarım arşın kumaş alacak olsalar, dükkân kapısının önüne çıkıp evire çevire rengine aydınlıkta bakarlar. Kulağına küpe olsun, oğlum, gizli kapaklı alışverişten ne alana hayır gelir, ne satana.

Asriliğin icabı, tanışma ve nişanlılık devresinde küçük hanımın anası babası meydana çıkmazlar. Fakat bir defa evlenildi mi, insana elâman detirtinceye kadar tepesinden ayrılmazlar. «İnsan haremile evlenir, kayınpederile değil» diyorsunuz; zaten aksini iddia etmek sersemlik olur. Fakat, bu zamane kayınpederleri damatlarından para istemiyeceklerine dair teminat veriyorlar mı? Halbuki İbriktarbaşı ailesinin, borcalmadıkça, işleri oğur gitmez. İnsan kendi annesini intihap edemez ama, oğlunun annesini seçebilir. Evinde kumarhane kuran bir insanı kayınpeder intihap eden bir adamın oğlu kumarhanede ocağına incir dikerse şaşılacak bir şey değildir

Şunu iyi belle, evladım: zinhar, zengin gibi terbiye edilmiş fakir bir kızla evleneyim, deme. Öyle bir kızda zenginlerin meziyetleri olmadıktan mada, fıkaraların da fena tarafları vardır. Servet sahibi bir kadınla evlenmekte hiç bir mahzur yoktur ama, bir kadının servetile evlenmek hem delilik hem kahpeliktir.

Mademki bu işe bir defa girişmiş bulunuyorsun, bari iyi karakteri olan bir kız bulmadan evlenme. Çünkü en güzel kadının bile bazan, çirkinliği tutar. «Güzellik gelir geçer», derler; ziyanı yok, eyilik baki kalır ya!...

Bunları sana söylemekteki muradım, külâhını önüne koyup mes'elenin dört tarafını birden düşünmen içindir. Çünkü bu sür'atle gidecek olursan, günün birinde kendini kıskıvrak bağlanmış bulursun da, o zaman elli dört farzı öğrenirsin. «Denize düşen yılana sarılır» derler, halbuki henüz sahiliselâmette iken ayağını dengalsan da daha cana yakın bir şeye sarılsan fena mı olur? Sırası gelmişken şunu da bilmiş ol ki, benim paramın hatırı için sana varacak olan kız, avucunu yalasın. Halbuki yüz yirmi beş lira aylıkla aile kurmanın ne olduğunu idrâk edebilseydin, otuz liralık lâle sümbül yerine, iki minder alırdın.

İnsan hayatta bir çok hatalar işler, fakat şunu unutma ki zevceni yanlış intihap etmek ömrün oldukça kurtulamayacağın bir hata ile baş başa yaşamak demektir.

Baban
Kantarcızade Hasan Şükrü

Şahsiyetin İlk Şuaları İçinde

Çocuk Bir Hayal ve Bir Gölge Değidir. Çocuk Bir Şahsiyettir.

Büyüklerin kendilerine ait, görülecek nâmütenahi işleri var; onlar bunlarla meşgul. Bugün artık her şey bir mesele halini almıştır. Bir çok tezatlar ve uçurumlar arz eden hayat gayet karışık bir hale gelmiş görünüyor. Bu asabî hava içinde çocuğun hususî hayatı da artık bir mesele şeklini aldı. Ve

bu noktada umumî bir hallin mümkün olmadığı kanaati gittikce kuvvet bulmağa başladı. «Çocuk çocuktur» demek pek sathî bir taamüldür. Büyükler henüz çocuk âleminin derin esrarına vakıf değildir. Ekseriya bahtiyar analar yine bahtiyar bir saatte, hayatında henüz hakikat ve mantıkın icrayıhükûmet edemediği rüyalı çocuk kâinatının eşiğini atlamağa muvaffak olurlar. Ananın bu çocuğu doğrudan doğruya anlayan, sezen ilmi yanında mürebbilerin terbiye ilmi ekserya âciz kalır. Fakat bu derin sevkıtabiiyi hayiz analar nadirdir, yani her kadın analık hasletlerile doğmaz ve çocuk doğuran bir kadının vaz'ihamli müteakıp bu hasletleri hemen iktisap etmesi de hiç bir vakit kabil değildir. Çocuğun önünde secdelere kapansak ve ya ona şahane cümlelerle hitap etsek o bu garip şeylerden anlamaz.

Çocuk bu haricî şeylerle fetholunmak değil, içerden yaşanmak ister. O başka bir lisan konuşur ve manası mütemadiyen değişen fikirler tanır. Çocuk için «hodbin» deriz, fakat onun hodbinliği büyüklerin hodbinliğinden daha samimî ve daha dobradır; çocuk için «hislerine tabidir, keyfî yani kaprislerile ya-

şar» deriz. Fakat çocuk bu tarzile tabiattan fazla ve tabiattan başka bir şey yapmış olmıyor.

Büyükler çocukların oyunlarından niçin ibret almıyorlar? bu tabiî, saf mahlûkların yanında neden bir takım şeyleri hatıralarına döküp saçıyorlar?

Son senelerde gençlikten pek çok, belki de lüzumundan fazla bahsedildi. Zekî bir terbiyeci gençlik hakkında: «O, nev'i şahsına münhasır ve kendi âleminde yaşıyan bir devre dir...» demişti. Pek doğru, fakat bu, büyüklerin hayatından daha iyi ve ya daha fena değil, fakat daha başka bir hayat devresidir. Peki, çocuk ne demektir? Bu, nev'i daha ziyade şahsına münhasır ve daha kapalı bir varlık değil midir?

Çocuk meseleleri bize küçük görünnüyor. Bunun sebebi elimizdeki ölçünün büyüklerin ölçüsü olması yani lüzumundan daha büyük ve yalnış bulunmasıdır. Çünkü meseleler de senelerle beraber büyümektedir.

Küçükler büyüklerin dünyasını yavaş yavaş tanırlar; bu, muazzam bir ruhî hadise değil midir? Bu esnada onlar ne derin sarsılıyor ve ne çok tehlikeler yaşıyorlar!

Kızamuk yegâne çocuk hastalığı değil midir?

Bu esnada onlar derin derin sarsılırlar ve binlerce tehlike yaşarlar.

Kızamuk yegâne çocuk hastalığı değildir. Bu küçük insanın nazik vucudu ekseriya pürsıhhat kalır, fakat onun fazla hassas ruhu hayatın hakikatı karşısında ekşeriya korkar ve atmağa mecbur olduğu adımlardan hastalanır.

Bazen hayreti, fazla şiddetli olmuştur; bazen de bu gülünç bir hiçtir ki onu artık büyükler görmez olmuştur. İşte bu bir hiç, çocuğu ürkütmüş olabilir. Bu küçük ruhun hassas makinesi belki sarsılmıştır. Ve bu korku onun ruhuna bütün hayatınca müphem ve müessir bir hatıra olarak yapışır kalır.

Hudut üzerindeki sebeplere, yani idrakibeşere nispeten çabuk fakat hakikatte pek yavaş aştığımız şuur devrelerine dair ne biliyoruz? O devreler ki beşer bu anlarında mustakil düşünmeğe ve mustakil yaşamağa başlıyan bir varlığa inkilâp ediyor! Hegel diyor ki: «Bir insan büyüyünce ne olacaksa küçükken de odur.» Ve müstesna seciyelerin daha küçükken kat'î alâmetlerile tezahür ettiği caymünakaşa değildir. Müstesna

bir şahsiyet diğer insanların fevkinde dahiyane bir eser meydana getirdiği zaman halk nasıl: «Hep böyle fevkalâde idi», derse umumiyetle çocukların hayatı da böyledir.

Çocuklar her hususta meraklı değildir: Diğer çocukların husumetini görünce «niçin böyle» diye sormazlar.

Fakat büyükler de çocuklardan farklı değildir, büyük bir sebep zuhur etmeyince onlar da niçin diye sormazlar. Müstezna istidatlar gösteren bir çocuktan şayet bir dâhi zuhur etmez de hayalperest, âciz, hayatta muvaffak olmıyan ve ruhi meziyetleri şuurun altında kalan bir insan olursa o zaman: «Bu zaten çocukken de bir işe yaramazdı! Ya oyun bozar yahut bulduğunu kırardı!» diyiverirler.

Dedim, bu bir güneş kızı;
Güneşin altın yaldızı
Parıldıyor... gözlerinde

Evet, büyükler bu kadar haksızdır. «Bir insan büyüyünce ne olacaksa, küçükken de odur.» O daha çocukken zatî istidadına ve mustakil mukadderatına göre hareket etmeğe başlar.

Büyükler bir birlerine ne kadar az benzerlerse çocuklar da öyledir. Bu farkları şahsiyetin bu ilk ve kat'î tezahüratını görebilmek için nüfuzunazara malik, üstad gözler lâzımdır.

Fakat hayatın, hadit bir çocuğu lenfavi ve ahenktar bir insan yapması da mümkündür. Hatta bazı insanların kendilerini bu yolda terbiye etmeleri mutesavverdir. Fakat bir gün gelir, o, pürsıhhat ve taşkın mizacının bütün küdretini ve aczini meydana fırlatır. İnatçı çocuklar- bunlar ekseriya en fenalar değildir- istediklerini nihayete iriştirecek hakikî kuvvete malik olurlarsa bu bir meziyet ve muvaffakıyettir. Bu inat, hem her zaman büyüklerin arzusuna ve hislerine mugayır surette tezahür etmez. Dik kafalı çocuklara gelince, bunlar daima fena bir terbiye mahsulüdür.

Tevellüdün ilk gününden itibaren terbiyeye dair kitaplar yazılıyor...

Fakat hayat sistemlere ve çizilmiş yollara sığmaz. Hatta bilakis bir hayat müstesna ve kıymetli olduğunu ispat edince *normal* hududu aşar.

Çocuk bir hayal ve gölge değildir. Terbiye bir san'at derecesinde kalır. Çocuk bir şahsiyettir. Her halde hem kendisinin, hem de hemcinsinin menfaatına muvafık olacak bir tarzı terbiye almak ister. İlk aldığı tesirler namütenahi mühim ve kat'îdir. Çünkü insanın hayatı şahsiyetin bu ilk şuaları içinde taayyün etmeğe başlar.

Almancadan nakleden:
ŞAZİYE BERİN

Fransız Edebiyatında Çocuk

İKİ TERKEDİLMİŞ ÇOCUK

REŞAT NURİ

Tüksemburg bahçesinde el ele tutuşmuş iki çocuk geziyordu. Biri yedi, öteki beş yaşlarında vardı. Yağmurdan ıslanmış oldukları için bahçenin güneşli yollarını tercih etmişlerdi. Elbiseleri parça parça, yüzleri sapsarı idi. Küçük çocuk: «Karnım çok aç» diye sızıldanıyordu.

Şimdiden bir hami tavrı takınan büyük sol elile kardeşini tutuyor, sağ elinde bir değnek taşıyordu.

Bu iki terkedilmiş çocuk büyük havuzun yanına gelmişlerdi. Kuğular için yapılmış tahta kulûbenin arkasında duruyorlardı. Çocuklarla hemen aynı dakikada havuza iki kişi yaklaşmıştı: Elli yaşlarında bir erkekle altı yaşlarında bir çocuk... Bunların babaoğul oldukları anlaşılıyordu. Çocuğun elinde bir büyük çörek vardı. Küçük fakirler bu kibar kıyafetli adamın geldiğini görünce saklandılar. Baba oğul havuzun yanında durarak suların içinde çırpınmakta olan kuğulara baktılar.

Çocuk çöreği ısırdı, fakat ağzındaki parçayı derhal çıkararak ağlamaya başladı.

Baba: — Niye ağlıyorsun? diye sordu. Çocuk cevap verdi:

— Karnım tok... Ben şimdi bu çöreği ne yapayım?

— Onu istemiyor musun?

— Hayır.

— O halde kuğulara at...

Çöcuk tereddüt etti. İnsan çöreğini istemeyebilir ama bu onu kuğulara atmak için bir sebep değildir.

Baba devam etti: «İnsaniyetli ol, çocuğum, hayvanlara da merhamet etmek lâzım.»

Bunu söyledikten sonra çocuğun elindeki çöreği alarak havuza attı ve «haydi artık evimize dönelim» dedi...

Kuğularla aynı zamanda küçük serseriler de çöreğe yaklaşmışlardı. Çörek suyun üstünde yüzüyordu. Küçük ona, büyük de yavaş yavaş uzaklaşan kibar adama bakıyordu.

Baba oğul ağaçlar arasında kayıp olunca büyük çocuk havuzun yuvarlak kenarına, karnı üzerinde yattı. Sol elile taşlara sarılıyor, sol elindeki değneği, hemen suya düşecek bir vaziyette, çöreğe doğru uzatıyordu. Kuğular acele acele gelmeğe başlamışlardı. Fakat değneğin ucu onlardan daha evel çoreğe dokundu. Çocuk suya şiddetle vurarak kuğuları korkuttu ve çöreği alarak ayağa kalktı.

Çörek ıslanmıştı; fakat onlar aç ve susuzdular. Büyük çocuk çöreği iki parçaya ayırdı, küçüğünü kendi aldı, büyüğünü kardeşine verdi.

Esir Zenci Karısının Himayesi

(Pol ve Virjini bir cenubi Afrika Adasında iki temiz muhacir ailesinin çocuklarıdır.

Eyi bir ana terbiyesi ile masum bir tabiatın müşterek tesirleri altında gayet temiz ve müşfik iki insan olarak yetişmeğe başlanmışlardı.)

Bir pazar günü seher vaktı anneleri kiliseye gitmişti. Pol ile Virjini evlerinin etrafını çevirmiş muz ağaçları altında bir zenci esir kadın gördüler. Bir iskelet gibi kurumuştu, kalçalarının etrafına sardığı bir çuval parçasından başka giyeceği yoktu. Esir kadın ailesinin öğle yemeğini hazırlıyan Virjininin ayaklarına kapanarak dedi ki:

— Benim merhametli küçük hanımım... efendisinden kaçmış bir biçare esireye acıyınız... Bir aydan beri bu dağlarda dolaşıyorum... Açlıktan yarı ölmüş bir haldeyim. Çok kere avcılarla köpekleri benim peşimi kovalıyorlar. Karaderede zengin bir çiftlik sahibi olan efendimden kaçıyorum, beni ne hale getirmiş olduğunu görüyorsunuz...

Esir kadın bunları söylerken derin kırbaç yaralarile çizilmiş vücudunu gösteriyordu. Sonra ilâve etti: «Kendimi suda boğacaktım. Fakat burada oturduğunuzu bildiğim için kendi kendime dedim ki: Madem ki dünyada henüz merhamet sahibi beyaz insanlar var. Kendimi öldürmemeliyim.»

Virjini çok müteessir olarak cevap verdi:

«Gönlünüz rahat etsin, bedbaht kadın... yiyiniz, yiyiniz.» Genç kız ailenin yemeği için hazırla-

"Sefiller„den *VİKTOR HÜGO*

Mektep Dönüşü

Germinie çocukluğunu fakir ve zaruret içinde geçirmiş bir biçare işçi kadındı. Küçük yaşta evlenmiş ve bir çocuğu olmuştu. Fakat çok sevdiği bu çocuk ölmüş, onu derin bir ümitsizlik içinde brakmıştı.

Germinienin en büyük iztiraplarından biri de hergün akşam gazetesi almak için —bir kız mektebinin bulunduğu — bir sokağa gitmekti. Fakat o bu iztirabı adeta sever ve arardı. Ekseriya azat saatinde mektebin kapısı önünde bulunurdu. Kız çocuklarının çıkmağa başladığını görünce kaçmak ister, fakat garip bir his onu oraya adeta çivilerdi. Bu azat bir arı kovanının oğuldamasına ve boşanmasına benzer bir şeydi; büyük bir çocuk neş'esi Parisin bu kuytu sokağını yüzlerce kuş cıvıltısile doldururdu. Çocuklar bir kafesten kurtulur gibi, karma karışık, kendilerini kapıdan dışarı atarlar, sokakta koşuşurlar, güneşin altında türlü afacanlıklar ederlerdi. Germinie onların bir birini ittiğini, ellerindeki boş sepetleri başlarının üstünde, sıçradıklarını seyrederdi.

Sonra küçük küçük taburlar vücude gelir, mini mini eller bir birlerini tutar, küçük dostlar ikişer ikişer bir birlerini bellerinden yahut boyunlarından tutarlar ve aynı ekmeği ısıra ısıra yürümeğe başlarlardı. Dokuz on yaşında büyükler, yetişken kızlar gibi bir birlerile konuşmak için kapı önlerinde dururlar, yahut sepetlerindeki şişede kalan suyu içerlerdi. Daha küçükler potinlerinin ökçesini şokağın çamurlu sularında ıslatmakla eğlenirlerdi. Öyleleri de vardı ki yerden aldıkları bir lâhana yaprağını başlarına geçirirler ve küçük taze çehreleri bu yeşil başlık altında gülerdi.

Germinie hepsine ayrı ayrı bakarak yürürdü. Eteklerinin ucu kendisine sürünsün diye taburların içine girip çıkardı. Altlarında mektep çantaları, sıçrıyarak ilerliyen bu küçük kolları, bu siyah önlükleri, yün çorapları içindeki küçük bacakları bir türlü gözünden ayıramazdı.

Bu yumuşak saçlı kumral başlar üstünde ilâhi bir ışık dalgalandığını görür gibi olurdu. İnce gerdanlardan biri üstünde titreyen bir saç tutamı, bir gömlek ucunda görünen bir parçacık çocuk eti onun nazarlarını çekip götürürdü. Onun gözünde... cennet bundan ibaretti. Mamafi yol ilerledikçe çocuklar azalmağa başlar, onların bir kısmı yan sokaklara dağılırdı. Nihayet bu küçük ayakların neş'esi yavaş yavaş söner, küçük etekler birer birer kayıp olurdu.

Germinie son kalan çocukları gözden kaçırmaz, onların peşinde ta uzaklara giderdi.

Bir gün böyle, ölmüş kızının hatıralarına boğulmuş, yürürken bu çocuklardan birini kucağına alıp öpmek için, çılgın bir arzu duydu: küçüklerden birinin üstüne atıldı. Hırsız tavrile onu kolundan yakaladı. Çocuk «Anne... anne» diye haykırıp ağlamağa başladı. Germinie de hemen oradan kaçmağa mecbur oldu.

Ed. ve J. de Goncourt

---

dığı şeyleri esire verdi. Zenci az zamanda sofrayı silip süpürdü. Virjini onun doyduğunu görünce dedi ki: «Zavallı bedbaht, efendinizin sizi affetmesini ricaya gitmek istiyorum. Beni onun yanına götürür müsünüz?»

Zenci cevap verdi:

— Allahın meleği, sizinle nereye isterseniz giderim.

Virjini Polû çağırdı ve kendisine arkadaşlık etmesini rica etti. Esir onları ormanlar ortasında, zahmetle tırmandıkları yüksek dağlar arasında ince patikalardan geçirdi. Öğleye doğru Karadere kenarlarında bir tepenin eteğine geldiler. Tepenin üstünde güzel bir ev, bir çok ekilmiş tarlalar ve türlü türlü işler gören esir sürüleri gördüler. Sahiplei ağzında bir pipo, elinde hezaren bastonile ortalarında geziniyordu. Uzun boylu, zeytuni renkli, çökük gözlü gür karakaşlı bir adamdı.

Virjini müteessir bir halde Polûn kolunu tutarak bu adama yaklaştı ve bir kaç adım gerilerinde duran esiri Allah rizası için affetmesini rica etti. Çiftlik sahibi bu fakir elbiseli çocuklara evela ehmiyet vermemişti. Fakat Virjininin zarif vücudunu, mavi bir örtü ile kapalı kumral başını gördüğü ve güzel vücudu ile beraber titriyen tatlı sesini işittiği vakit ağzından piposunu çıkardı ve bastonunu havaya kaldırarak, Allah rizası için değil onun hatırı için esiri affettiğini korkunç bir yeminle temin etti: Virjini efendisinin yanına gitmesi için esire işaret etti ve Pol ile beraber ormanların içine daldı.

Bernardin de Saint-Pierre

Büyük Üstatların Lavhaları Arasında

Bir Mektepli Kızın Resimleri

İngilterenin Royal Academy (Royel Akademi) isminde meşhur bir resim galerisi vardır ki orada eserlerini teşhir ettirebilmek her ressam için pek kıymetli bir mazhariyet addedilir. Bu binanın duvarları san'at âleminde ölmez şöhret kazanmış ressamların eserlerini taşımıştır.

Bundan dolayı, 1921 senesinde, serginin açıldığı gün, eserleri teşhir edilen san'atkârlar arasında 15 yaşında, kısa etekli bir kız çocuğu bulunması

herkesin dikkatini celbetmişti. Mavi gözlü, uzun sarı saçlı küçük ressam teşhir edilen iki eserinin, *Kırık Kapı* ve *Salıncak* isimli krokilerinin muvafık bir ziyada asılıp asılmadığını görmeğe gelmiş; ve eserlerinin kendisinden çok daha yaşlı ve çok daha tecrübeli ressamlar tarafından takdirlerle karşılandığını görmüştü. Bu küçük san'atkârın ismi Eileen Soper (Aylin Saper) dir. Kabiliyeti hemen herkes tarafından teslim edilmiş; krokilerinde, en mahir ressamları bile gıpta ettirmeğe lâyık, az hat ile çok şey ifade edebilmek iktidarı görülmüştür.

Serginin müdürü bir gün eserleri kabul olunmayan bazı yaşlıca ressamların itirazlarını dinlemiyerek demiş ki: «Biz şahıslara göre değil, eserlere göre hüküm veririz.» Bu düstur işte Eileen Soper gibi küçük bir mektepli kızın eserlerin büyük üstatların eserlerinin arasında teşhir edilmesile en bariz bir surette tecelli etmiştir.

O günden beri şöhreti gittikçe artan Eileen Soper, eserlerinin meraklılar tarafından hahişle arandığını görmüş, daha 17 yaşında bir genç kız iken büyük ressamlar sırasına ithal edilmiştir.

Eileenin babası, George Soper (Corc Soper)de oldukça maruf bir ressamdır. Bundan dolayı, Eileenin san'at hayatını tetkik edince, güzel ve bedii bir muhit içinde yetişmenin çocuklardaki tabiî hasletleri tenmiye edip onları yüksek bir kabiliyet sırasına çıkarmağa nasıl yardım ettiğini görüyoruz. En küçük yaşından beri Eileen boş zamanlarını babasının stüdyosunda geçirmeğe, babasını çalışırken seyretmeğe alışmıştı. Böylelikle, yaşı büyüdükçe, içinde babasını taklit etmek, onun gibi gördüklerini, hissettiklerini hatlarla ifade etmek arzusu büyümüştü..

Daha kalem kâğıtla iyice tanışmadan evvel, Eileen, elinde bir tebeşir, babasının stüdyosunun duvarlarını çizer, dururmuş. Georce Soper, baba sıfatile bunlara itiraz ettise bile, san'atkâr sıfatile bu çizgilerin gizlediği kabiliyeti görmüş ve kızındaki bu temayülü teşvik etmiş. Eileen de, kendisi çocukluk çağına bu kadar yakın olduğu için, ilhamını hep etrafındaki çocuklardan almış, çocuk oyun-

larını, umumiyetle çocukları resmetmeği ihtisas edinmiştir.

Eileen Soperin kalemindeki kuvvet, burada gördüğünüz krokilerinden pek bariz bir surette meydana çıkıyor. Bu krokilerin beşini de 1923 te, yani 17 yaşında iken yapmıştır. Bunlardan anlaşılacağı gibi, Eileen Soper çocuk ruhuna tamamile nüfuz etmiş, çocukların neş'eli, kederli dakikalarını hemen sezip tespit edebilecek kadar anlamış bir san'atkârdır.

Bu krokilerin içinde en canlısı *İp atlama* krokisidir. Burada çocukların hareketleri o kadar canlı ve hakikidir ki insan baktıkça neşeli kahkahalarını işitir gibi oluyor. *Tahtaravanni* krokisi ise daha sakin, daha durgun bir anda çizilmiş, fakat aynı derecede canlı bir resimdir. Bu kadar az hatla teferruata bu kadar sadık kalabilmesi, küçük san'atkârın büyük kabiliyetini gösteriyor. *Küçük İşçi* resminde, çocuklara has, etraftaki her şeyden bihaber o dikkat, itina ile yapılan dikişler, bütün bunların canlılığı... bu kadar genç bir ressamın elinden çıktığı için insanın hayretini mucip oluyor. Aynı dikkat ve ceht *Mektepte* krokisindeki çocukların eğilmiş başlarında, bükülmüş bacaklarında, acemi ellerinde görülüyor. *Felâket* isimli küçük krokide ise derin ve filosofça bir keder var: Bir küçük sahte bebek annesi, yerdeki çocuğunun parçalarını seyrediyor- Halinde isyana benzer hiç bir şey yok, yalnız kedere karşı derin bir tevekkül...

Bu beş kroki Eileen Soperin eserlerinin tenevvüünü, ve derin nazar nüfuzunu gösteren mümunelerdir.

Nakleden: ŞEFİKA MÜŞFİK

GECE YARISI

Dizilir ince alnıma bir soğuk ter!
Hristiyan mahallesi evimin yukarısı:
Rüzgârın salladığı bir çan durmadan öter.

Bu ses, aynı şekilde uzıyacak yarın da!..
Bazan bir ışık gezer tamam geceyarısı
Karşıdaki bir evin pençere camlarında.

*

Şimdi, gözyaşlarımla karanlığı delerim;
Bana hatırlatıyor uzun uzun her akşam
Simsiyah servileri bembeyaz perdelerim!...

Korkudan, büzülürüm usulca bir kenara;
Yatmak için yerimden azıcık kımıldasam,
Gölgem bir hırsız gibi tırmanır duvarlara...

9—1—929 CEVDET KUDRET

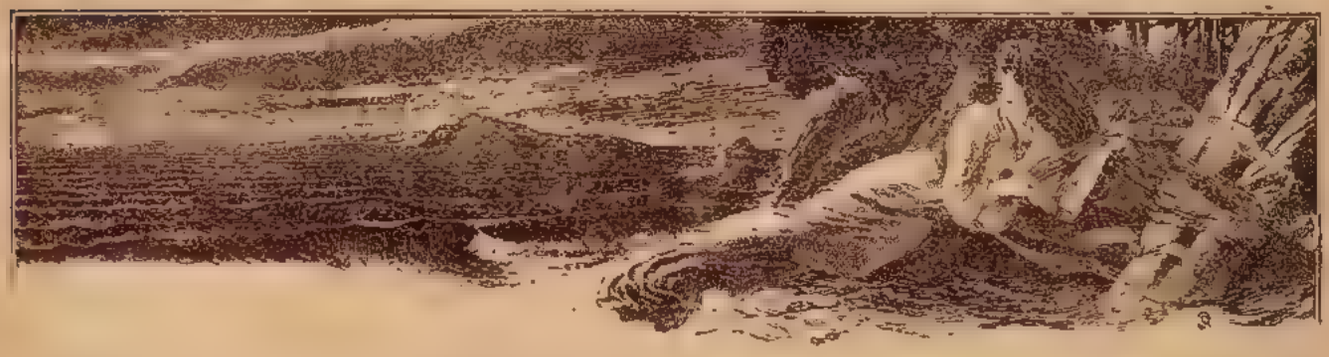

Değişmek Bir Zarurettir.

İnsanlar Değişmeseydiler Vahşilikten ve Bedevilikten Kurtulamazlardı

TİCARET ve sınayi âleminde bir çok mâmûr ve kazançlı işlerin zamanın icabâtına, asrın terekkiyatına uymamak yüzünden, yavaş yavaş revacını kaybedip nihayet büsbütün inkiraz buldukları Amerika gibi müterakki memleketlerde bile arasıra görülen hadiselerdendir. Bu işlerin başında bulunan bazı eski kafalı insanlar çok gayur ve ehliyetli kimseler olabilirler; fakat iş âleminin daimi bir inkilâp ve tahavvül içinde bulunduğunu kabul etmek istemezler. Onların yegâne kusuru yenilik düşmanlığıdır. Bu gibi kimseler daima yerlerinde saymak isterler. Halbuki dünya her sene, her ay, her hafta değil, her gün yeni yeni şekillere girmekte, zamanın ihtiyacına daha uygun kalıplara dökülmektedir.

> Siz Yenilikten Korkar mısınız?
>
> *Senelerle, asırlarla süren bir hayat tutumunun değişmesinden bir çok insanlar hoşlanmıyabilir. Fakat, düşünulsün ki, insanların hayat tutumu değişmemek olsaydı ilerlemek mümkün olmazdı.*
>
> *Dünyanın en bahtiyar insanları mühtaç olduğumuz yenilikleri yaratanlar ve bunlara çabuk ayak uyduranlardır. Değişmekte geri kalanlar değişiklik selinin altında ezilmeğe mahkûmdurlar.*

Bu halin Amerikada muhtelif tecellilerine tesaduf edilmistir. Bugün New Yorkta Bruklin köprüsü civarına inilecek olursa perişan halli bazı çatanaların elân doklarında ölümle mücadele ettikleri görülür. Halbuki daha bundan birkaç sene eveline gelinceye kadar bu çatanalar kemaliazametle bir aşağı bir yukarı dolaşırlar, nehirde mekik dokurlardı. Bruklinle Manhatanın istikbalini parlak gören maliye erbabı çatana işletmek için büyük sermayeler koymuşlardı. Muhafazakâr bankalar eytam ve eramil paralarını bu işe tahsiste tereddüt etmediler. Esasen bunda hiç bir tehlike tasavvur edemiyorlardı. Çünkü nehrin bir sahilinde Bruklin, bir sahilinde Manhatan vardı ve bunlar araşında gidip gelen kimselerin adedi her sene artıyor-

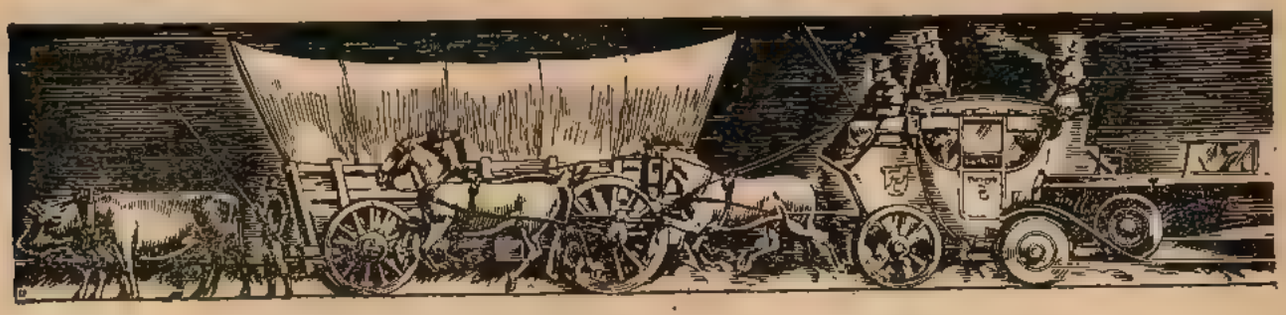

du. Emlâk fiyatı inip çıkabilir. fabrikaların, şömendöferlerin işibozulabilirdi, yalnız, çatanalara hiç bir şey olmazdı.

Fakat günün birinde Roebling isminde bir mühendis çıkıp bir köprü kurdu... Sonra başka mühendisler başka köprüler kurdular... Daha sonra başka mühendisler nehrin altından tünel kazdılar. Bu suretle, herkesin «onlara bir şey olmaz» dediği o çatanalar, doklarına girip ölümü beklemeğe başladılar.

Gene Amerikada, garp taraflarında ahşap vagon inşa eden muazzam bir fabrika vardı. Senelerce büyük bir umran içinde çalıştı ve sahiplerine milyonlarca dolar kazandırdı. Fakat günün birinde adamın biri çıkıp çelik vagon yaptı. Büyük fabrikanın sahibi buna karşı gülüp omuz silkti: Çelik vagon yapmak kadar saçma ne olabllirdi?.. Bu olsa olsa boş ve geçici bir havesti! Fakat hiç de öyle olmadı. Bn aralık bir tren kazası vukubuldu, Katarda hem ahşap hem çelik vagon vardı. Ahşap vagonlar parçalandı, içindeki bütün yolcular öldü. Çelik vagondakilere bir şey olmadı. Bunun üzerine her taraftan çelik vagonlar istenilmeğe başlandı. Çelik vagon kullanılması hakkında kanunlar yapıldı.

Ahşap vagon yapan muazzam fabrika bu inkilâba karşı lâkayt kalıp hiç istifini bozmadı. Nitekim bugün de hâlâ istifini bozmamıştır. Fakat bu heybetli zevahir içinde çarklar duralı seneler oldu, camlar çerçeveler kırıldı, hissedarlar ziyan etti. Bütün bunların bir sebebi vardı: sanayi âleminde bir inkilâp olmuş ve bu fabrika bu inkilâbı kabule tenezzül etmemek gibi bir gaflet göstermişti.

Dünyanın en büyük zengini meşhur otomobilci Henri Ford, kendisile görüşen bir gazeteciye diyor ki: «Ticaret âleminde muhakkak olan tek bir şey varsa o da inkilâptır. Yarının nasıl olacağını bilmiyorum, fakat şunu biliyorum ki yarın herhalde dünden ve bugünden farklı bir şey olacaktır.»

İnkilâp kanununun hüküm ve nüfuzundan kurtulmanın imkânsızlığını herkesten daha iyi gören Henri Ford, ne gariptir ki, bizzat bu hüküm ve nufuzdan kurtulmağa çalışmış, fakat bunda israr edecek olursa bütün işinin altüst olacağını anlaması üzerine otomobillerinin modelini değiştirmeğe karar vermiştir.

Herkes kendi husûsî hayatını tetkik edecek, çocukluk hayatını gözönüne getirecek olursa, nisbeten kısa bir müddet zarfında etrafında her şeyin değiştiğini, yaşayış tarzının bambaşka bir şekle girdiğini sarahatle görür. Eskiden evlerde kuyulardan su kova ile çekilirdi, sonra tulumbalar icat edildi, daha sonra evlere boru ile su sevketmek düşünüldü. Bu suretle ticaret ve sanayi yeni yeni kollara ayrıldı, yeni kazanç yolları açıldı. Bugün asrî bir evde kum-

panya suyu, elektirik veya hava gazile ısınır banyo tertibatı bulunması adeta bir zaruret haline girmiştir. Keza tenvir vasıtaları temamile değişmiştir.

Bir zamanlar evde yün çorap örmek adetti. Şimdi şehirlerde yün çorabın sözü bile insanın içini gıcıklar.

Son zamanlarda yeni Ankaranın inşası üzerine bu şehre bir tehacüm başlamıştır. Bu hadise şehirde ve civarında emlak ve arazi fiatlarının fevkalâde yükselmesini mucip olmuştur. Vaktile yok pahasına alınıp bir köşeye atılan bir arsa bugün insanı sayılı zenginler aşasına sokabilir.

Bir zamanlar herkes berberde tıraş olurdu. Şimdi emniyet usturası denilen makinalar gereği gibi teammüm etti ve hergün tıraş olmağı bir zaruret haline getirdi.

Sinema yeni icat edildiği zaman basit ve iptidaî idi. Kimseyi memnun etmiyordu. Bu itibarla gelip geçici bir şey addolunmuştu. Fakat fen adamları onu islah ettiler, bugünkü mükemmel şekline soktular. Sinemanın zamanımızda nail olduğu büyük rağbet her türlü tahmin ve tasavvurun fevkindedir.

Bütün bu icatlar, ihtiralar iş aleminde mühim inkilaplara yol açmıştır.

Hayat daimî bir değişme ile kaimdir. Bu mütemadi tebeddül bazı kimseleri fakir, bazılarını da zengin eder. Onun için bugün kazançlı bir işin başında bulunan zengin ve müreffeh bir adamın ömrü oldukça zengin kalacağını kimse temin edemez. İşte bütün mesele maddî, manevî melekelerimizden azamî surette istifade edip hayatımızı muvaffak bir hale getirebilmektir. Bunun için de yegâne çare daimî inkilap kanununun emir ve iradesine mutlâk bir mütavaat gösterebilmektir.

Meşhur ruhiyat mütahassısı William James «Müallimlerle hasbihaller» adlı kitabında, itiyadın hayatta oynadığı mühim rolü çok etraflı bir tarzda tahlil etmiştir. İtiyatların teshilkâr tesiri olmasa yaşamak imkânsız bir hale girer. Meselâ farz edin ki her gün elbise giymek insanda bir itiyat halini almıyor ve her gün elbise giyerken ömründe ilk defa elbise giyen küçük bir çocuk kadar acemilik hissediyoruz! Gene farzedelim ki her günkü vazifemizi ifa ederken her gün aynı acemiliği gösteriyoruz. Bu takdirde işlerin nekadar güçleşeceğini tasavvur ediniz!

Bu faydasına mukabil itiyadın bazı mahzurları da vardır. İtiyat insanı bir makine haline getirir. İtiyada esir olan bir kimse her türlü yeniliği güçlükle kabul eder.

William James, buna misal olarak Charles Darwinin şu şayanıdikkat sözlerini naklediyor:

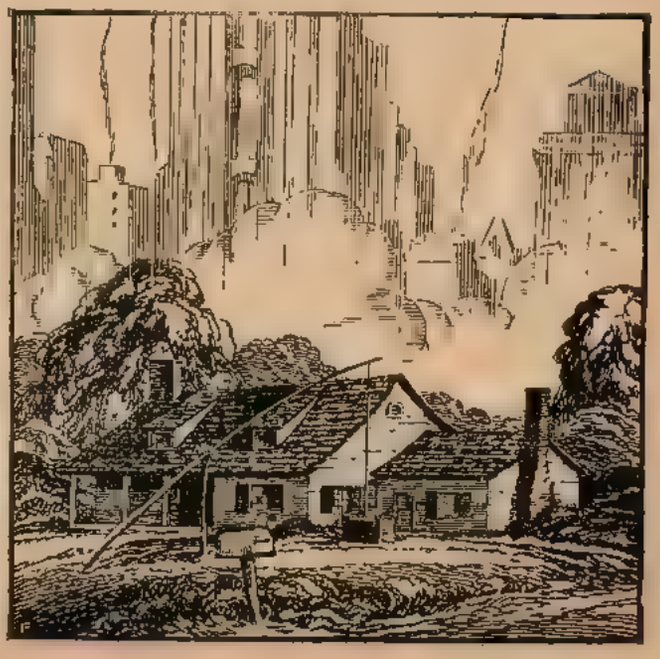

«Otuz yaşına kadar şiirden büyük bir zevk alırdım. Fakat şimdi şiire artık tahammül edemiyorum. Aynı zamanda musiki zevkini de kaybettim... Kafam hadiseleri öğütüp bunlardan umumî kanunlar çıkaran bir makine haline gelmişti. Şayet yeniden dünyaya gelmiş olsam, her gün birkaç saat şiir okumağı, haftada bir musiki dinlemeği kaide ittihaz ederdim. Bu suretle dimağımın bugün körleşmiş olan kısmı işlemek sayesinde hayatını muhafaza ederdi. Bu zevklerin ziyaı benim için mukadder olan saadetten bir kısmının ziyaı demektir; tabiatımın heyecan kısmını zayıflatan bu halin fikrî melekâtıma, bilhassa maneviyatıma suitesir etmesi pek muhtemeldir.»

Hayat yarışında muvaffak olmak istiyen bir adam, zihnini her türlü yeniliklere karşı daima açık bulundurmağa, malûmat ve müktesebâtını her zaman tazelemeğe mecburdur.

Meşhur hey'etşinas Laplasın ölüm döşeğinde söylediği şu söz bu itibarla çok şayanıdikkattir: «Bildiğimiz hiçtir; öğrenmemiz lâzım gelen ise pek çoktur...»

İşte bu, ebedî gençlik zihniyetidir. Bu zihniyette bir kimse sık sık değişmek lüzumunu kabul eder.

Esasen büyük adamlar yerinde saymanın aleyhindedirler; yeniliği kabul etmiyenler, bunları eski fikirlerinden bir kısmına muhalif bulan dar düşünceli kimselerdir.

Emerson diyor ki:

«Eğer adam olmak istiyorsan, bugün düşündüğünü top güllesi kadar sert kelimelerle ifade et; yarının düşüncesini de gene aynı metanetle söyle; varsın yarın söyleyeceğin bugün söylediğini tamamile nakzetsin. Fakat o zaman ihtiyar madamlar size itiraz edecekler:

«Eğer bu yolda hareket edecek olursanız, sözleriniz muhakkak yanlış anlaşılır!»

«Yanlış mı anlaşılır? Dünyada bu söz kadar manasız bir şey olamaz!»

Sözleri yanlış anlaşılmak bu kadar fena mıdır? Pitagorasın sözleri yanlış anlaşılmıştı, Sokratın, Koperniğin, Galilenin, Newtonun keza fakat bunların her biri insaniyet içinde akıl ve zekâlarile temeyyüz etmiş kimselerdir.»

Nakleden: K. Ş.

TUHAF FIKRALAR:

Çorba Tedavisi

Küçük Sabri odada oynarken başını masanın kenarına vurdu; vurduğu yer derhal hafifçe şişti. Sabri bir feryattır tutturdu. O sırada yemek yiyeceklerdi. Annesi çocuğu sofraya oturttu.

— Haydi oğlum, dedi, çorbanı iç de başının şişi geçsin!

Sabri çorbasını içti. Akşama başında ki şiş geçmişti. Çocuk bunu farkedince:

— Anne, dedi, bizim mektebte kambur bir çocuk var. Şişini indirmek için ona annesi neden çorba içirmiyor?!..

Kim Yaptı?

Hoca — Oğlum, bu vazifeyi kim yaptı?

Talebe — Babam yaptı, Efendim.

Hoca — Yalnız baban mı yaptı?

Talebe — Babam yaptı, ben de tashih ettim, Efendim.

Anlayış!

— Bizim çocuk musikiye fevkalâde müstaiddir.

— Nereden anlıyorsun?

— Olur şey değil, birader, gramofonda bir plak çalıyoruz. Duyar duymaz plakın arka tarafının ne çalacağını derhal anlıyor!...

Kolayı Varken...

Ali Bey sabahları gazete okumağa pek düşkündür. Bir kere gazeteyi eline alınca kimsenin kendisile konuşmasını istemez. Geçen sabah Ali Bey tatlı tatlı gazetesini okurken küçük oğlu:

— Baba! diye bağırdı. Bak, tavanda bir tahtakurusu dolaşıyor!

Ali Bey hiddetlendi:

— Canım bunu bana ne söyliyorsun? Tavanda tahtakurusu varsa ayağınla üstüne bas, öldür!...

Bir Küçük Fare Varmış..

ŞEFİKA MÜŞFİK

O gece, kardeşi ile yatmağa hazırlanırlarken, Mehmet, sabahtan beri zihnini işgal eden davetten korka korka annesine bahsetti:

— Perşembe günü Kadrinin doğduğu günmüş, anne...

Mehmet soyunmak için askılarının düğmesile oğraşıyor, başını kaldırıp annesinin yüzüne bakmağa cesaret edemiyordu. Ya, sade büyüklerin bilip anladığı o anlaşılmaz sebeplerden biri için annesi «olmaz!» diyiverir! Düğmesini o kadar hırpaladı ki, nihayet düğme sökülüp ta karşiki dolaba kadar fırladı. Küçük Selim gülmeğe başladı.

— Cuma günü arkadaşlarını toplayıp bir eğlence yapacaklarmış. Beni de çağrıyor. Anne, gideyim mi?

Annesinin zihni başka şeylerle meşguldu, onun için çocuğun sesindeki yalvaran, korkan, heyecanlı edayı sezmedi. O, bir taraftan çocukların sabah giyecekleri elbiseleri hazırlıyor, bir taraftan da tel dolaptaki pilâvın yanına yarın için ne pişirip hazırlıyabileceğini düşünüyordu. Köfte mi? daha bugün yemişlerdi. Bir rosto yapsa? Ona da çok et gidiyordu. Etin okkası 120ye çıkmıştı...

— Anne, gideyim mi?...

Mehmet, cevap beklerken nefes almağa korkuyordu...

— Ha? Ha, evet! Kadri kimdir?

Kadri mi? Mehmedin gözleri, manasız, etrafına bakıyordu. Kadri kimdi? Kadri sadece Kadri idi. Kim olduğunu nasıl anlatabilirdi? Anneler de ne tuhaf şeylerdir, hep böyle manasız suallar sorarlar. Kadri kimdir? Celâl kimdir? İhsan kimdir? Hep böyle anlatması güç şeyler sorarlar.

Mektepteki imtihan suallerinden daha güç şeylerdi bunlar; çünki imtihan suallerine ne cevap verileceğini bir defa olsun öğreten vardı. Bunlar öyle mi idi ya?.. Birdenbire Mehmedin aklına Kadriyi diğer arkadaşlarından ayıran bazı hususiyetler geldi:

Demek ki oğlu bu güzel eve davet edilmişti!

— Üçüncü sınıfta. Yeni geldi. İyi futbol oynıyor.

Mehmet hem söyliyor hem de cebinden kıymetli mıknatıslı demir parçasile ona takılı çivileri birer birer çıkarıyordu. Selimin uzanamıyacağı bir yere koydu.

— Babası kim?

Annesi bunu dalgın soruyordu, çünki Mehmedin pantalon düğmesini şimdi mi yoksa yarın mektebe hazırlarken mi diksin diye, düşünüyordu. Sabaha brakmağa karar verdi.

Babası kim? Mehmet hem ayakkaplarını çıka-

rıyor, hem de aklından arkadaşlarının arasında babalarını bildiği dört beş kişinin isimlerini sıra ile geçiriyordu. Babasının kim olduğunu bilmek neye yarardı sanki? Fakat, tuhaf değil mi, sade anneler değil, babalar bile, hemen her zaman bunu sorarlardı. Babası kim? Allahtan Mehmet Kadrinin babası hakkında bir ip ucu buldu:

— Mektepte herkes ona Sabuncu Kadri diyor. Çünki babası sabun tüccarı imiş. Dur bakayım, Necdi mi, Macit mi, Mecit mi?

Evet evet, Kadri Macit, şimdi hatırladım. Sabun tüccarı Macit Bey. Anne, gideyim mi?..

Çocukcağız sınıfta birgün müfettiş huzurunda verdiği yanlışsız cevaplarına bu kadar sevinmemişti.

— Ne günü dedin?

— Cuma günü. Demin söyledim ya!

Mehmedin sesindeki sabırsızlık nihayet annesinin dikkatini celbetti.

— Cuma mı? Fakat bugün Çarşamba. Bu kadar geç haber...

— Evlerinde birisi mi hasta imiş, ne imiş, çağırabileceğinden emin değilmiş. Şimdi de tam bilmiyor ama, bana yarın öğledensonra haber verecek. Telefon edecek.

"Düğmesini öyle hırpaladı ki, nihayet düğme karşıya ta dolaba kadar fırladı.

Mehmet babasının doktor olduğuna, evlerinde telefon bulunduğuna hiç bir zaman bugünki kadar sevinmemişti.

Annesi gülümsedi. Çocukların kendi aralarında kurdukları eğlencelerden ekseriya bir şey çıkmazdı. Müstakbel bir kederin önünü almak için:

— Ben senin yerinde olsam pek o kadar ümit bağlamam, Memetçiğim, dedi.

— Yok anne, çağıracak, göreceksin. Sözünde durur bir çocuğa benziyor.

Mehmet mıknatıslı demir parçasını ve çivilerini itina ile yastığının altına yerleştirdi. Böylelikle, kıymetli eşyalarına yabancı bir elin sürülmiyeceğinden emin, rahat uyuyabilirdi.

Hakikaten, perşembe günü, yağmurlu bir gün, Mehmet ile Selim yarım azat olup eve geldiklerinden bir saat sonra, telefon çaldı ve Mehmet çağrıldı. Cevap vermeğe koşarken çocuğun yanakları kızarmış, kulakları kızarmış, sık sık nefes alıyordu.

Sanki kim olduğunu pek âlâ bilmiyormuş gibi, telefonu eline alır almaz sordu: «Siz kimsiniz?» Sonra yüzünü geniş bir tebessüm kapladı:

— Sen misin Kadri?... Evet benim, Mehmet... Ha, ha, evet... Cuma günü mü?.. Evet, her halde gelebilirim, zannediyorum.

Annesi yazdığı mektubu braktı, yanına geldi.

— Gideceğin saati sor. Adresi de öğren, dedi.

— Kadri, adresin nedir?.. Şey, şey, adresin?.. Kaçta.. Kaçta, dedim.. *Kaçta*?.. Anlamıyorum, anlamıyorum...

İşitmek için sarfettiği gayretten ve heyecandan Mehmedin yüzü sapsarı kesilmişti. Annesi telefonu elinden aldı. Karşıda konuşan bir hanımdı. Anlaşılan Kadrinin de elinden telefonu almışlardı.

— Mehmet Bey yarın saat üçte gelebilir mi? —Ses ve şive yabancıydı.— Adres mi? İstikamet sokağında 67 numarada...

— Mehmet Beyi bekliyelim mi?

— Evet, gelir. Çok teşekkür ederim.

— Hanımefendiye haber veririm, Efendim. Ben Kadrinin mürebbiyesiyim, Efendim.

— Ya, öyle mi? Teşekkür ederim. Mehmet gelir, inşallah.

Annesi telefonu kapatırken küçük davetlinin bir aşağı bir yukarı zıp zıp sıçradığını gördü.

— Gördün mü, anne, ben sana muhakkak çağıracak, demedim mi?

Fakat annesi dinlemiyordu. Mürebbiye! Hemde mektebe giden bir çocuk için mürebbiye! Acaba bu sabuncu Macit Bey kimdi? Unutmadan Refia Hanıma sormağa karar verdi. Onun da oğlu üçüncü sınıfta idi. Belki Kadrinin ailece kim olduğunu bilirdi.

O akşam Mehmedin annesi çarşıya öte beri almağa çıktığı zaman, Refia Hanıma gidemedi. Çünkü yarın Mehmede tarif edip gönderebilmek için bu Macit Beylerin evini bulmak lâzım olduğunu hatırladı. Evvelâ, hediyelik bir oyuncak aradı. Büyük bir mukavva kutu içinde bir *muharebe* oyunu buldu, aldı. Sonra, koltuğunda paketi, çiselîyen yağmur altında İstikamet sokağını aramağa koyuldu.

Bulduğu zaman, kalbi hızlı hızlı çarpmağa başladı, çünkü burası her geçişinde içinde gıpta uyandıran geniş, temiz, tenha bir cadde idi. Birgün, inşallah, onlar da bir ev alacaklardı, küçük, temiz, boyalı bir ev. Tabiî böyle İstikamet sokağı gibi bir yerde olamazdı. Fakat daha mütevazi, daha içerlek sokakların birinde...

Bir de ne görsün? Karşı köşe başında kocaman bir kedinin korkunç gözleri...

Hem düşünüyor hem de evlerin numaralarını araştırıyordu. İşte, demek bu güzel küçük beton ev Macit Beyin evi idi. Yok, hayır, yanılmıştı, bu evin numarası 65 idi, 67 numaralı evin önüne gelince nefesini tuttu: Yüzlerce defa, bu evin önünden geçmiş, içinde acaba kimler oturur diye tecessüsle karışık derin bir merak ile bakmıştı. Güzel evlerle dolu bu geniş caddenin içinde en çok göze çarpan bu evdi: Büyük bahçeli, etrafı yüksek kalın duvarlı, kırmızı boyalı, azametli, kârgir bir bina idi. Demek ki oğlu bu eve davet edilmişti! Demek ki oğlu onun hülyasında kurduğu evin içine girip gözlerile her tarafını görecekti! Havanın rütubetine rağmen bütün vücudunu kaplayan bu heyecan onu ısıttı.

Kolundaki hediye acaba küçük mü, diye bir an tereddüt bile etti. Fakat sonra kendi kendisinden utandı: büyük bir eve güzel bir hediye, küçük bir eve bayağı bir hediye almağı düşünecek kadar iradesini kayıp mı etmişti?

Ertesi günü saat ikide Mehmedi hazırlamağa başladı. İyi ki Mehmede bu sene yeni palto yaptırmıştı. Babasının Viyanadan dönerken getirdiği eldivenler de şimdi ellerine tam geliyordu. Ayak kaplarını boyadı, boyun bağını düzeltti, çoraplarını çekti, bir daha boyun bağını düzeltti, sonra üçüncü defa olarak Kadrilerin evine nasıl gidileceğini uzun uzun anlattı. En nihayet kabına sığamıyan Mehmedin iple çektiği dakika geldi; koltuğunda paketi koşa koşa gitti.

Mehmedin annesi bir taraftan işlerini görüyor, bir taraftan da mütemadiyen oğlunu düşünüyordu. İçinde garip bir heyecan vardı; genç kızken böyle toplanmaları çok sever, herkesten evel o koşar, herkesten fazla o güler oynardı. Şimdi kaç senedir ev gailesile eski ahpaplarının hiç biri ile görüşemiyor, hiç bir yere gidemiyordu. Fakat kendisi eğlencelere gidemiyorsa bile, işte şimdi çocukları yetişmişti, onlar gezerler, anneleri de onlardan işittiklerile gezmiş gibi olurdu, eğlenirdi. Yeknasak zevksiz hayatına bir yenilik girmiş olacaktı.

Saat beş buçuk olunca Mehmedin annesi artık merak etmeğe başladı. Saat altı oldu. Ortalık kararırdı. Eğer Mehmet başka bir eve gitmiş olsaydı annesi şimdi telefonu açar nerede kaldığını sorardı. Altı buçuk. Hâlâ Mehmet yok.

Annesi telefon kitabını açtı, Macit Beyin numarasını aradı, buldu. Telefon edip etmemeği düşünürken, bir otomobil gürültüsü duydu, bir kapının açılıp kapanması işitildi, biraz sonra Mehmet fırtına gibi içeriye girdi. Çocuğun sevinci hemen etrafına sirayet etti. Gözleri parıl parıl parlıyor, heyecandan adeta titriyordu. Eldivensiz elleri cins cins eşyalarla dolu idi. Niyetten çıkma renkli kâğıttan bir şapka, birkaç kurabiye, bir ufak oyuncak tavuşan, topaçlar...

— Anne, dedi, meşhurdu, meşhur! Mehmet en çok mütehassis olduğu şeylere izafe ettiği sıfatı kullanıyordu. Ne dersin? Sinema bile oynattılar!

— Seni kim getirdi yavrum?

— Bir adam. Anne, dur sana sinemayı anlatıyım.

— Nasıl bir adam? Kadrinin babası mı?

— Evet.. yok, hayır... Mehmet bir tek hareketle paltosunu attı. Küçük Selim hemen kurabiyelere sarılmış, yemeğe başlamıştı bile. «Şey... otomobili kullanan adam getirdi.»

— Ona şoför derler, oğlum.

Mehmet dinlemiyordu bile.

— Anne, ömrümde böyle tuhaf şey görmedim. Bir küçük fare vardı; ufacık bir şey. Bir ipe tırmandı. Sonra zıp diye sıçradı, başka bir ipe atladı...

Mehmedin annesi sinemanın ne olduğunu hemen anladı. Çocuklar için yapılan saçma filmlerden birisi... Fakat öğrenmek istediği neler neler vardı. Onun da heyecanı Mehmedinkinden geri kalmıyordu.

— Çok çocuk var mı idi, Memiş? Küçük kızlar da var mı idi? —Gözünün önünde süslü elbiseli, sevimli, temiz kızlar canlandı. Mehmedin annesi evlendiğinden beri hep sarışın, mavi gözlü bir kız hülyası kurardı.. hayalinde onu hep süsler, güzel güzel giydirirdi.. — Küçük kızlar, Mehmet?

— Ha! evet, kızlar mı, çook, düzünelerle... Sonra, küçük fare ipe tırmandıktan biraz sonra, karşıma *iki küçük fareler* daha çıkmaz mı? Onlar da ipi kesiverdiler.. Ha, ha ha!..

Elindeki yarı bitmiş kurabiyeyi unutan küçük Selim bile gülmeğe başladı: Mehmedin annesi mihanikî bir tarzda tashih etti:

— İki küçük fareler denilmez, iki küçük fare denilir.. Senin sınıfından çok çocuk var mı idi?

— Hi? Ha!.. hayır.. Sade üç tane.. Kâzım, Kerim bir de ben.. Selim, o topaçları brak! *Selim o topaçları brak diyorum!*

Demek ki Refia Hanımın oğlu davet edilmemişti! Mehmedin annesi Refia Hanıma rastgelip Macit Beyler hakkında malûmat istemediğine sevindi.

— Sonra, ip kopunca, haydi... küçük fare yere yuvarlandı. -Annesi Refia Hanımın oğlunun ne için davet edilmediğini düşünürken Mehmet hikâyesinde epi ilerledi- Düştü. Düşünce nereye düştü, beyenirsiniz? Yazı makinesi ile yazı yazan bir adamın üstüne... Böyle şappadan düşüverdi! ha! ha!..

— Sinemayı nerede gösterdiler?

— Nerede mi? Ha, şeyde.. bodrumda.

— Bodrumda mı?

— Evet bodurumda. Bütün oyunları orada oynadık... Sonra, küçük fare dört ayağı ile mektubunu yazıp bitirdikten sonra, mektubu postaya götürecekti. Tam o sırada...

Anlaşılan Macit Beylerin geniş, ferah bir altkatları vardı, yoksa elbet orada toplanmazlardı...

— Mehmet, ona bodurum denilmez, altkat denilir. Bodurum karanlık olur.

Mehmet masalının ortasında, kolları havaya kalkmış, öylece kalıvermişti.

— Böyle her iki de bir sözümü kesersen anlatamam ki... Hem şimdi en meraklı, en güzel yerine geldik...

Sesinde gözyaşını andırır meyus bir eda vardı. Fakat Mehmedin annesi bunu sezmedi. Onun zihni halâ Macit Beylerin mutantan evile meşguldu...

— Size kapıyı kim açtı, Mehmet?

— Hangi kapıyı?

— Kadrinin evinin kapısını.

Mehmet artık dayanamadı, ağlamağa başladı. Annesi hayretten ne yapacağını şaşırmıştı.

— İşte her şeyi bozuyorsun.. Böyle saçma şeyler sorarsan ben de küçük fareye ne oldu, anlatmam.

— Peki öyle ise. Madem ki annenle terbiyeli konuşamıyacak kadar yorgunsun, hemen yemeğini ye de çabuk yat.

— Ben, yemek yedim — Mehmedin gözyaşları hâlâ dinmemişti. Dondurma ile pastadan evel yemek verdiler.

— Ya, demek ki yemek yedin. Annesinin alâkası tekrar uyandı. Peki öyle ise. Yemekte ne yediniz?

Bu sefer Mehmet hiç cevap vermeden, kâğıt şapkasını, kalan kurabiyelerini, topaçlarını ve tavşanını toplayıp odadan çıktı gitti.

Annesinin kalbini garip bir his sarmıştı. Ne yapmıştı? Mehmedi böyle üzmek hatırından bile geçmemişti fakat istemiyerek oğlunun kalbini kırmıştı. O anda bütün vüzuhile yeni bir hakikati keşfetti: Oğlunun ne bu, ne de başka eğlencelerine iştirak edemiyecekti. Çünkü onun için en ehemmiyetli olan şeyleri oğlu görmiyordu bile, oğlu için de en eğlenceli olan şeyleri annesi anlayamıyordu...

Çocukları yatırmak için odalarına çıkarken neş'eli kahkahalarını ta merdiven başından işitti. Selim soyunmuş, yere oturmuş heyecandan parlıyan gözlerle ağabeyini dinliyordu. Mehmet deminki kederini, yorgunluğunu tamamen unutmuş, coşgun hareketlerle anlatıyordu:

— Küçük fare tam mektubunu bitirip postaya götüreceği sırada, bir de ne görsün?... Tam karşısında, köşe başında kocaman bir kedinin korkunç gözleri...

Mehmet şimdi masalını dinletecek bir arkadaş bulmuştu.

Eski Karagöz

Muharriri : OSMAN CEMAL

Karagöz şuphesiz orta oyununda eskidir ve orta oyununun babasıdır. Karagözde, orta oyununda olduğu gibi, oyunun bütun yükü, baştan nihayete kadar iki kişinin, Karagözle Hacivatın omuzundadır. Tıpkı orta oyununda olduğu gibi perdeyi kıvrak, şen tatlı bir semai ile Hacivat açar ve bir az sonra Hacivat çelebi, huzzarı kirama karşı tam bir Babıali, yahut endurun lisanile perde de haspuhal ederken patavatsız baba Karagöz, paldır küldür evinin penceresinden sokağa atlar, Hacivatla bir al takke ver külahtır başlar.

(Karagözden alındığına şuphe olmıyan orta oyununda Peşekârla Kavuklu arasında bu kavga ve altalta üstüste dövuşme taslı hasfolunmuştur.)

Hacivatla Karagöz, kavgadan sonra, tıpkı Peşekârla Kavuklu gibi bir müddet şakalaşırlar, muhavere yaparlar, bağzen araya bir şahıs daha karışır ve asıl oyun, muhavereden sonra başlar. Hacivatla Karagözün muhaverelerinde Hacivat kendi tabiri veçhile tam bir "lakırdı kavafı, insan sarrafı" şeklinde hareket eder, top kara sakallı baba Karagöz ise kör kadıya :

— Hey kör kadı ! diyecek kadar dobra, saf, babacan ve nekregû yaşar.

Hacivat gerek muhaverede, gerek asıl oyunda her kesin namzına göre şerbet verdiği, her kese dalkavukluk ettigi halde Karagöz, aktörlerin en dehşetlisi ve korkuncu olan, yani perde de "Tıran" rolünü yapan meşhur Tuzsuz Deli Bekire bile metelik vermez. Tuzsuz Deli Bekir, gözünun önünü görmiyecek derecede, fitil gibi perdeye gelir, belindeki uzun saldırmayı, ka bzasından tutarak narayı basar :

A a ayı !

Hacivat, titremeğe başlar, fakat kalender Karagoz, meselenin farkına vardığı halde işi alaya vurarak :

— Uğur ola ağam, nerede yangın ? diye Tuzsuz Bekiri sabık yangın köşkiteri makamına koyarak o pürsilah ve korkunç herifle alay geçer.

Mesela, Hacivat, devrin en meşhur koketleri mkamında olan Kanlı Nigârla, kardeşi Şanlı Leyla hanımlara, bin dereden su getirerek kinayeler, istiareler, rumuzlar envai nazik, kibar istilâhlarla gayet ustalıklı hutûs ve muhabbet çakarken Karagöz doğrudan doğruya:

— Vay bal kutuları vay! diye ağzını şapırdatmıya başlar. Hacivat, menfaatı icabı, Tahta Kalede baklavacı Hacı Filfil Efendi ile arapçaya yakın bir lisanla ve şalcı irani Kasım Ağa ile farisiye yakın bir lisanla konuşurken Karagöz de inadına öyle acayip ve garip arapça, acemce şeyler uydurur, söyler ki, nihayet buna arap ve acem rollerini ifa eden boyalı deve deriterinin kendileri bile güler

Bu itibarla Hacivat, devrin zamane çocuğu Karagöz de kalender meşrep, dunyaya metelik vermez, tok ve doğru sözlü, alaycı, şen bir tiptir. Geçen yazımızda orta oyunu için o şeklile iptidai demıştik, Karagöz ise şeklen hemen onun aynı olmakla beraber cansız olduğu gibi, daha da eski olduğu için daha iptidaidir. Vakıa o vakıtler perdede temsil edilen vak'alar, bugun hâlâ en modern sinema ve tiyatrolarda temsil edilen bazi mevzuların esas itibarile aynıdır, fakat Karagöz perdesinde temsil edilen bir aşk, bir cinsî temayül, bir kocaya hiyanet, bir aşıka zulüm, bir büyü, bir afsun vak'ası ile bugün temsil edilen asri vak'aların gerek tarzı ceryanı, gerek temsili arasında dağlar kadar fark vardır.

* * *

Karagöz repertuvarı içinde en meşhur ve halk arasında en makbulü, en çok sevilenleri "Ferhatla Şirin", "Tahirle Zühre" dır ki, bunların temsili, tıpkı darülbedayiin "Hamlet,, "Eşper,, temsili gibi fevkalâde bir mahiyet alır. Bu iki oyun, esasta bir aşk hailesini pek sathi ve iptidaî bir tarzda tasvir eden bir piyestir ki, elindeki değneklere takılı olan on on beş aktörü ayrı ayrı idare eden hayali efendi, bu iki fevkalâde piyesi, ramazanın on beşi, falan paşa zadenin hitan gecesi gibi feykalâde gecelere saklar ve onları diğer oyunlarla birlikte gündeye kullanmaz.

Bunlardan sonra "Çifte hamamlar", "Yalıva Sefası", "Hayal içinde Hayal" yahut "Karagözün Oğlunun Sünnet olması" gibi piyesler gelir ki, bunlar da hayal perdesinin hatırı sayılır temsillerindendir.

(Devamı 465 inci sahifede)

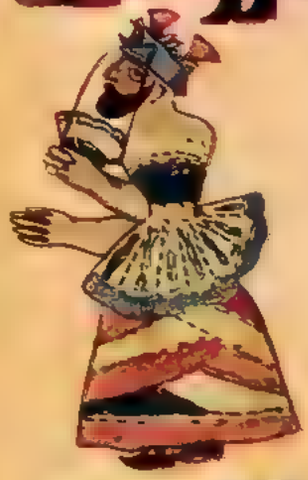

Meşhur Adamlar Galerisi

Rabindranat Tagor

Tagor, Kalkütada, içtimaî vaziyeti yüksek bir ailenin oğludur; 1861 senesinde dogmuştur. Ecdadı arasında meşhur simalar çoktur. Pederi Maharşi Devendranat Tagor dinî büyük bir inkılap vücüde getirmiş, yüksek ruh ve irade sahibi bir müceddittir. Tagor çocukluğuna dair olan yazılarında: «Edebiyat, musiki ve güzel sanatlara fıtrî istidadı olan bir aile içinde doğmuş olmak saadetine nail oldum» diyor.

Bugün bütün medenî alemin tebciline mazhar olan büyük şair, alemşumûl mefkûreci Tagor, böyle bir aile muhitinde, böyle müstesna bir babadan feyzalarak hayata, yeni bir insaniyet mürşidi olarak dahil olmuştur. Hindin yeşil ormanları arasından akan büyük, geniş, feyyaz nehirleri gibi azametli ve sakin reftarile Tagorun hayatı, ilâhî bir selâmet limanına müntehi, nurlu bir cereyandır.

Şair, muharrir, Hindin mukaddes kitaplarından en saf ruhanî gıdayı almış olan dinî ve insanî mütefekkir Tagorun nazım ve nesir olarak intişar etmiş olan eserlerinden ancak onda biri bugün Avrupa lisanlarına nakledilmiş bulunuyor. Böyle iken Tagorun son seneler zarfında Avrupa ve Amerika hayatıfikriyesinde, maddiyatla boğulmuş ruhlarda icra etmiş olduğu tesir büyük olmuştur.

Avrupa ile Asyanın, Garpla Şarkın mücadelesi şekil değişmiş, imperyalist milletlerle mağdur akvamın geçen asırlardaki anif musaraası yerine bu gün daha şiddetli bir fikir ve prensip mücadelesi kaim olmuştur. Bu mücadelenin en ziyade calibidikkat bir sahnesi olan Hindistanda umumî harpten sonra her din ve mezhepten, evelce birbirlerine düşman olan Hintlilerin yabancı hakimiyetine karşı bir cephe aldığı, bazan kanlı hadiseleri mucip olan bir mukavemet hareketinin başladığı görüldü. Bu siyasî ihtilaçlar, Hindin iştiklalini eldeetmeğe matuf cidallerde Tagorun sedası yükseldi.

Tagor insan zümrelerinin arasındaki cidalin başlıca sebeplerinden biri olarak milletler beynindeki anlaşamamazlığı görüyor. Kendisi beynelmilel darülfünun tesisi taraftarıdır.

Büyük şairin hayatında dikkat celbeden bir safha vardır: bu da talim ve terbiyede vücude getirdiği harakettir.

Bengaldeki bir malikânesi dahilinde yeni mektebini açtığı zaman Tagor kırk yaşında idi. Kimse kendisinden böyle bir şey beklemiyordu. O zamana kadar yazı ile ve bilhassa şiirle ömrünü geçirmiş olan Tagorun talim ve

terbiye sahasında bir fevkalâdelik gösterebileceğini kimse zanetmemişti.

Tagoru talim ve terbiyeci olmağa sevkeden başlıca amil çocukluğundaki tahsil hatıralarıdır. Büyük şair hayata uymayan, çocuk ruhunu hayattan uzak, dar bir çerçeve içine sokan talim ve terbiye usullerine karşı daha çocukluğunda iken isyan etmişti. Tagorun fikrine nazaran çocuk saf hayatı kendi menbaından kana kana içmelidir, içinde bulunduğu muhitin bütün alemle ahenktar bir cüz olduğu fikrile meşbu olmalıdır. Mektebin anlamadığı işte bu noktadır. Mektep esrarihilkatle dolu ve çocuk ruhuna doğrudan doğruya ilham veren âlemden çocuğu uzaklaştırıyor. Mektep, şahsiyeti itibare almıyan bir nizam makinesi, yeknasak mamulât çıkaran bir tezgâhtır. Orada, talim ve terbiye kanalını hafretmek için, mutavassıt bir hat takıp olunur; Halbuki hayatın takip ettiği yol hiç bir zaman müstakim bir hat değildir, dolambaçlar, köşeler yapar.

Rabindranat Tagor J. J. Ruso müessesesinin mektebinde (3 Mayıs 1921)

Çocuğa bir tomar malûmat vermek için onu hayattan uzaklaştırıyoruz. Çocuğa coğrafiya öğretmek için onu arzdan ayırıyoruz; onu gramere alıştırmak için kendisinden lisanı nezediyoruz. Çocukta destan ihtiyacı vardır, biz ona vakayinameler ve hadisatın tarihi vukularını öğretiyoruz. Çocuğu kanlı gramofonlar âlemine nefyederiz. Çocuğun hilkati buna karşı isyan eder, ve nihayet mücazat onu sükûta ve teslim olmağa mecbur eder.

Tagorun fikrine nazaran çocukta gayrışuurî zihniyet şuurî olandan daha faaldir. Hayatta aldığımız derslerin en çoğu gayrışuurî olarak alınmıştır. Geçmiş nesillerin hayat tecrübeleri de bu yoldan hilkatimize geçmiş bulunuyor. Bu gayrışuurî bilgi melekesi bizde fıtrîdir. Bunu dışarıdan yakılan bir fenere teşbih edemeyiz, fakat daha ziyade derunî bir hayat faaliyetinden dolayı ışık saçan parlak billurun şualarına teşbih edebiliriz.

Tagor mektebini açtığı zaman şekilperestane bir tahsil usulü yerine bir hars muhiti vücude getirmek esasına kani bulunuyordu. Ormanların ortasında, açık bir saha olan Aşram malikânesindeki mektebini tesis etti. Aşram mektebi kadim bir din «Çatuspatis» (Sanskrit lisanında darülfünun demektir.) ananesini takip eder. Bu kadim usulde talebe muallimin evinde, ve ailesi içinde, ikamet, iaşe ve talim ve terbiye mukabilinde bir şey tediye etmeden yaşarlardı. Talim ve terbiyenin esası, sadelik içinde yaşayan yüksek bir muallimin ruhî temayüllatına iştirakten ibaretti.

Aşram mektebindeki talim ve terbiye faaliyetinin canlı bir tasvirine, şairin, ilk mesai arkadaşı «Satiş Çandra Roy» e tahsis eylediği hatıratında tesadüf olunur: Roy yüksek kabiliyette bir ruha malik çok şayanıdikkat bir gençti. Tabiatin serbest sinesinde hür ve yüksek insanî mefkûrelerle meşbu, Hayatta ilâhî vazifesini ifaya müstait insanlar yetiştirmek gayesini takip eden bu müessesede Royu Aşram

talebesile bir arada çalışırken görmek bütün lâvhayı bir fırça darbesile canlandırmak için kâfidir.

Talebe hiç bir zaman Royun yanında kendilerini bir mektep sınıfının duvarları arasında sıkışmış kalmış görmezler, bütün alemle temasta olduklarını hisederlerdi. İlkbaharda Sal ağaçları çiçek açtıkları zaman talebe ormanlarda Royun ardınca giderler, Roy Şekspiri veya Bravningi onlara okurdu. O, hiç bir zaman çocukların anlayış kabiliyetinden şüphe etmemişti. Çocukların her şeyi bütün tafsilatile, harfi harfine anlamaları lâzım olmadığını ve ancak fikirlerini uyandırmak lâzım geldiğini pek iyi bildiğinden kendisini alâkadar eden şeyleri onlara okurdu. Roy çocukları uyandırmakta her vakit muvaffak olmuştu. Bir çok muallimler gibi kitapta olan şeyleri nakletmeğe yarayan bir vasıta değildi; talimlerine bir şahsiyet verirdi: Bizzat kendisi onun menbaı olurdu. Bu talimler zinde hayatıbeşer için temessül kabiliyetlerini haiz canlı maddelerden müteşekkildi. Royda muvaffakıyetin hakikî sebebi hayata, fikirlere kendisini ihata eden her şeye, temas ettiği çocuklara karşı izhar eylediği şiddetli alâka idi. İlhamlarını kitaplardan değil, ancak teessür kabiliyetini haiz olan ruhunun âlemle temasından alıyordu. Tedris etmiş olduğu edebiyatta zerre kadar kütüphane kokusu yoktu. Dostlarını nasıl teşhis ederse, şekilleri itibarile birbirine benzemiyen ve nafiz bir hayatiyeti haiz olan fikirleri de öyle teşhis etmek kabiliyeti vardı.

İşte Aşram mektebinin usullerini nefsinde temsil eden şahsiyet budur.

Böylece, Tagorun talebesi kitaplardan değil yaşıyan muallimler tarafından talim edilmek sâadetine naildirler. Filhakika, büyük şair kitapların menafiini inkâr etmiyor, bununla beraber «kitabların da bir hudûdu ve tehlikeleri olduğunu kabule mecburuz» diyor. Her halde ilk talim devresinde çocukların, hakikat dersini, tabiî yoldan yani eşhastan ve eşyadan almalıdırlar, fikrindedir. Tagor Aşram mektebini bu kanaatle tesis etmiş ve orada fikrî bir muhit vücude getirmiştir. Bu mektep ve usulleri hakkında daha etraflı tafsilat vermeğe böyle bir makalenin çerçevesi müsait değildir. Buyük insanî mefkûreyi nefsinde temsil eden Asyalı mütefekkirin, büyük iman sahibi şairin neşriyat sahasında, şiirlerinde tâkip ettiği yüksek ideal talim ve terbiye sahasinde de görülür.

Hindistanda Kafeste Mahpus Bir Kuş

Rabindranat Tagor [Şarkî Hint 1861]

Bu Hikâyede Hint Şairi Kendi Çocukluğunu Anlatıyor

Bulutlu bir gündü. Rabi, sokağa bakan beyaz sütunlu uzun tarasada oynıyordu. Birdenbire Rabiden büyük olan hemşirezadesi: «Polis, polis!» diye bağırmağa başladı. Çocuğu korkutmak istiyordu.

Rabinin polis hakkında fikirleri pek müphemdi. Yalnız katî olarak bildiği bir şey varsa o da polis gelip bir çocuğu götürdüğü zaman artık o çocuk bir daha gelmiyordu! Polis kovalıyor zannile arkasında ürpermeler hissden Rabi içeriye doğru koştu ve kendisini annesinin ayaklarının altına attı; ona oğlunun acı mukadderatını anlattı. Fakat bu havadis onun pek umurunda değil, hatta hiç değil gibi görünüyordu. Rabi tekrar dışarı çıkmağı tehlikeli bulduğundan kapının eşiğinde oturdu ve büyük teyzesinin sahifeleri bükülerek nişan konmuş *Ramayana*sını aldı. Çok geçmeden Rama ve Sitanın hikâyesine dalmış, teessüründen ağlıyordu.

Kalkütada Rabinin yaşadığı ev eski, beyaz, cesim ve dağınık bir evdi. Üç katlı gayrımuntâzam bir kitle halinde idi. İç tarafta avluların etrafına bina edilmişti ve sıra sıra beyaz sütunları vardı.

Rabi tehlikeden kurtulmak için içeriye, *Zenana* yani harem dairesine koşmuştu, fakat o orada oturamazdı. O kadar küçük olduğu halde selâmlık dairesinde uşakların nezareti altında bulunurdu. Bu kısım binanın dış tarafında idi. O burada küçük bir mahpustu, dünyayı şöyle bir görmek için bile oradan ayrılmasına müsaade edilmezdi.

Satya ve Rabinin kendisinden büyük biraderi için de böyle idi. Yalnız onlar sabah akşam bir araba ile mektebe giderlerdi, fakat bunun haricinde bahçenin duvarlarını aşmağa müsaadeleri yoktu.

Zenanada daima hüsnükabül görmezlerdi. Rabinin annesi, büyük teyzesi, büyük kardeşlerinin zevceleri ve kızkardeşleri hep orada bütün şark kadınları gibi kapalı yaşarlardı. Bir çoklarına, Zenana bir hapishane gibi görünürdü, fakat Rabi için öyle değildi. Böyle kafeste kapalı bir kuşa orası hürriyetin yeri gibi görünüyordu. Orada insan hiç derse çalışmıyor, bütün gün oynıyordu. Odaların camlı kapılarından bir çok acayip oyuncaklar, rengi ve tezyinatı harikulâde porselen ve camdan yapılmış şeyler görüyordu. Yengelerin-

(Devamı 477 inci sahifede)

Tağorun Şiirlerinden Bazı Parçalar

«AŞK BAHÇIVANI»ndan

Tercüme eden: ESMA ZAFİR

Sen öyle yaparsın korkusile

Size en derin sözleri söylemek için can atıyorum: fakat cesaret edemiyorum, bana gülersiniz korkusile.

Bunun için kendime gülüyor ve sırrımı latifeye boğuyorum. İztirabımla istihza ediyorum, siz öyle yaparsınız korkusile.

Size en doğru sözleri söylemeğe can atıyorum; fakat cesaret edemiyorum, onlara inanmazsınız korkusile.

Bunun için onları yalanla örtüyorum, maksadımın aksini söylemekle.

İztirabımı manasız gösteriyorum, siz öyle yaparsınız korkusile.

Size en kıymetli sözleri söylemeğe can atıyorum; fakat cesaret edemiyorum, kiymetle mukabele göremeyecegim korkusile.

Bunun için size ağır sözler söyliyorum ve hissiz kuvvetimle tefahur ediyorum; sizi incitiyorum, hiç iztirap görmezsiniz korkusile.

Yanınızda sakin oturmağa can atarım; fakat cesaret etmiyorum, kalbim dudaklarımdan dökülür korkusile.

Bunun için hoppaca gevezelik eder, kalbimi kelimeler arkasında saklarım.

İztirabıma kabaca muamele ederim, siz böyle yaparsınız korkusile.

Yanınızdan gitmeğe can atıyorum; fakat cesaret edemiyorum, korkaklığımı anlarsınız korkusile.

Bunun için başımı yüksek tutuyor ve pervasızca huzurunuza geliyorum.

Gözlerinizin saçtığı mütemadi tehditler iztirabımı daimi kılıyor.

Vakit Kısa

Beni bıraktın ve yoluna devam ettin.

Senin için teessüf edeceğimi zannettim ve münferit resmini yaldızlı bir şarkı içinde işlenmiş olarak kalbime vaz ettim.

Fakat eyvah! Kara tahim, vakit kısa.

Gençlik seneden seneye eksilir; bahar günleri gelip geçer:

Narin çiçekler sebepsiz ölür, âkil adamsa hayatın «lotus» yaprağı üzerinde bir çiy tanesinden ibaret olduğunu söyler,

Bütün bunları ihmal edip bana arkasını dönmüş birisine baka mı kalayım?

Bu bir cinnet ve budalalık olur, zira vakit kısa.

O halde, geliniz, gürültülü, yağmurlu gecelerim; gülümse, yaldızlı son baharım; gel tasasız nisan, puselerini etrafa saçarak.

Siz geliniz, siz de, siz de gelin!

Sevgililerim, biliyorsunuz ki faniyiz. Kalbimi alıp götürmüş olan biri için yüreğini kanatmak akıl kârı mıdır? Zira vakit kısa.

Bir köşede oturup düşünmek ve senin bütün dünyam olduğunu kafa ile yazmak ne tatlıdır.

Kendi hüznünü besleyip, teselli bulmamağa azmetmek kahramanlıktır.

Fakat taze bir yüz kapımdan içeriye bakıyor ve gözlerini gözlerime kaldırıyor.

Ancak göz yaşlarımı silip şarkımın bestesini değiştiriyorum. Çünkü vakit kısa.

KALBİNİN SIRRINI SÖYLE

Kalbinin sırrını kendinde gizleme, dostum! Bana söyle, yalnız bana, gizlice.

O kadar zarif bir surette gülümsiyen, sen, yavaşca fısılda, kulaklarım değil, kalbim işitir.

Gece derin, ev sakin, kuşların yuvası uyku ile örtülü.

Kararsız göz yaşları arasında, titrek tebessümler arasında. Tatlı hicap ve iztirap arasında, söyle bana, kalbinin sırrını!

BAZISI ÖYLE BAZISI BÖYLE

— „Yanımıza gel, genç; doğru söyle, gözlerinde niçin cinnet var?"

— 'Bilmem ki ne yabani gelincik şarabı içtim de, gözlerimde bu cinnet var.„

— "A ne ayıp!„

— "Eh, bazısı akıllı, bazısı deli, bazısı dikkatli, bazısı ihmalci.. Gülümsiyen gözler vardır -benim gözlerimde ise cinnet var.„

— "Delikanlı, niçin ağacın gölgesi altında o kadar sakin duruyorsun?„

— "Ayaklarım, kalbimin yükünden yorgun da, gölgede sakin duruyorum.„

— "A! ne ayıp!„

— "Eh, bazısı yolunda yürür, bazısı sürüklenir; bazısı hür, bazısı esirdir- benim ayaklarım ise kalbimin yükünden yorgun.„

Terbiye Meseleleri

Anormal Mektepçocukları

Tarihçe.— Terbiye ilminin anormallerin pedagojisinden ettiği istifade.— Anormal çocuklara karşı cemiyetin borcu nedir?

Muharriri: NEVZAT MAHMUT

İleri memleketlerde, mektep tedrisatından istifade edemiyen anormal çocuklar için, hususi sınıflar açılmaktadır.

Hatta, anormal çocuklara mahsus sınıfların mevcudiyeti umumiyetle, normal sınıfların iyi organize edildiğine de delil olarak kabul olunuyor.

Bunu şu suretle de ifade edebiliriz:

Anormal çocuklar mes'elesindeki şuur, ve bu mes'eleye karşı gösterilen alâka, o memlekette terbiye işlerinin tekâmülile mepsutan mütenasiptir.

Anormal çocuklar için ayrı sınıflar açmakla, normal sınıfların hem talebesini hem muallimlerini ölü bir yükten kurtarmış oluyoruz.

Mes'eleyi iyice izahedebilmek için muhtasar bir tarihçe yapalım.

Asırlardanberi bir taraftan sağır, dilsiz ve körlerle, diğer taraftan derin eblehlerle meşğul olunuyor.

Fakat, bizim bugün «anormal mektep çocukları» dediğimiz «ariyere» ve «disiplinsiz» lerle kimse uğraşmıyor; kimse onları düşünmiyor.

Ancak on dokuzuncu asırdadır ki onların hakları tastik edilmeğe başlamıştır.

Bu mevzua dair intişar etmiş ilk eserlerden biri Doktor «İtard»ın imzasını taşır.

Bu eserde, «on bir, on iki yaşına kadar ormanlarda vahşi bir halde yaşayan genç bir kız çocuğunun» terbiyesinden bahsedilmiştir.

Bundan 30 sene kadar sonra Pariste anormal çocuklar için mektepler açıldı.

Holandada, Felemenk pedagogu «Fokke İntes Kingman» «1835» de tekellümü bozuk çocuklarla anormal çocuklar için ilk müesseseyi tesis etmiştir.

İsviçrede, anormaller müessesesi, 1841 de «İnterlaken» yakınında Doktor «Gugenbul» tarafından kuruldu. Müessis, kuvetli bir propaganda yaparak, bütün Avrupanın dikkatini celp etmiş, ve bedbaht doğan bu anormal çocukların vaziyetini alâkadarlara duyurabilmişti.

Doktorun teşebbüsü büyük bir muvaffakiyetle neticelenmedi ise de bir müddet sonra anormal çocuklar için müesseseler açılmağa başlandı.

Anormal çocuklar için hususi sınıfların açılması ise ancak yarım asırlık bir maziyden başlar.

Hususi sınıflar ilk defa Almanyada «Hal» de, 1863 tarihinde açılmıştır.

İsviçrede, ilk hususi sınıf «Kuvar» da «1881» de açılmıştır.

O tarihten itibaren anormal çocuklara mahsus hususi sınıflar ve müesseseler sür'atle çoğalmağa başladı.

Buna, belli başlı iki sebep gösterilebilir:

1.— Mekteplerdeki tıbbî ve pedagojik teftişin ilerlemesi.

2.— Maal'esef, alkolizmin, sefahat ve sefaletin ilerlemesi.

İsviçrede anormal çocukların mekteplerdeki nufusa nisbeti, komşu memleketlerin aynıdır. ‰ 15.

İsviçrede 500,000 mektep talebesi olduğuna göre, takriben, yedi sekiz bin anormal çocuk var demektir.

Yalnız Cenevrede, on iki bin çocukta 150-200 anormal vardır.

1921 de, İsviçrede, 198 hususi sınıf var-

dı. Bu sınıflarda (1730)u erkek, (1570)si kız olmak üzre (3300) anormal çocuk bulunuyordu.

Bunlardan başka 33 leyli müessese daha mevcuttu ki bunlarda da «1534» çocuk vardı.

Bu rakamlardan anlaşıldığına göre, 1921 de, İsviçrede 4834 çocuk anormallere mahsus hususî terbiye ve tedaviden . istifade ediyor demekti.

Dikkat edilse, ekseriyetin gene, istenilen terbiye ve ihtimamlardan mahrum kaldığı anlaşılır.

Bununla beraber, İsviçre, bir kanun maddesile, dimağen ve zihnen geri çocukların kantonlarda mecburi tahsil hususunda ihmal edilmemelerini kabul eden ilk devlet olmuştur.

Memleketimizde anormal çocuklar, bu bedbaht yavrular hâlâ taliin ve tesadüfün cilvesine terk edilmiş bulunuyorlar.

Anormal çocukların, muhtac oldukları terbiye ve tedris teşkilatından, tıbbî-terbiyevî tedaviden mahrum kalmamalarını şiddetle temenni etmek zamanı çoktan gelmiştir.

Ancak bu suretledir ki, bizde hâlâ omuzunda ağır-bir ölü taşıyan normal tedrisat ve terbiye, hızla ileri atılabilmesine mani olan bir zenciri daha koparmış olacsktır.

İtiraz makamında şöyle bir mutalaa yürütülebilir:

Anormal çocuklara ne kadar emek ve para dökülürse dökülsün, neticede nihayet, içtimaî yarım-kıymetler olarak kalacak değil midirler? O halde en eyi mürebbileri onlara ayırıp, o kadar kuvvet ve para sarfetmek makul değildir.

Bu itiraza şu yolda cevap verilebilir:

1.— Pedagojik bakıma göre düşünursek: Anormal çocukluk için, onların lehine sarfedilen fedakârlıklar hiç de yabana atılmış sayılamaz.

Zira, debil (sahif) zekâlara mektebin intibakî neticesinde bir takım yeni usuller (metodlar) meydana çıktı.

Filhakika, bu metoldardan, normal çocuklar için de istifade edilmektedir.

Anormallerin pedagojisi, normallerin pedagojisine pek çok yardım etti.

Bu metodların transpoze edilşi terbiyede hakikî bir reformanın başlangıcı olmuştur.

Anormal çocukların zihnî (mental) anormalliklerinin tetkiki ile, tedrisatın onlar için gösterdiği müşkülatın göz önüne getirilmesi bize pek büyük bir hizmet ifa etmektedir.

Bu suretledir ki parmağımızı bugünki normal tedrisatın fenalıkları ve boşlukları üstüne koyabiliyoruz.

Esasen, bilhassa «Cihan Harbı» ndan beri, resmen anormal diye tanıdığımız ariyelerle, normal sınıfların bir çok talebeleri arasındaki mesafe o kadar büyük değidir.

Bundan başka yenileşmiş bir pedagoji taraftarlarının tehayyül ettikleri tedrisatın karakterleri, anormallere mahsus hususî tedrisatın karakterlerine müşabihtir.

Yani, daha çok hareket, daha çok elişi, daha az mücerredat, daha müşahhas tedrisat, vs..

Bir çok salahiyettar terbiyeciler de şu fikirdedir ki, muallim olacak herkes-hiç olmazsa küçüklerinterbiyesile uğraşacak mürebbiler- anormal çocukların yanında bir staj yapmalıdır. Bu suretle, muhtelif psikolojik örnekleri tetkik etmek, tedrisattaki müşkülatı görmek ve bu güçlükleri yenecek vasıtaları öğrenmek mümkün olabilecektir.

2.— İctimaî ve beşerî sahada kalarak düşünürsek: Cem'iyet bu zavallı kurbanları inkişaf ettirmek vazifesile muvazzaf değil midir?

Biliyoruz ki bu zavallı çocuklar için «Alelâde mektep», tam manasile bir azap ve işkence yeridir.

Böyle düşükürsek, onları bu cehennemden kurtarmak, zevklerine ve itiyatlarına daha uygun bir mektep hayatına kavuşturmak bizim için vicdan borcu olmaz mı?

Taliin yüzçevirdiği bu yavruları çocukluklarında olsun biraz bahtiyar etmek, hayatta bulamiyacakları saadetten biraz olsun tattırmak insanî bir vazife değil midir?

Anormal çocukları normal mektepçocuklarının arasından ayırmak lâzımdır. İleri memleketler yarım asırdan beri bu işe başlamış bulunuyorlar.

İçtimaî yarım-kıymet deyip geçmiyelim. Anormal çocuklara tatbik edilen usullerden terbiye ilmi istifade ettiği gibi taliin yüz çevirdiği bu zavallı yavruları çocuklukta olsun mes'ut etmek insanî bir vazifedir.

KÜÇÜK MENSUR ŞİİRLERDEN:

Fakirlerin Gözleri

«CHARLE BAUDELAIRE»den Tercüme eden:
YAŞAR NABİ

Ah! şimdi sizden niye nefret ettiğimi öğrenmek istiyorsunuz. Bittabi bunu anlamanız benim size anlatmamdan daha güç olacaktır; çünkü siz kadın lâkaydisinin tesaduf edilebilecek en güzel misalisiniz.

Bana kısa görünen uzun bir günü beraber geçirmiştik. Düşüncelerimizin ikimiz için de aynı olacağına, ruhlarımızın birleşerek tek bir ruh vücude getireceğine ahdetmiştik: ne de olsa pek de yeni olmıyan, fakat bütün insanlar tarafından da tahakkuk ettirilemiyen bir hülya...

Akşam biraz yorulmuştunuz. Yeni bir caddenin köşesindeki henüz sıvası kurumıyan ve ikmal edilmemiş ihtişamlarını gösteren yeni bir kahvede oturmak istemiştiniz.

Kahve parıldıyordu. Lâmbalar oraya başlangıcın bütün hararetile ziyalarını saçıyor, ve bütün süsleri aydınlatıyordu; duvarların körletici beyazlığı, aynaların göz kamaştıran satıhları; çerçevelerin altın yaldızları içinde tasmalı köpeklerin arkasından koşan uşaklar, eline konmuş şahine tebessüm eden kadınlar, başlarında meyvalar, pastalar ve av hayvanları taşıyan ilâhe ve nimilâheler, tekmil tarih ve efsane devri, oburluğun gözleri önüne serilmişti.

Tam karşımızda, yolun üzerine kırk yaşlarında kadar tahmin edilen yorgun çehreli ve kır sakallı bir adamcağız dikilmişti. Bir elile küçük bir cocuğun elinden tutuyor, diğer kolunda yürüyemiyecek derecede zayıf, minimini bir vücut taşıyordu. Zavallı adam hizmetçi vazifesini görüyor ve çocuklarına akşam havası aldırıyordu. Hepsi de paçavralar içinde idi. Bu üç çehre fevkalâde ciddî idi ve bu altı göz yeni kahveyi aynı derecede hayretle, fakat yaş farklarından ileri gelen ufak bir düşünce ayrılığile temaşa ediyordu.

Babanın gözleri: «Ne güzel! ne güzel! diyordu. Denilebilir ki zavallı dünyanın bütün altınları bu duvarlara taşınmış.» Küçük çocuğun gözleri: «Ne güzel! ne güzel! diyordu, fakat burası ancak bizim gibi olmıyanların girebilecekleri bir yer.» En küçüçün gözlerine gelince, onlar da derin ve saf bir sevinçten başka bir şey ifade edemiyecek kadar sihirlenmişti.

Bazıları derler ki: Zevk, ruhu eyileştirir ve kalbi yumuşatır. O akşam benim hakkımda bu sözler çok doğru idi. Yalnız bu ailenin sefaletinden müteesir olmuş değil, aynı zamanda hararetimizden daha büyük olan surahi ve bardaklardan utanmıştım. Düşüncemi gözlerinizde okumak için nazarlarımı sizinkilere çevirmiştim. İlhamını mehtaptan alan, heves ve arzu ifade eden yeşil gözlerinize, o güzel

ve tatlı bakışlı gözlerinize bakıyordum. Birden siz bana demiştiniz ki: «Han kapısı gibi açılmış gözlerile bu insanlara tahammül edemiyorum. Bunları oradan uzaklaştırması için kahve sahibine rica edemez misiniz?»

Anlaşmak ne kadar güçtür, sevgili meleğim, ve düşünce ne kadar telkin edilemez bir şeydir, hatta sevişenler arasında bile.

İki Fakir

LEON FRAPİYE den tercüme eden:

REŞAT NURİ

— İki franga satıyorum... gayet iyi bir köpektir.

— Evet, Efendim, başı pek küçük değildir. Yedi sekiz sene evel ben pek küçükken onu aileme vermişler... Fakat biz Fanoru yaşlı olduğu için satmıyoruz... Ne yapalım, babam bir zamandan beri işsiz kaldı. Oda kirasını veremedik, yiyecek ekmeğimiz bile yok...Onun için ailem beni köpek pazarına gönderdi... Birisi Fanoru satın alırsa az çok boğazından kâr edeceğiz... Sonra eve götüreceğim para çok işimize yarıyacak.

Hayır hayır, Madam, hiç ısırmaz... Çocuklarınıza ondan hiç bir fenalık gelmiyeceğine eminim... Bilakis o bizim evde bütün çocukların en iyi dostu idi, kapıcının çocuğundan tutun da altıncı kattaki çocuklara kadar... Çok kere annelerden biri bir işe gittiği vakit çocuklarını Fanor muhafaza ederdi. Fanor açık camların önünde durur, çocukları pencerelere tırmanmaktan menederdi, yahut kışın sobaların yanında nöbet beklerdi.

... Burasında niçin mi kıl yok?... Hayır, Madam, bu bir hastalık değildir. Zavallı hayvan yandı da ondan... Şimdi söylediğim gibi, Fanor bir gün küçük bir kız çocuğunu bekliyordu. Çocuk ateşle oynamak istemiş... Köpek ona mani olmak için arkasını mangala dayamış, omuzu baştan başa kavrulmuş...

... Fanor, keşke seni şu şişman kadın alsa. Hem seni gayet eyi beslerler, hem de dövmezler...

... Neye ağlıyorsun, Fanor? Bak, ben ağlıyor mıyım? Gözlerim parlıyor, şöylece yanağımı siliyorum ama emin ol ki ağlamıyorum.

... Bak, Fanor, bu köpeklerin hepsi de senin gibi satılık... Büyük olsun, küçük olsun, köpeklerin zaman zaman efendi değiştirmeleri adettir.

... On franga, Efendim... gayet iyi bir köpektir.

Ne acayıp şey, Fanor... Yanımızdan geçen adamların hepsi senin için «Bu köpek güzel değil» diyorlar. Güzel olmamanın hiç ehemiyeti yok. Sen gayet iyisin... Köpeklerde de asıl aranacak şeyin iyilik olduğunu bilmiyorlar mı? Dünyada ne düşünüp istersek iyliğin içinde bulabiliriz. Bu insanlar biliyorlar mı ki güzellik bir şeyin bir parçası, iyilik onun tamamıdır...

... Evvelâ bu insanlar yanılıyorlar: sen hiç de çirkin değilsin. Öyle olsa senden korkarlardı. Evde, sokakta çocuklar senden korkuyorlar mı? Bilakis hepsi arkandan koşuyorlar, seni yere yatırıyorlar, sırtına binip at oyunu oynıyorlar, hiç çekinmeden kuyruğunu çekiyorlar.

...Hatırlıyormusun, Fanor, ben küçücükken seninle beraber mektebe giderdik. Beni kapıya kadar götürüdün. Hiç bir gün saat dörtte beni beklemeğe gelmediğin olmazdı.

Bütün çocuklar seni tanırlardı. Çocuk taburları kaldırımdan geçerken «Fanor, Fanor» dan başka söz işitilmezdi. Sonra çocukların bir çoğu şakadan:

«Fanor, bizimle gel, seni bize götüreyim» derlerdi de hiç aldırmazdın.

Fakat çocuklardan biri ağlıyarak giderse peşine takılırdın. Beni bırakır, onunla beraber giderdin. Ona her keş tarafından terk edilmediğini göstermek için önlüğünün eteklerine, baldırlarına sürünürdün.

«Fanor, bir mavi mükâfat kazandım» dedikleri zaman kuyruğunu sallardın. Kırmızı mükâfat içinse hem kuyruğunu sallar, fazla olarak da onun ellerini yalardın. Fakat «Fanor ben izinsiz kaldım, ceza aldım» derlerse başını çevirir, burnunu yere eyerdin.

... On frank, Efendim... aşağı olmaz...

... Bir gün arabanın biri çamura saplanmıştı. Arabacı kamçı ile atı dövüyordu. Kamçının her inişinde sen ağlıyordun Fanor... Bu arabacının etrafında nasıl döndüğünü, ona nasıl baktığını unutmıyacağım... Nihayet öyle haykırıp bağırdın ki arabacı kamçısını fırlatarak: «Ne yapalım, araba kalsın» dedi ve kaldırımın kenarına oturdu. Sen ihtiyatla ona yaklaştın. Ellerini yaladın. O hiddetle söyleniyor, küfrediyor, seni kovuyordu. Biraz vakit geçti. Dinlenen hayvan birden bire kendiliğinden yürümeğe başladı. Arabacı gülüyordu, sen sıçraya sıçraya arkasından koşuyordun.

... On frank, küçükhanımlar...

Ne söylediklerini işittin mi, Fanor?.. «Kü-

MÜNİF
FEHİM

çük satıcı da köpeği kadar çirkin» dediler. Bunu şu güzel elbiseli genç kız, canını sıkacak bir şey yapmışız gibi, yüzünü ekşiterek söyledi.

Doğrusunu istersen hakkı da var. Ne sen, ne ben hiç de güzel değiliz. Ne yapalım, kendi kabahatimiz değil ya! Her kes güzel olabilir mi? İnsan çok iyi olmağa çalışarak çirkinliğini affettirmeli. Bana yüksek sesle çirkin olduğumu söyledikleri vakit cevab vermiyorum, güler gibi yapıyorum. Seni tekmelememek için ayaklarını kaldırdıkları zaman da sen ses çıkarmadan geri çekiliyorsun. Sonra! «İster misiniz sizi seveyim?» demek ister gibi gözünü kırpmadan yüzlerine bakıyorsun...

... Her halde güzel değilsen de birbirimizi seviyoruz. Yarın pazartesi... Ben de ayak işlerinde çalışmak için yeni bir ustanın yanına giriyorum. Muhakkak sokaklarda birbirimize tesadüf ederiz. Ben sırtımda müşterilerin evlerine teslim edilecek malları taşıyacağım. Seni de belki bir el arabasına koşmuş olacaklar... Bir birimizi tanıyacağız, ben senin yanına geleceğim.

Belki de bizi dövmiyecek efendilere düşeceyiz... Yahutta dayak yersek niçin olduğunu söyliyecekler... Bana en fena gelen şey niçin olduğunu bilmeden dayak yemektir.

Zaten şakadan, yalancıktan atılan dayaklar bile insanı müztarip eder. Hatırlıyor musun, Fanor, çocuklar perşembe tatilinde sopalar, tahta kılıçlar, maşalarla muharebe oyunu oynadıkları zaman sen ne kadar üzülürdün. Sana: «Kimden tarafasın, Ruslardan mı yoksa Japonlardan mı? İngilizlerden mi? yoksa Boerlerden mi?» diye sordukları zaman sen bir taraftan öte tarafa koşar, hem Ruslar, hem Japonlarla, her kesle beraber olurdun... Sen sulh taraftaridin. Çocukların daima zıpzıp oynamalarını isterdin. Kuyruğunun üstüne otururak oyuna alâkadar olurdun. Bu oyun bütün gün devam etse sen orada kalmağa razi idin...

Mamafi buna rağmen bir gün sen de bir insanı ısırdın:

Hani polislerin kiracılardan birini tevkife geldikleri gün... Sen hakikati bilmiyordun, Fanor! Tanıdıklarından bir insana, ötekiler üstüne hücum ettikçe bağıran, çırpınan bir insana dört kişinin taarruz ettiğini görüyordun... Hangi tarafın haklı olduğunu bilmezdin ki...

Bir defa ben de öyle yaptım, Fanor; ben de bir çocukla adam akıllı dövüştüm... Ne yaptığımı bilmiyordum... Daha doğrusu çok kuvvetli bir hissin sevkile kendimi dövüşü icap ettirecek bir vaziyete soktum... Yıkılmak üzere olan bir su borusunun içinden bir sıçanı çıkarmağa uğraşıyorlardı. On on iki çocuktu, ellerinde kaldırım taşlarile onun çıkmasını bekliyorlardı. Ben sırf seyirci olarak orada bulunuyordum. Tam sıçan çıktığı zaman, onu muhakkak surette ezeceklerdi... Çocuklardan birini ittim... Çocuk hiddetle benim üstüme atıldı... Öteki çocuklar da benim aleyhime döndüler... Kimse beni haklı çıkarmadı...

Bir gün zengin olursam seni tekrar satın alırım, Fanor. Beni artık terk etmezsin... Göreceksin... İnsan zengin olduğu vakit bir masaya otururak yemek yer... Hatta sabah kahaltılarında bile... Sen de benim sandalyemin yanına otursun...

... On frank, Efendim... Bakabilirsiniz. Köpekler de insanlar gibidir... Onların fena huylu ve zalim olmıyanlarını gözlerinden anlıyabilirsiniz. Fanorun gözlerine bakınız. Ondan ne isterseniz yapmağa razı olduğunu, sizi memnun etmek için elinden geleni yapacağını adeta hal ve tavrile anlatmıyor mu?

... Evet, Efendim. O mükemmel bir bekçidir. Zaten her şey anlar... Şu halde onu satın alıyorsunuz? hakkınız var... Bu çarşıda ona benzerini bulamazsınız...

... Hayır, Madam, boyundaki ipi çıkarırsanız onu götüremezsiniz. Ailemin nerede oturduğunu mu öğrenmek istiyorsunuz?

Fanor evinizden kaçip bize gelirse, diye mi? hakkınız var. İnsan hiç bir tedbiri ihmal etmemeli. Ben de size adresinizi soracağım. Belki geçerken uğrar da Fanor hakkında havadis sorarım.

... Aldınız, öyle mi? Hemen götürüyor musunuz? Öyle ya, parayı verdiniz... Son söz olarak söyleyim ki Fanorun bir kusuru yoktur... Fena bir şey yaparsa dövmeyiniz. Emin olun ki istemiyerek yapmıştır... Birden bire istediğiniz gibi bir hayvan olmazsa kabahat onun değil benimdir... Ne öğrendise benden öğrenmiştir... havadis almağa geldiğim zaman bana darılırsınız.

Affedersiniz, Efendim... Eyiliyorum ama bir şey için değil... İpin boynundaki tasmaya eyi bağlanmış olup olmadığını görmek için...

... Çabuk Fanor... Birbirimizi öpelim.

GEÇMİŞ ŞEYLER

Oğlum, küçücüktün daha dün,
Ne çabuk boy sürdün, büyüdün!

Seni ne kadar çok özledi bilsen
Evde yalnız kalan ihtiyar annen!
Bilseydin yüreğinin ateşini,
Atardın bir tarafa her işini,
Hemen koşar, canatardın sılana,
Kavuşurdun şu ihtiyar anana.
Yaşanırdı tekrar, yavrum, beraber
O geçmiş şeyler, o yaşanmış günler.

Oğlum, küçücüktün daha dün,
Ne çabuk boy sürdün, büyüdün!

Sarı, mor, al çiçek açt çayırlar,
Kuşlar şen şen ötüyor, mevsim bahar,
Bu da geçer, arkasından yaz gelir,
Yaz değişir, güz olur, kış sezilir...
Soğuk kış benim de içime doldu,
Ölüm yakın, kalbime malûm oldu,
Gel, yavrum, yaşansın tekrar beraber
O geçmiş günler, o yaşanmış şeyler.

A. C.

Salon Temsili

Göz Dağı

(Pies: 1 Perde)

"Garniye ve Frapiye,,den adapte eden:

REŞAT NURİ

HASAN BEY: *45 yaşında eyi fakat haşin ve geri fikirli bir aile babası.*
KADRİYE HANIM: *Karısı.*
FİKRİYE HANIM: *Bir komşu.*
BEDRİ: *10 yaşlarında sevimli, esmer yüzlü, bir çocuk.*
ALİ: *Aynı yaşta aptal bir küfeci çocuk.*

[Sahne bir evin taşlığı... nihayette sokak kapısı... kenarlarda büyüklü küçüklü bir kaç kapı... Perde açılırken kapı şiddetle çalınmaktadır. Hasan beyin dışarda hiddetle "Bedri, Bedri...„ diye bağırdığı işitilir... Sonra kapı anahtarla açılır. Hasan bey, arkasında küfeli bir hammal çocuğu ile, içeri girer.]

SAHNE I

Hasan, küfeci çocuğu, sonra Bedri

HASAN *(hiddetle).*— Nereye cehennem oldu bu yumurcak...? Çarşıdan geldiğim zaman kapıda kalmayım diye tenbih de etmiştim. Allahtan anahtarlardan biri cebimde kalmış. *(seslenir)* Bedri... Bedri...

BEDRİNİN SESİ *(derinden).*- Buradayım, baba...

HASAN *(hiddetle).*— Çabuk gel, çapkın.

BEDRİNİN SESİ.— Gelemem, baba... Annem beni kömürluğe kapadı.

HASAN *(Kapılardan birinin mandalını açarak).* — Çık dışarı... *(Bedrinin yüzü, elleri ve elbisesi kömür tozu içindedir)* Annen mi seni hapsetti?

BEDRİ *(ağlar gibi).* — Evet, baba... kapının mandalını kapadı... Sonra beni unuttu, sokağa gitti.

HASAN.— Kim bilir gene ne yaramazlık ettin?...

BEDRİ.— Annemle salonun tozlarını alıyorduk... Ben vazolardan birini kırdım... İnanın ki kaza ile, baba...

HASAN.— Sus, yalancı... Ben senin ne hoyrat olduğunu bilmez miyim... Yaramazlığa geldi mi mükemmel aklın erer... Nedir o elinin, yüzünün pisliği... Koca herif oldum... Utanmıyor musun?...

BEDRİ.— Ne yapayım baba... Ben kendi keyfimden kömürlüğe girmedim ya...

HASAN.— Sen kömürlüğe girmedğin vakit de böyle pissin... Ya toz toprakla oynarsın, ya üstüne bir şey dökersin... Yazık sana yazık... Sen adam olmıyacaksın... Bak, şu hamal çocuğu senden bin kat temiz... Hadi bakayım şu küfedeki paketleri mutbağa götür... (Bedri hiç bir şey söylemeden küfedeki paketleri birer ikişer taşımağa başlar.)

HASAN *(Bedrinin arkasından bakarak gülümser kendi kendine).*—Oğlum, allah bağışlasın, hiç fena çocuk değil... Fakat çocuklara güler yüz göstermeğe gelmez, hemen şımarırlar, arsız olurlar. Şimdiki terbiyeyi hiç beyenmiyorum... Çocukları kendi havalarına bırakıyorlar... İşidiyorum ki mekteplerden dayak gibi ceza da kalkmış... Cezasız, korkusuz çocuk terbiye edilir mi? Ne günlere kaldık!.. *(çocuk son paketleri almak için gelmiştir).*

HASAN.— Geçen gün sana ne dediğimi hatırlıyor musun? Bir daha yaramazlık edersen, bir şey kırarsan, üstünü başını kirletirsen seni sokağa atar, başka çocuk alırım demedim mi? Madem ki tenbihimi dinlemedin, ben de artık seni evimde istemiyorum... Senin yerine şu küfeci çocuğu kendime evlât ediyorum...

BEDRİ (ağlıyarak).— Baba... Ayaklarını öpeyim... Bir daha yapmam...

HASAN.— Öyle dilenci gibi yalvarma... Git, seni istemiyorum... Bana senin gibi itaatsiz, pis çocuğun lüzumu yok...

BEDRİ (dizlerine kapanarak).— Baba... Kuzum baba... Ben ettim sen etme...

(Hasan ceketinin iç cebini yoklar, sonra telâşla öteki ceplerini araştırmağa başlar).

HASAN (kendi kendine).— Eyvah... Cuzdanım... Cuzdanım yok... Sokakta düşmüş olamaz... Mutlaka bakkalda bıraktım... Hemen gitmeli (zihni yalnız parasile meşğul, halâ dizlerine sarılmağa çalışan Bedriyi iterek kapıdan fırlar. Çocuklar evde yalnız kalırlar).

SAHNE II
Bedri, Ali (küfeci)

BEDRİ (ağlamasına nihayet vererek). — Nafile... Babam beni affettmedi...

ALİ.— Bir az daha yalvaraydın...

BEDRİ. — Babamın ne inatcı olduğunu bilmezsin. «Benim ağzımdan söz bir kere çıkar» der. Sahiden de öyledir... Bir gün izinsiz sokağa çıktım... Babam kızdı: «Seni eve almıyacağım. Karanlıkta köpekler seni yesin de gör» dedi. Kapıda o kadar ağladım, dinlemedi. Gece yarısına kadar sokakta kaldım... Bir kere «seni evimde istemiyorum» dedi mi dünya bir araya gelse artık beni istemez... Bir sabah bir hizmetçiye «Haydi, kızım... Sen bize yaramazsın... Kendine başka kapı bul» demişti.

Hizmetçi o gün hastalandı. İstanbulda gidecek yeri de olmadığı için evde kaldı. O akşam babamın ne kadar kızdığını, anneme neler ettiğini görmeli idin. Zavallı annem tam üç gün hasta yattı. Babam geldiği zaman beni burada görürse anneme çatar... Belki hattâ benim yüzümden onu sokağa atar... Ben küçük müçük ne de olsa erkeğim. Annem sokakta kalırsa ne yapar? hiç bir çocuk kendi yüzünden annesine bir fenalık geldiğini ister mi? sonra bana da ağır muamele eder... Babam kızdığı zaman bilsen ne fena sözler söyler... Fena söz söylemek çocuklara ayıptır ama büyüyünce ehemiyeti yok... Gece olduktan sonra türlü hakaretler görerek, belki dayak yiyerek sokağa atılmaktansa ortalık daha aydınlıkken başımın çaresine bakmak daha iyi...

ALİ.— Senin baban çok fena adam...

BEDRİ (kızarak).— Benim babama ne hakla fena adam diyorsun? Pek âlâ adamdır... Ama kızdığı zaman başka... Babamın çok iyi zamanları da vardır... Beni tiyatroya, sinamaya götürdüğü olur... Bayram salıncaklarına bindirir. Yemiş alır, oyuncak alır. Hattâ bazı uslu olduğum zaman «Benim bir tane oğlum» diye okşar, ama bunlar o kadar az ki... Bak ben sana bir nasihat vereyim... Sen artık benim yerime bu evin çocuğu oldun... Babamın huyunca gidersen rahat edersin... Burası fena kapı değildir... Babamın her dediğini yapmalı, azarladığı zaman cevap vermemeli, döverse fazla bağırıp ağlamamalı. Çünkü o vakit daha fazla döver. Hem babalar çocuklarını onların iyilikleri için döverler. Keşke beni koğmasa idi de her gün dövse idi.

ALİ.— Kabahat yapmazsam dayak yemez miyim?

BEDRİ.— (Gözlerinde yaşlarla gülerek) yoo...

İş öyle değil.. Sen kabahat yapmazsın. Başkası bir kabahat yapar, babamın canını sıkar... Sonra o adam babamın azarlayamıyacağı, yahut dövemiyeceği bir adam olur. O vakit, hiddetini senden alır... Öyle ya, insanın nazı kendi evlâdına geçer... Babam bazı mağazasından alışverişe gelen müşterilere yahut komşulara kızar... Eve gayet suratlı gelir... Hizmetçiye çatar, anneme çatar, bazen bu yüzden kavga büyür, günlerce evin ağzının tadı kaçar. Sonra böyle hiddet günlerinde ben mutlaka bir behane ile dayak yerim... Eyisi mi, babamın böyle ateş püskürerek eve geldiğini gördüğüm zamanlar mahsustan bir küçük kabahat yaparım. Meselâ sofrada tuzluğu, su bardağını deviririm, yahut kedilerle boğuşmağa, gürültü etmeğe başlarım. Babam o vakit bana adam akıllı bir dayak atar. Hiddeti geçer, sinirleri yatışır, ortalık süt liman olur... Bu işte benim de pek zararım yok... Çünkü nasıl olsa sonradan, gece yarılarına doğru yiyeceğim dayağı evelden yemiş, sıramı atlatmış olurum. «Ha şimdi dövecek, ha şimdi» diye beyhude yürek üzüntüsünden de kurtulmuş olurum.

Gel sana şimdi evi göstereyim... Burası yemek odası... Kapıdan girerken ayaklarını temizce silersin... Sonra muşamba üştünde parça parça ayak izleri kalır... Büyükler yemeğe başlamadan evvel başlamak ayıptır... Bir yemeği beğenmezsen sakın söyleme... sonra babam «beğenmiyorsan akçayı eksik ver... Yumurcak bulmuş da bunuyor» diye ayıplar... bardakları falan devirme, sofra örtüsüne yemek dökme... annemden dayak yersin... Arkada mutfak vardır... hizmetci olmadığı zaman annemin bulaşık yıkamasına, yemek pişirmesine yardım edersin... Kedileri kovarsın... sabunu ortada brakma... Sıçan çalar günahtır... Sabahleyin erkenden süprüntü tenekesini sokağa brakırsın... Hava pek soğuk olursa terkos saatinin üstünü ört... çünkü babam beyhude masrafa girer...

ALİ.— Pek âlâ... olur.

BEDRİ.— Hizmetçi olduğu zaman mutfağa gitmek yasaktır ama sen gene gizli gizli kaçarsın... Koca evde yalnızlıktan ölecek değilsinya... Çocuk yok, arkadaş yok... anne ile, baba ile konuşulmaz... hizmetçi ile dertleşirim.. masal biliyorsa söyler... bilmiyorsa el kapılarında gördüklerini, başına gelenleri anlatır... hatta bazı yavaş sesle türküler bile söylersiniz... ama dikkat edin ki kapılar iyice kapalı olsun... bizim Ayşe kadın diye bir hizmekçimiz vardı... ah onu ne severdim... hoşuma giden yemekleri mutfağın bir köşesine saklardı... hele hasta olduğum zaman yatağımın başından ayrılmazdı... memlekette onun da benim kadar bir oğlu varmış...

ALİ.— Nerede o şimdi?

BEDRİ.— Kovdular... Soğuk bir günde «çamaşır yıka» dediler... «Hastayım, yarın yıkarım» dedi... Annem, babam fena kızdılar... «Burası tembelhane değil. Hadi pılını pırtını topla da git» dediler... Ne fena, değil mi?

ALİ.— Senin anan, baban çok fena insanlar.

BEDRİ (kızarak).— Sus... anaya babaya öyle şey söylenir mi? Allah adamı cehennemde yakar... Doğrusunu istersen pek hakları da yok değildi? Hizmetçi kısmı efendilerinin emrini saatı saatına yerine getirmeli... O kadar aylık veriyorlar, boğazını besliyorlar... ben Ayşe kadının arkasından çok ağladım... Şimdi Beşiktaş tarafında bir yerde oturuyor... adresini bana verdi... niyetim buradan çıkınca onun yanına gitmek... Ayşe kadın ne yapar yapar beni brakmaz... Bunun üstünde benim yatak odam vardır... Burada en sevdiğim yer orasıdır... Oyuncaklarımla yeni elbiselerim orada bir dolapta durur. Yeni elbiselerimi bayramda, bir de pek hatırlı misafirler geldiği zaman giymeme izin verirler... Ben de bazı onlar yattıktan sonra usulcacık dolabı açar, yeni elbiselerimi giyer, oyuncaklarımla oynarım...

ALİ.— Oyuncaklarınla gece mi oynarsın?

BEDRİ.— Gündüzleri çamurda, tozda elbiselerin kirlenir diye beni bahçeye çıkarmazlar... tahtalar kirlenir, eşya kırılır diye evin içinde oynamama izin vermezler... ne yapayım, ben de gece oynarım... Borazanlarım, düdüklerim var ki duyacaklar diye çalamam... sade ağzıma götürür, çalıyor gibi yaparım... şimdi bunların hepsi sana kalacak...

ALİ.— Oyuncakların yarısını bir kâğıda koyalım da sen al götür... Ben onları köprüye kadar götürüm... daha öteye de giderim ama Köprüden öteye yol bilmem...

BEDRİ.— Yok yok... onlar artık senin malın sayılır... başkasının malına el sürmek günahtır... ben sade topacımı götüreceğim.. (Cebinden bir ipiç

bir topaç çıkarır...) Bu güzel, sessiz bir oyuncaktır. Gittiğim yerde kimseyi rahatsız etmez... Artık anladın ya... Uslu olmalı, itaatlı olmalı, tok gözlü olmalı, ağır olmalı, çalışkan olmalı... Azar işittiğin vakıt cevap vermemeli, izinsiz bir şeye el sürmemeli, bakmamalı, gülmemeli... Bu dediklerimi yaparsan pek rahat edersin...

ALİ. — Sen artık hiç gelmiyecek misin?

BEDRİ (uzaklara bakıp derin derin düşünerek) — Gelirim ama çok sonra... büyük bir adam olduğum vakit... O zaman sakal koyveririm. Şapkamı kulaklarıma kadar geçiririm... Kapı önünden geçerim... Anam babam beni tanıyamazlar... Ben onları doya doya seyrederim...

ALİ.— Sen şimdi gidiyorsun ha... gideceğin yer uzak mı?

BEDRİ.— Uzak ama şuradan, köşe başından tramvaya bineceğim...

ALİ.— Paran var mı?

BEDRİ.— Yok...

ALİ.— Öyle ise biletciler seni döverler...

BEDRİ.— Tramvay yürürken onlar görmeden binerim... Yanıma gelirlerken de atlayıp kaçarım...

ALİ.— Baban darılmaz mı?

BEDRİ.— Babam artık bana karışamaz ki... Ben kovuldum. Şimdiden sonra istediğimi yaparım. (Hüzünle etrafına bakarak) Odamı, oyuncaklarımı bir kere daha görmek isterdim ama vakit kalmadı... Ortalık kararmağa başladı. Gideceğim yeri bilsem ehemiyeti yok... Ben karanlıktan korkmam ama sora sora bulacağım... Gece vakti sokaklarda kimi bulayım...

(Topacı elinde, yavaş yavaş çıkarken) Anneme selâm söyle, gözlerinden, ellerinden öperim.

(Bedri çıkar... Ali bir zaman şaşkın şaşkın etrafına bakınır).

SAHNE III

Kadriye Hanım, Fikriye Hanım, Ali

KADRİYE (açık kapıdan girerek seslenir).— Bedri... Bedri... (aklına gelerek) Sahi Bedriyi kömürlüğe hapsettimdi.

FİKRİYE.— Bir kabahat mı yaptı?

KADRİYE.— Sağ olsun, yaramazlık... (Aliyi görerek) sen kimsin?

ALİ (aptal aptal).— Ben Aliyim.

KADRİYE.— Sen her zaman bize bakkaldan erzak getiren küfeci değilmisin?

ALİ.— Ha...

KADRİYE.— Beyfendi erzak mı getirdi? Nerede?

ALİ (elile mutfağı göstererek).-Orada...

KADRİYE.— Kendi nerede?

ALİ.— Sokağa gitti.

KADRİYE.— Ne yapmağa?

ALİ.— Ne biliyim ben?

KADRİYE.— Tuhaf... Bedri de ortalarda yok... Yumurcak sokağa mı kaçtı nedir? (bağırarak) Bedri... Bedri...

ALİ.— Bedri selâm söyledi, ellerinden öperim dedi.

KADRİYE.— Çocuk sen ne aptal şeysin... Bedri nereye gitti.

ALİ.— Bedriyi babası kovdu. Yerine beni aldı. Ben sizin çocuğunuz olacağım...

KADRİYE.— Hadi sen de alık musibet... Al küfeni de çek arabanı... Hasan Bey de şaka edecek insanı tam bulmuş...

FİKRİYE.— Hasan Bey Bedriyi alıp sokağa çıkmış olacak...

KADRİYE.— Çocuk musun? Küfeci çocuğunu evde yalnız bırakıp gezmeğe gider mi?

SAHNE V

Evelkiler, Hasan

HASAN (kapıdan girerek).— Aklım başımdan gitti... bakkaldan öte beri alıp getirmiştim... baktım ki cüzdan cebimde yok... İçinde altmış liraya yakın para var... sokakta düştü ise gitti gider... Bir solukta bakkala koştum...

KADRİYE.— Aman çabuk söyle... Bulundu mu?

HASAN.— Bulunmasa böyle yüzüm güler mi? Fakat bakkal da doğrusu çok namuslu adammış...

KADRİYE. — Sen zaten her vakit böyle dalgınsın... ne ise verilmiş sadakalarımız varmış...

HASAN.— Alın terile kazanılmış bir para öyle kolay kolay kayıp olmaz... sen işine bak... (Fikriyeye) Hoş geldiniz, Fikriye Hanım... bu gece bizde misafirsiniz inşallah...

FİKRİYE (içini çekerek).— Nerede o günler? Bu akşam bizde bir alay misafir var. Yatak çarşa-

ları, yastık yüzleri yetişmiyecek... Allah razi olsun, Kadriye Hanım «bize gel de al» dedi...

HASAN.— Arada teklif mi var, Efendim... Daha başka bir şeye ihtiyacınız olursa alın... ev sizin...

FİKRİYE.— Eksik olmayın...

HASAN.— Siz zahmet etmeyin... (karısını göstererek) Bedri hazırlasın...

FİKRİYE.— Ne hacet, Efendim...

HASAN.— Yok yok... çapkının işi gücü ne? sade yaramazlık mı edecek... bir az da işe yarasın.

KADRİYE.— Bedri nerede?

HASAN.— Ne bilirim ben? Evde bıraktım çıktım... Sen geldiğin zaman burada değil mi idi?

KADRİYE.— Hayır, ben sade alık bir küfeci çocuk gördüm... «Bey Bedriyi kovdu... yerine beni aldı» diye abuk sabuk bir şeyler söyledi...

HASAN (gülerek).— Ha, evet... aklımdan çıkmıştı... çapkına dehşetli bir göz dağı verdim... «Seni evimden kovuyorum... yerine bu hamal çocuğunu alıyorum» dedim.

FİKRİYE.— A Beyfendi, Bedriye öyle şey yapılır mı? Çocuğu düşün...

HASAN.— Çocuk olma... şuralarda bir yerde oyuna dalmıştır...

KADRİYE.— Bu saatta sokaklarda oynamağa dünyada cesaret edemez...

HASAN (kızacak gibi).— Canımı sıkıyorsun, hanım... O çapkın bir kere oyuna daldı mı vaktı saatı düşünür mü? Deminden şaka yaptım ama şu oğlanı bir kaç saat sahiden sokakta bırakayım da aklı başına gelsin...

KADRİYE.— Sakın ha, bey... zerre kadar hatırımı sayarsan bu gece Bedriye bir şey yapmıyacaksın... içimde bir ateş var... korkuyorum... evlâdımı istiyorum... ne dedim de bu gün kömürlüğe kapadım...

HASAN.— Kadriye, ben öyle mızmız kocaları merakı istemem... emin ol ki Bedri uzakta değildir... şurada bir yerde saklanmıştır... «Seni evden kovuyorum» dedim ya... afacanın kibrine dokundu... bakalım ne yapacaklar, diye bir yerde bekliyordur... Hatta mümkünse telaş da göstermiyelim... (Yüksek sesle karısına söyler gibi) Bedri beş dakikaya kadar gelirse ne âlâ... fakat daha gecikirse çapkının kemiklerini kırar, sokağa atarım...

KADRİYE.— Bey, Allah aşkına bu münasibetsizliği bırak... yüreğim yanıyor, diyorum... evlâdımı bul...

HASAN.— Ne yaparsınız, Efendim... çocuk kısmını arasıra korkutmazsanız olmaz...

KADRİYE.— Arasıra değil, sen her zaman onu yapıyorsun, bey?

HASAN.— Ya sen kömürlüğe kapayıp gitmişsin ya...

KADRİYE.— Kırk yılda bir oldu...

HASAN (gülerek).— E! ben de çocuğu her gün kapı dışarı etmiyorum ya! Benimki de bir defa...

KADRİYE.— Öyle ama, bak, ortalarda görünmiyor... Ya başını alıp bir yerlere gittise...

HASAN (gülerek).— Fikriye Hanımın yanında kavga mı edecegiz?

FİKRİYE.— A ben yabancı mıyım, Efendim... Öyle olsa başım sıkılınca size koşar mıyım... Bakın, misafirin yatak çarşafını bile sizden almağa geldim...

HASAN.— Misafirleriniz kimler?

FİKRİYE.— Eski şehirden gelmiş ahpaplar...

HASAN.— Kalabalık mı?

FİKRİYE.— Büyük küçük altı kişi...

HASAN (gülerek).— Allah yardımcınız olsun...

KADRİYE (bu müddet zarfında kapıdan sokağa bakmıştır.) Bey, sen Fikriyenin misafirlerile uğraşacağına... Ah evlâdımı bir bulsam, bir daha dünyada ona el sürdürmem...

HASAN.— Ayıp, yahu, ayıp!.. İşiten zanneder ki ben çocuğunu sevmeyen bir babayım... Bedriyi nekadar sevdiğimi bilirsin. O kadar canım ister de şımarmasın, terbiyesiz olmasın diye bir kere kocağıma alıp doya doya öpmem... ben o şiddeti gene çocuğun iyliği için yapıyorum...

KADRİYE (onu dinlemiyerek kapıdan bakarken).— O ne?... beyazlı biri koşa koşa buraya geliyor?

HASAN (gülerek).— Allah Allah... Sen korkacaksın diye kimse sokakta koşmıyacak mı? Her koşanın bize mi gelmesi lâzım gelir?.. (kapıdan bakarak) gördün ya bize değil, karşıki doktora geliyormuş...

FİKRİYE (kapıdan bakarak).— Caddedeki ezzacının çırağı... (karşı evin kapısı şiddetle çalınır, bir az sonra bir sesin bağırdığı işitilir). Doktor bey, çabuk ezzahaneye koşun... kaza var... Küçük bir çocuk biletçiden kaçmak için tramvaydan atlarken tekerleklerin altına gitmiş...

KADRİYE (korkunç bir feryatla).— Evlâdım, çocuğum... (karanlıkta deli gibi sokağa atılır... Kocası arkasından koşar.)

(Perde iner)

Bugünün Mühim Adamlarından

ROGER WARD BABSON

Bu nushada iktisat âleminin dâhilerinden birini, "Roger Ward Babson„ u karilerimize tanıtmak istiyoruz; çünkü ticaret ve iktisat yolunda, Amerika gibi ilerilemiş bir memlekete hattâ bir çok da Avrupa milletlerine yol aydınlatan bir iktisat adamının faaliyetinden öğrenecek çok şeyler bulabiliriz. Amerikalıların kendi söylediklerine nazaran, Babson Amerika tüccarlarını "gelişi güzel„ ticaret yapmaktan kurtarmış, riyaziye ve hikmette olduğu gibi ticareti de idare eden sarih ve muayyen kanunlar olduğunu keşfedip âlemi irşat etmiştir.

Babson, çocukluğundan beri uyanık fikirli ve gayet cevval bir adammış. Diyorlar ki koca Amerikada Babson kadar müsbet faaliyet sahibi, tuttuğu işe hayat katabilecek pek az insan varmış.

Babası zengin bir tüccar olduğu halde, arkadaşları oyun oynarlarken, Babson sebze yetiştirir ve ev ev dolaşıp mahsulünü satarmış!

Bir gün çocukluğunu yadederken, "galiba ben ömrümde bir defacık olsun top oynamadım„ demiş. Yalnız müsabaka ve yarış gibi eğlencelerden zevkalırmış.

Babasının ısrarı üzerine mühendis mektebinde tahsil etmiş fakat nazarî mevzulardan ziyade okuduklarının ticaret ve sanayide kabiliyeti tatbikiyelerile alâkadar olurmuş. Talebe hayatının garabetlerinden biri ictimaî meselelerle olan alâkasıdır, o kadar ki ekseri boş zamanlarını Bostonun fukara mahallelerinde geçirirmiş.

Bu zatın ilk işe girişi seciyesinin, tarzıtefekkürünün ve bilahare tesis ettiği ticaret sisteminin gayet beliğ bir misalidir. Bir gün gazetede Boston bankalarından birinin demiryolu ve sair şirketlerin istatistiklerini tahlil etmeğe muktedir genç bir memura ihtiyacı olduğuna dair bir ilân görür; fakat adres olarak yalnız posta kutusu gösteriliyormuş. Babson da kalkar postahaneye gider; gözünü kutudan ayırmaz, nihayet banka memurlarından biri gelip kutudaki mektupları alır. Babson da adamcağızın arkasından gider ve mektupla değil şahsen müracaat ettiği için memuriyeti elde eder. Bir zaman bu bankada şirketlerin işletme istatistiklerini tetkik ve tahlil eder; bilahare buradaki vazifesini tevsi ederek nafıa işlerini ve Boston cıvarındaki demiryollarının tekâmülünü tetkik ve takip etmeğe memur olur. Bu faaliyetinin yorgunluğu sebebile teverrüm eder. Doktorlar kat'iyen çalışmamasını tavsiye ederler. Vakıa Babson yatağa yatar, fakat faal zihni durur mu? İyileştiği zaman neler yapacağını düşünürken yepyeni bir iş keşfedr. O vakte kadar bankalar sirküler mübadelesi ve birbirlerinin işlerinden haberdar olmak için ferden bütün müesseselerle münasebette bulunurlar ve bu suretle pek çok saiy sarfederlerdi. Halbuki Babson bir merkez idarehanesi açarak bütün müesseseler için aynı malûmatı toplayıp aydan aya ve muntazam bir surette göndermeği düşünür.

Bidayette çok büyük müşkülâta tesadüf eder. Fakat nihayet bir iki ticarethane abone kaydolunur. Bir iki sene zarfında işini o kadar tevsi etmiş bulunur ki yüzlerce banka ve borsa işile meşgul müessese Babsonun "sirküler„ lerine abone olur.

Bir müddet sonra tedarik edilip gönderilen malûmatın her zaman en son vaziyete tercüman olmadığını ve ticarethanelerin o malûmata göre hareket edecekleri zamana kadar vaziyetin değişmiş bulunduğunu düşünerek, başka bir usul icadeder. Muhtelif şirketlerin en mühim faaliyetlerini hep aynı boyda kartlara yazarak ve muntazam fihristli bir musannif kutusunun içine koyarak abonelerine gönderir. Yeni bir haber veya değişik bir vaziyetten haberdar olur olmaz o bahsa ait olan kartın münderecatını tashih veya tevsi ederek abonelerine gönderir ve eski kartı çıkartıp yerine bunu ikame etmelerini tavsiye eder. Bu suretle bankacılar ve borsacılar daima en son vaziyetten haberdar olup faaliyetlerinde bir çok hatalardan kurtulurlar.

Bir çok Avrupalıların Amerikan hissesenedatile alâkadar olduklarını bilerek Londra, Paris ve sair Avrupa merkezlerini dolaşır ve istihbarat kartlarına orada da mahreç bulmağa uğraşır. Bu teşebbüsü pek büyük bir hahişle karşılanmazsa da, Avrupa işadamlarından o işten daha büyük bir istifade temin edecek bir fikir alır.

Avrupanın büyük bankerleri derler ki: kartlarınızın üzerindeki maûlmat iyi, hoş ama buna yakın şeyleri biz kendimiz de bulup öğrenebiliyoruz. Bizim sizden öğrenmek istediğimiz çok daha mühim bir şey var. Biz Avrupalılar sizin Amerikan şirketlerinin ve demiryollarının hissesenetlerine iştirak ediyoruz ve kârımızdan gayet memnunuz. Fakat sizin memleketin ticaret âleminde birdenbire buhranlar, panikler oluyor ve biz harap oluyoruz. Biz malî vaziyetin ne dereceye kadar

sağlam olduğunu, Amerikanın ticaret hususlarında ne dereceye kadar istikrar sahibi olduğunu bilmek isteriz.

Babson bu fikrin kıymetini derhal takdir ederek, Amerikaya avdet eder etmez, memleketin umumî ticarî vaziyetinin revişini gösteren ve bu gidişe istikamet veren amilleri tetkik etmeğe koyulur.

1907 senesinde Amerikada vukua gelen ticarî panikten sonra Babsonun bu faaliyeti çok tevessü eder; çünkü gayet tabiî olarak her tüccar piyasanın ve ticaretin hakiki vaziyetinin ne olduğunu bilmek ister. Bu malûmatı bilmek istiyen pek çok müşteri bulunur. Müşteriçoğaldıkça metalibin cinsi de çoğalır. Bunlardan en mühimmi Amerikan ticaretini bir grafikle göstermek lüzumunu hissetmek olur. Öyleki Babson alelâde rakkamların tercümanı olacak bir cetvel, bir „grafik“ ile ticaret tebeddüllerini aydan aya ve seneden seneye muvaffak olur.

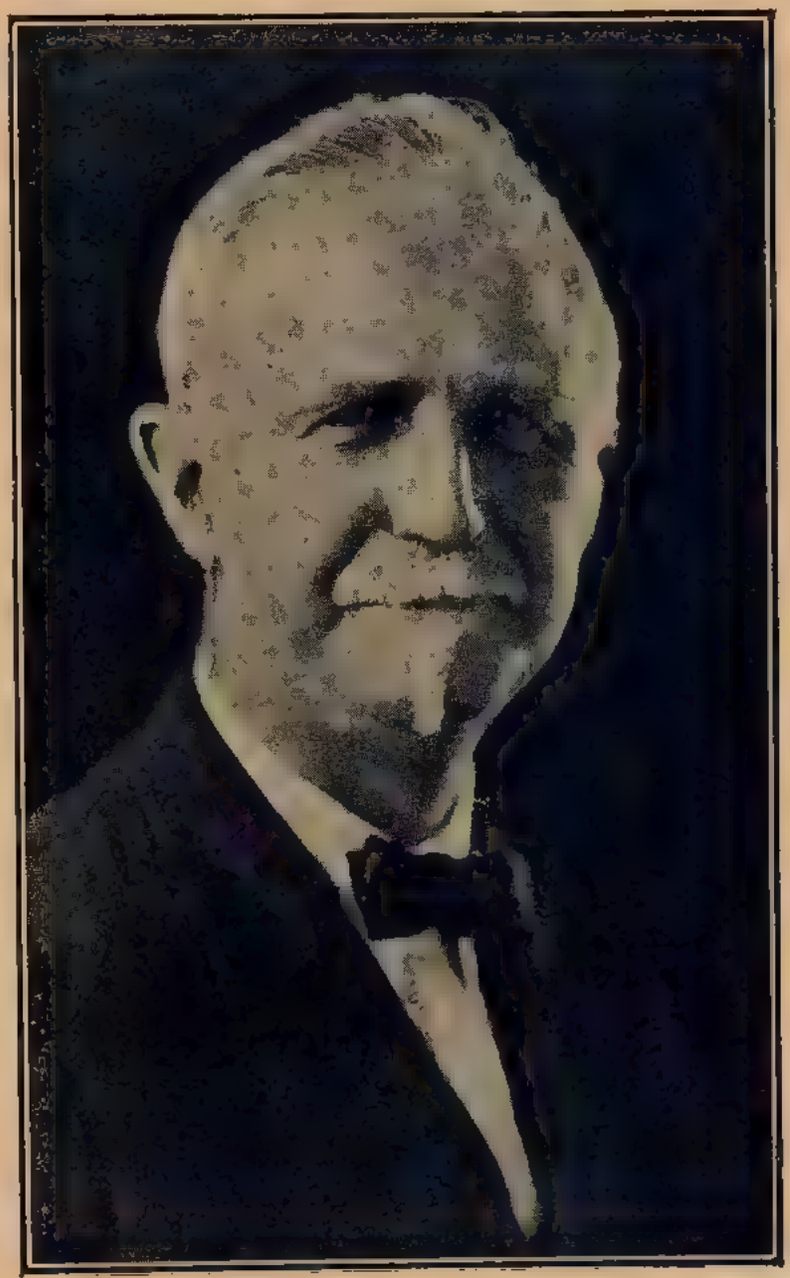

Bu hat çizilince, aslen mühendis olan Babson çizginin inişlerini çıkışlarını tetkik ederken görür ki Newtonun büyük hareket kanonu ticarete de hakimmiş; yani, vasat çizgiden ayrılıp pek çok yükselen bir hat gene aynı miktarda olmak üzere vasat çizgiden aşağı düşmeğe meyyaldir.

Amerikanın ve bütün dünyanın gerek Babsonun sözüne, gerek istatistiklerine büyük bir itimadı vardır. Harbiumumide kendisine mutahassısı olduğu sahalarda, mes'uliyeti büyük, mühim vazifeler vermişlerdir.

***

Harpten sonra, Babson, Amerika halkını ticaret yolunda daha ziyade tenvir etmek istemiştir. Ticareti "ya tarız, ya çıkarız„ düsturundan kurtarmak ve sistem dairesinde, sağlam esaslara dayanarak idare etmek için, kendi namına izafeten bir mektep açmıştır. Maksadı ticaret âleminde elebaşı olacak adamlar yetiştirmekti. Bu müessese bizim bildiğimiz şekilde bir mektep değil, adeta bir ticaret laboratuarıdır. Orada talebenin kendine mahsus yazıhaneleri, kâtibeleri ve telefonları vardır. Babsonun gayesi veçhile bu mektebin mezunları az zaman içinde kendilerine mümtaz mevkiler buluyor ve ticaret aleminde rehperlik ediyorlar.

Ticarette iş sahiblerinin ve dirktörlerin uzun uzun yazı yazmayıp mektuplarını ve raporlarını stenografalarına ve edifon dedikleri makinalara söyledikleri, bir çok muameleyi telefonla idare ettikleri, hey'eti idare içtimalarında ve kongralarda şifahen görüşüldüğü nazarıitibara alınarak, Babson mektebinde talebe tetebbularının neticesini uzun uzun raporlar yazarak değil, doğrudan doğruya sarih ve ne fazla ne eksik konuşmasını öğrenmeleri için, edifonlara söyliyorlar, mektuplarını mutahassıs kâtiplere yazdırıyorlar. Bilahare bu kâtipler talebenin kâtip kullanmak kabiliyetleri ve hataları hakkında raporlarını veriyorlar, ve muallimleri kâtibe ve sair memurlara nasıl iş gördürüleceğine dair izahat veriyor. Bu suretle bilahare gireceği muhite daha mektepde iken alışıp hayatta vakit ziyan etmedikden mada senenin nihayetinde tahsil devresi bittiği zaman talebe bazı hususlarda kırk yıllık tüccar olan babasından daha iyi memur kullanmasını öğrenmiş oluyor.

Babson İnstitüsünde tahsil müddeti bir tedris senesi yani 9 aydır; alınan ücret ise 2000 dolar (4000 Türk lirası) dır.

1909 da Wilbur Wright İngiliz kralı VII Edwardın önünde uçarken: Ortada, yüzü bu tarafa olan Orville Vrighttır.

Tayyareciliğin Hakiki Babaları

Tahsilsiz İki Çocuk, Wright Kardeşler: Wilbur (13 yaşında) ile Orville (8 yaşında), Tecrübeli Ustaların Ele Geçiremediği Bir Muvaffakiyeti Kazanabildiler, ve Havaya Hakim Oldular.

1900 tarihinde, «Ohio»nun Dayton şehrinde, Wilbur ile Orville isminde iki bisikletçi çocuk bir manifaturacı dükkânına girmiş, 25 yarda saten bezi almışlardı. «Bunu ne yapacaksınız» diye soran tezgâhtar kızlara yalnız bir: «Lâzım» demişler, meraklarını teskin edecek başka bir şey şöylememişlerdi. Bu bezden bir tayyare cihazına kanat yapılacağını kendilerinden başka kimse bilmiyordu.

Yukarda: Wilbur. Aşağıda: Orville

Wilbur ve Orville o cihazi icat etmek için dört sene sarfetmişlerdi. Bu, müstakbel Aeroplanın ilk defa olarak yapılmış adam cesametinde modeli idi. Çocuklar pek mütevazi ve müptedi idiler. Üç sene sonra, dünyanın ilk tayyarecileri olacaklarını ve muvaffakiyetleri neticesi olarak beş Avrupa hükümdarının ve kendi reisi cümhurlarının şerefli misafirleri olacaklarını hatıruhayallerinden geçirmiyorlardı. Tasavvur edemiyorlardı ki aradan on sene geçmeden tayyarelerine bir kral, bir veliaht bindirecekler ve müteaddid milyonerler de birer defa binmek için kendilerine yalvaracaklardı! Halbuki o zaman prenslerin yalvararak yapmak istedikleri uçuşları şimdi üç beş dolara yapmak her kes için mümkün!

Bu tahsilsiz ve parasız çocuklar, böyle bir şeye nasıl cüret ettiler? bu çocuklar bu işe başlarken, Fransada Clement Ader, İngilterede Sir Hiram Maksim, Amerikada Octave Chanute ve Professör S. P. Langley tayyarecilikte ilerilemiş ustatlar addediliyordu. Tayyareler inşa etmişler, kitaplar yazmışlar, model tayyareler uçurmuşlardı. Bunların şerefi, parası

Wright kardeşlerin bisikletçi dükkânı

ve malûmatı vardı. Maksim, meşhur Maksim tüfengini icat eden adamdı. Chanute meşhur bir mühendisti. Langley büyük bir fen adamı idi.

Bunlara rağmen bu iki tahsilsiz çocuk dünyanın en büyük alimlerini geride bıraktılar ve çalıştıkları işte muvaffak oldular; ilk « aeroplan »ı icadettiler ve bugünün bütün tayyare filoları, esaslı bir fark olmaksızın o nümune üzre yapılmıştır.

Bunu nasıl yaptılar ?

Cevap vermek için, çocukların Daytonda ki sade evlerinde geçen çocukluk ve gençliklerine bakalım, ve nasıl çalıştıklarını tetkik edelim.

İki kardeş, Wilbur ile Orwille, her akşam yemek masasının üzerinde oyma ve gravür aletlerile uğraşırlardı. Bazı faydasız şeyler yaptılar fakat alet kullanmağı öğrendiler. Küçüğü keski ve hakkâk aletini kullanmakta maharet gösterdi. Wilbur de iktidarını hasta annesi için yaptığı bir sandalyede meydana koydu.

Bu çocukça eğlenceleri onlara tahta işi yapmakta bir nevi ders oldu ve istikbaldeki işlerine pek çok yaradı. Böylece çocuklar planlar çizmeği ve bütün teferrüatile yapmağı öğrendiler. İlk yaptıkları şeylerde madenden ziyade tahta vardı. Ve bu sayede meşe, diş budak, çam ve akça ağac arasındaki farkları öğrendiler. Bu, Langley ve Maksimlerde eksik olan malûmatlardı.

Wilbur Spanya kralı Alfonsa makinanın nasıl işlediğini gösteriyor

Evde bu suretle çalışmak her kesi bir muçit yapmaz, fakat mutlaka zekâyı tekâmül ettirir.

Bu çocuklar uzun zaman her şeyi kendileri yaparlar, kimseye bir şey yaptırmazlardı. Bu da kısmen muvaffakiyetlerinin sebebi oluyordu.

***

Wilbur, mektep hayatında uğradığı bir kaza olmasaydi, keşfine muvaffak olmıyacaktı:

Bir arkadaşile oynarken kazara Wilburun ağzına bir sopa çarptı ve bütün üst ön dişleri döküldü.

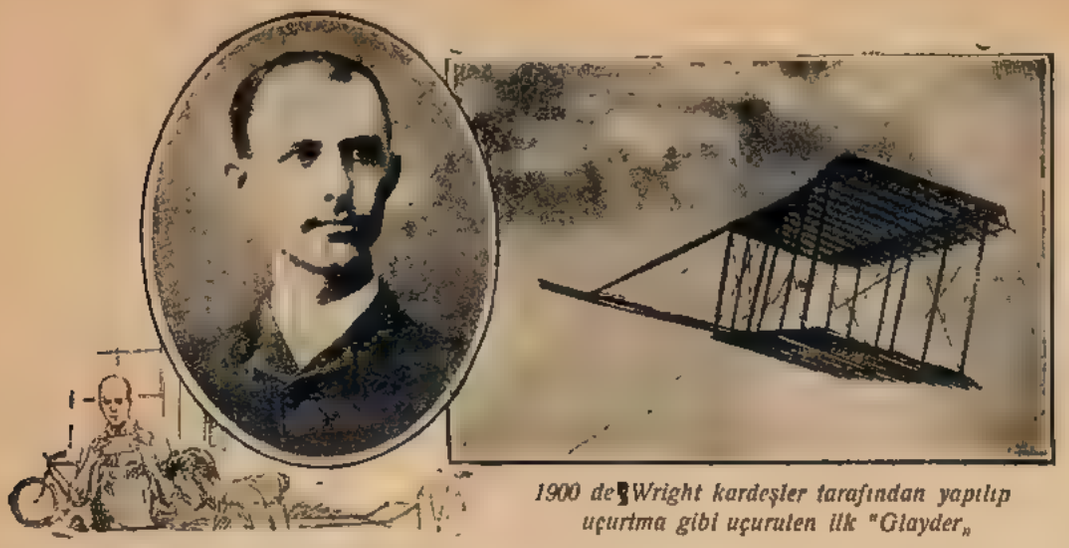

1900 de Wright kardeşler tarafından yapılıp uçurtma gibi uçurulen ilk "Glayder„

Bu yüzden uzun zaman çocuğun sıhhati nazik kaldı. Bu sihhatsizlik Wilburu senelerce evde kalmağa mecbur etti. Büyük biraderleri gibi ne evlendi ne de seyahat etti.

Hastalık «Orville» ile arasındaki yaş farkında muvazene hasıl etti ve ikisinin beraber çalışması mümkün oldu.

Orville sekizinci sınıfta ve on dört yaşında iken matbaacılık işinde başka bir çocukla ortaklığa girişti.

Bu Ed Sines isminde ta pek küçüklüğünden beri arkadaşı olan bir çocuktu. Matbaaları Sines ailesinin mutfağında idi. Orada bir oyuncak matbaa makinası, bir şişe mürekkep, Orvillein yaptığı bir kaç basma resim ve Mrs. Sinesin işleme örnekleri vardı. Bunların hepsi bir katalog basmak ve tezyin etmek için çok faydalı şeylerdi.

İlerde yapacakları tayyare için iki kardeşe, matbaacılık, icat kabiliyetlerini tevsi etmeğe vasıta oldu. Aynı zamanda onlara para getirir bir şey de oldu.

On altı yaşında iken Orville, kendi, bir matbaa makinasi yapmağa karar verdi. Aile odunluğundan odunlar aldı ve torna üzerinde bunlara şekil verdi. Torna da kendi imalatındandı. Yaptığı makina işliyordu. Wilbur tetkik etti ve nasıl islah edileceğini keşfetti. Daha sonra kâğıt katlıyan bir makina da icat ettiler.

Bütün bunları iki kardeş beraber yapıyorlardı. Küçüğü bir şeyi başlıyor ve büyüğü onu islâh ediyordu.

1888 de haftalık bir mecmua neşrine karar verdikleri vakit büyücek bir makinaya ihtiyaçları vardı. Valideleri eksilen odun yığınına içini çekerek bakiyordu, çünkü hava çok soğuktu. Fakat makina lâzımdı. Mühteriler şimdiye kadar en büyük gayretlerini buna sarf etmişlerdi.

İki kardeş o senenin Martında «West Side News» gazetesini çıkardılar.

Anneleri dört Temuzda vefat etti; evlâtlarına büyük bir miras olarak — hünerli bir el, sanatkâr gözü, icat kabiliyetini ve çocukluklarında, hülyaların hakikat olabilmesi için gösterdiği muhabbetkâr teşviki brakmıştı.

Eğer bu valde sihirli bir aynada oğullarını Reis Taftin elinden nişan alırken ve kral yedinci Edwardın gözünün önünde uçarken ve 200,000 kişi tarafından alkışlanırken görse idi ihtimal inanmıyacak idi. Fakat bir validenin umitlerine hudud yoktur! Elbette inanacaktı ve muvaffakiyetlerinin şerefinden ziyade dünyaya faydalı olduklarına memnun olacaktı.

Wright kardeşlerin "Glayder„le ilk uçuşları.

Eğer aeroplanın muhtelif kısımlarına muhteriinin ismini yazacak olsak hepsinin üzerinde «Orville ve Wilbur» isimleri beraber bulunurdu.

İçten, oldukça hünerli bir makina yapan çocukların büyüdükleri zaman daha mühim şeyler icad etmelerine hayret edilmez.

İZCİLİK

İzcilik kadar medenî insanları birleştiren, hepsini bir bayrak altında cemedebilen hiç bir içtimaî muessese yoktur.

Muharriri: SELİM SIRRI

1924 senesi son baharında Danimarka hûkûmetinin daveti üzerine 33 millet Kopenhag şehrine birer grup izci göndermişti; bu davete iştirak eden milletler şunlardı: İngiltere, Fransa, Almanya, Amerika, Avsturya, Macaristan, İsveç, Norveç, Fenlandiya, Hint, Çin, Japon, Bulgaristan, Mısır vs.

On bini mütecaviz genç, büyük bir meydanda ordugâh kurdular. Çadırlarının önüne kendi bayraklarını diktiler, mizaç, ahlak, lisan, milliyet farkı bu izcilerin anlaşıp sevişmesine mani olmadığını her kes memnuniyetle seyretti. Bunun sebepleri şunlardır:

1 — Milliyet, din, lisan... ayrı, fakat çocukluk hisleri müşterek.

2 — Gayeler hepsinde bir: iyi olmak, iyilik yapmak.

Alman İzcileri

3-Muhtelif milletlerin çocuklarının musiki terbiyelerinde vahdetvar.

Leh İzcileri

4— Beynelmilel salon raksларında vahdet var.

5 — İçtimaî terbiyelerinde vahdet var: adabımuaşeretlerinde vahdet var.

6 — Hepside de beden terbiyesini seviyor, açık havayı seviyor.

7 — İzcinin bilmesi lâzım olan şeyleri biliyorlar.

8 — Emeller bir, hevesler bir, meslekler bir.

9 — Siyasî düşünce yok, tüccarî menfaat yok!

10 — Yenmek, mağlup etmek, geçmek, şöhret kazanmak sevdası yok. Bir şey var tanışmak ve sevişmek!

Tabiat saklar, örter ve günün birinde siler, halbuki insanların kalbi alâkadar olduğu şeyleri muhafaza eder. Beynelmilel temaslarda gençler, hürmetin mütekabil olduğunu öğrenir, bu ise samimiyetin esasıdır.

Medenî hayatın gayesi milletler arasında dostluk ve müsalemettir. Danimarkada yan yana kamp kuran 33 millet arasında görülen vifak bunun en canlı bir lavhası olmuştur.

Dünyanın sulhunu temin için muhtelif milletlere mensup çocukların teması lâzımdır. Bu temasların en faydalı şekli izciliktir.

İzciliği anlayalım, sevelim, alkışlayalım ve doğru bir şekilde memleketin her tarafında tesisine çalışalım.

İzcilik müessisi jeneral Baden Pavl diyor ki: «Günden güne ilerliyen medeniyet beşerin azm ve iradesini yavaş yavaş öldürüyor. Tramvaylar, otomobiller, şimendiferler, vapurlar, tayareler vs. insanları otürucu bir hayata doğru götürüyor. Nakliye vasıtalarının çokluğu az kuvvet sarf ederek çok iş görmeği temin ettiği için insanlar yürümeği bir zevk değil, bir angarya telâkki ediyorlar. Rönesans devrinden beri fikrî eğlenceler gittikçe terakki ediyor: tiyatrolar, konserler, balolar, suareler, sinemalar, konfranslar, müsamereler... Bunların hepsi ruhun ihtiyacını tatmin içindir. Filhakika son elli sene zarfında futbol, hokey, polo, tenis, basketbol, boks, ve atletik sporların meraklıları günden güne artmakta ise de bir oyun ve sporlara bilfiil iştirak edenlere nisbetle onları seyretmekle iktifa edenlerin mıkdarı nispet kabul etmiyecek kadar fazladır. Bunun sebebi pek basittir. İnsanlar bir şeyi kendileri yapmaktan ziyade başkalarını yaparken seyretmekten zevkalırlar.

İsveç İzcisi

Danimarka kız izcisi

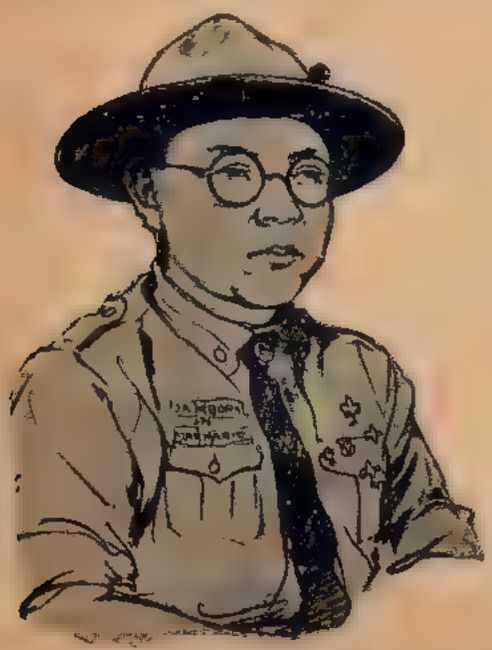

Danimarka İzcisi

O halde ne yapmalı?

Faal, cesur, becerikli, metin olmak için tabiî hayata avdet etmeli.

Medenileşmemiş bazı vahşi kabilelerin cesur, iradesine sahip, becerikli olduklarını görüyoruz, çünkü en iptidai vasıtalarla kendi ihtiyaçlarını temine kadirdirler.»

İzci kimdir?

Kendisine ve başkalarına faydalı olmasını bilen bir insandır. İzci sokakta, kırda, dağda, ormanda, hülasa evinin haricinde bütün insanlara kolaylık temin edendir. İzci tahsil zamanının haricinde kırlarda, ormanlarda, su kenarında çadır kuracak, ateşini kendi yakıp yemeğini kendi pişirecek, yıldızlarla, pusula ile, hayavan izleri ile yolunu bulacak, sıhhatine itinaedecek, açık havayı sevecek, her gün muntazaman vücudunu işletecek, suiistimallerden kendini koruyacak, izci kanunlarına tabi olacak, son derece disipline riayet edecek, arkadaşlarını sevecek, amirine itaat edecek, zayıfa, acize

yardım edecek, terbiyeli, alicenap, namuslu, karakter sahibi olacak.

İşte bu şartları nefsinde cemeden genç tam manasile bir izcidir.

Bu esaslar dairesinde her memleket izcilik teşkilatı yapıyor ve gençlerini hür, samimî, hayırhah bir hayata hazırlamağa uğraşıyor. İzciler umumiyetle tahsil yaşında olduklarından onlara izciliği jimnastik hocaları öğretiyor ve kendileri onların bir nevi kumandanı oluyorlar.

İzci neler öğreniyor ve neler biliyor?

İzci iyi görmeyi, iyi işitmeyi, her şeyi hatırda tutmayı, uzaktan işaretle konuşmayı, sıhhi yaşamayı, sudan, havadan hareketten istifade etmeyi, ateş yakıp yemek pişirmeyi, çadır kurmayı, yüzmeyi, bir ande hastalanan ve ya kazaya uğrayanlara yardım etmeyi öğrenir, bayılanlara, boğulmak üzre olanlara ilk yapılacak tedbirleri bilir; izci her türlü ahvale karşı hazırdır, iyi atlar, iyi koşar, iyi tırmanır, duvarlardan, demir parmaklıklardan kolaylıkla aşar,

İngiliz İzcisi

pusulasız, pusula ile cihet tayin etmesini, kroki yapmasını, bir topoğrafya hartasını mütalaa etmesini bilir.

İşte rengârenk kıyafetlerde küçük şeritli, işaretli elbisiler giymiş genç izciler ahlak, fikir ve beden itibarile akranları arasında temayüz etmiş halûk, terbiyeli vazifeşinas, bilgili, doğru, iyilik etmekten zevk alan fedakâr yavrulardır.

Avustralya İzcisi

Danimarka İzcisi

Bir izcide bu vasıfları görmezseniz derhal hükmediniz ki o genç gösteriş yapmak hevesile ebeveynini kandırıp kendisine şık bir elbise yaptırmıştır.

Dünyanın her tarafında pek hayırlı semereler veren bu teşkilatın ruhuna vakıf gençlerin bizde de yetişmesi çok şayanıtemennidir. Eğer ciddi, vazifesine aşık rehberler olmazsa en hayırlı müesseseler bir külhanbeyi ocağına döner ki bunun zararı yalnız şahsa değil bütün millete racidir.

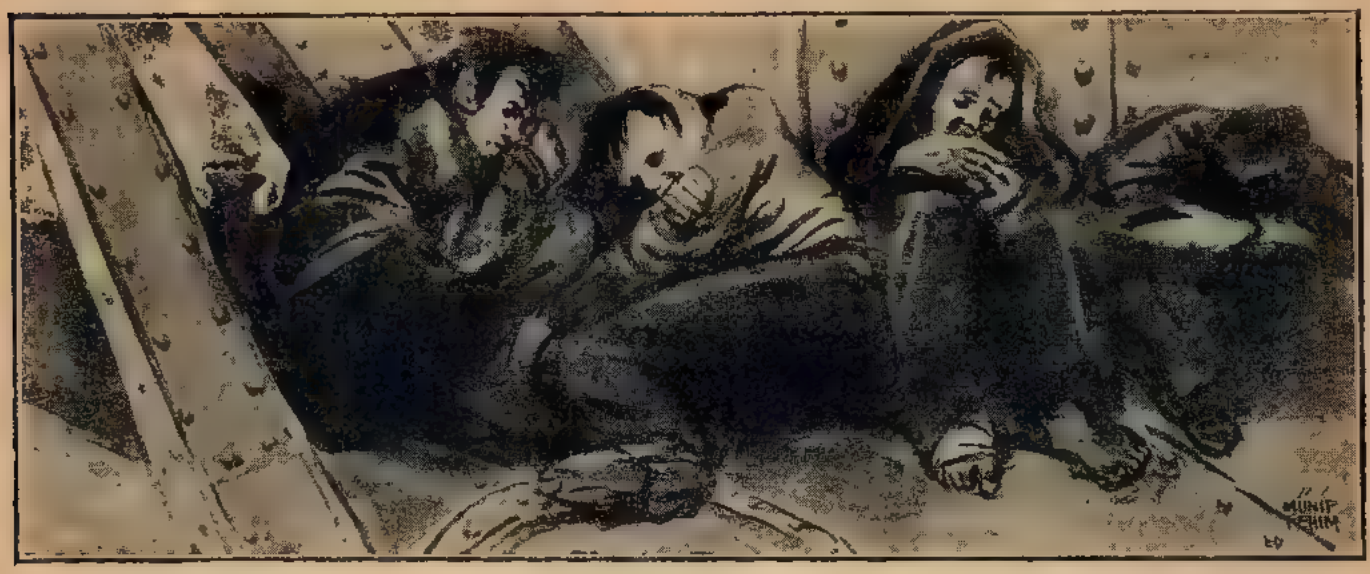

Köprü Altı Çocukları

Muharriri: NEZİHE MUHİTTİN

Bir Kânunsani gecesi, cildi buzdan dişlerile tırmlayan kesif bir yağmur altında, birbirimize sokularak köprüyü geçtik. Sekizi yirmi geçe vapurunun hareketine henüz vakit vardı. Ilık ve tenha kamaranın boşluğunda bir köşeye çekilmiş üç dört hanım bir şeyler yiyerek aralarında gülüşüp fısıldaşıyorlar, uzak bir kanapeye yaslanmış genç bir erkek, mürekkepli parmaklarile ağzını kapıyarak yorgun, argın esniyordu.

Dışarda homurdanan korkunç ve hiddetli karanlığa, müstehzi sarı ışıklarile bakan temiz ve sıcak kamarada, birdenbire rahata kavuşanların duyduğu emniyet ve hazla birer sigara yaktıkları sırada salonun gölgelerinde, boyunlarına küçük kutular asılı, ayakları çıplak, kirden ve soğuktan yüzleri morarmış üç dört küçük çocuğun perişan hayaletleri kıpırdamağa başladı; bunlardan biri de, bize doğru çekingen adımlarla yaklaşarak, sarı parlak bukleli güzel başı, yırtık omuzuna devrildi. Altın yaldızlı, masum gözlerini tereddütle yüzlerimizde gezdirerek, küçük kıpkırmızı elini uzattı... Bu, altı yaşlarında çok sevimli bir oğlandı... Ben yeleğimin ceplerini araştırırken arkadaşım Kâzımın, lâkayt ve zengin tüccar ruhile, keyfini bozan bu küçük muaccize kızacağını zannediyordum. Parayı uzatırken şaşırdım!... Gözlerime inanamıyacağım geldi!... Kâzımın yüzü sapsarı idi. Genç adam, muhteşem paltosunun içinde bir sıtmalı gibi titriyerek eğilmiş, küçük sefilin kirli ve mor elini avuçlarında derin bir şefkatle sıkarken sesinde damla damla acılar titriyordu:

— Doğru söyle, yavrucum!.., Senin kimsen yok mu?... Bu samimî şefkat karşısında mütehassis olan küçük sefilin masum, altın hadekaları pırıldıyarak:

— Babam yok — diye cevap verdi — annem var... Hem de hasta!...

— Doğru söylemiyorsun sen!.. Nerede oturuyorsunuz?

— Tophanede oturuyoruz; anneme ekmek götüreceğim.

Zengin adamın, küçük dilenciyle alâkasını hiss eden sekizer, onar yaşında öbür serseriler, hep birden etrafımıza üşüşmüş, kirli yüzlerinde çapkın istihzalar uçuşarak cesur ve küstah seslerile hep birden arkadaşlarına şahadet ettiler:

— Selim doğru söyliyor... Annesi hastadır... Moruk belki bu soğukta kıkırdamıştır bile!... ne dersin, Ali,?... Efendi bir az da kömür parası verseniz!...

Kâzım, küçük Selimimn cebine bir lira koydu ve eline küçük bir kâğıt sıkıştırarak:

— Yarın, dedi, bana gel; işte adresim!...

Küçük serseriler dağıldıktan sonra bana döndü: hâlâ sapsarıydı:

— Ah! dedi, annesi olduğuna inansaydım!... hepsi yalan!... hepsi klişe; küçük serseriler klişesi!...

onlar, hep hasta analarına ekmek ve kömür parası dilenirler... Fakat hakikatte ne anaları ne de barınacak kulübeleri vardır... hepsi yalan!... gördün ya? Küçük Selim yalan söylerken minimini dudakları nasıl titriyordu! öbürleri gibi pişkin ve küstah değil!... Fakat bir sene sonra bunu da tanıyamazsın!... Bu zavallıyı kurtarmalı... Bu gece bizim lira ile köprü altında, karanlık yağmurun kasvetli ve korkunç ahengile küçük serserilerin ziyafeti vardır!... buna okadar eminim ki...

— Nereden biliyorsun, canım? Bu ne alâka böyle?!

— Evet! Bu ne alâka, değil mi? Çünkü, ben de böyle bir küçük serseri idim!... Nereden mi biliyorum? Çünkü, ben de, bu sefil ve feci hayatı yaşadım!... Şaşıyorsun, değil mi?!... Evet ben, bugün kürklü paltolar, lüks otomobiller içinde gezen ben, bir vakit, zalim taliin göğsünden attığı bir küçük öksüz, bir köprü altı çocuğu idim. Onların masum dertlerine yakından aşına, bir meçhul dostlarıyım, bugün!..

Bir yangın afeti, siyah, koyu bir sefalet, insafsız, akur bir ecel, beni, bir akşam üstü, harabelerden ibaret bir sefalet meydanına atmıştı.

Güneş gurubederken, kuşlar yuvalarına, yavru köpekler inlerine sokulduğu zaman, ben, karanlıklara bürünen vahşi harabeler ortasında yapa yalnız kalmıştım!

Tıpkı böyle, buz kamçılı bir yağmur, garip ve çıplak sırtımı kırbaçlarken yüreğimde dünyanın en büyük acısı derinleşiyor, ve gözlerim haşyetle karanlıkları dele dele kendime sığınacak bir yer arıyordum... Nihayet kocaman bir taş kovukta, yavrularım sıcak göğsünde ısıta ısıta emziren bir ana köpeğin yanına kıvrıldım; ana köpek, o öksüz insan yavrusunu hırıldamadan yanına kabul etti; bir az daha öteye büzülerek ona yer verdi. Ben, bu mes'ut dişi hayvanın hararetine sokularak, yırtık çul yorganımla anneciğimin sıcak göğsüne hasret çektiren bir rüyaya daldım!...

Ertesi sabah, kendimi, beş altı çocuk arasında buldum... Bunlar, yaşca benden büyük, kıyafetleri benden perişan, sefillerdi.

— Haydi, dediler, artık ağlama!... ne yapsan nafile! Anan geri gelmez ki!... Annen öldü, sokakta kaldın, değil mi? Hepimiz senin gibiyiz; ne anamız, ne de yurdumuz var! Allah baba böyle yazmış! ne yapalım!

Onların da kendilerine göre felsefeleri vardır!... Biri, elime bir dilim ekmek, diğeri de, cebinden çıkardığı tuzlu peynir kırıntısını verdi:

«Karnın acıkmıştır, bunları ye» dediler.

Onların da kendilerine göre merhametleri vardır!

Ben bir az müteselli, bir az sakin, ekmeğimi yerken, onlar, aralarında müzakerata giriştiler, bir kaç dakika sonra, mesleğim, meskenim, sermayem ve hatta hareketim temamile taayyün etmişti! En büyükleri, elinde bir avuç onlukla yanıma gelerek talimata başladı; işte hayat hakkındaki prensipleri:

— Sana bununla sirkeciden bir kutu onluk çikolata alacağız... Sakın onları yeme ha! sonra sermayesiz kalırsın, karışmam!... Gündüzleri, daha çok hanımlara yaklaşıp!

— Annem hasta... ölüyor! ekmek ve kömür parası... diye dileneceksin... bak evvelinden söyliyeyim: bu işte tekme, tokat, en aşağışı küfür var; hiç birine aldırış etmiyeceksin, kovarlarsa daha ziyade yapışacaksın... merhametlilere de rast gelirsin.

Lâzım olursa ağlıyacaksın!... bu san'atin daha neleri var! hepsi birden olmaz!... yavaş yavaş öğrenirsin.

Ha! bak onu da söyliyim: seni kandırıp yanı-

na evlâtlık almak istiyen olursa bir yolunu bulup kaç, hiç inanma! hepsi haindir onların! söylediklerim kafana girdi mi?! Aferin, biz, böyle neleri yetiştirdik!... değil mi, ulan Süleyman? sen az göz yaşı dökmedin bu yolda... Haydi bakalım, arkadaşlar, arş! kâr yoluna!... haayt! Yaşasın serserilik be!... Biri kolumdan çekerken korka korka sordum:

— Nereye gideceğiz?

Bu sefer küçük reisimiz yarı hiddetle ortaya çıkarak:

—Amma da mankafaymışın ha! ulan deminden beri çene çaldık, hâlâ anlamadın mı? Diye haykırdı...

Bu tehevvür karşısında tüylerim ürpererek:

— Peki, dedim, geceleri nerede yakacağız?

— Bu da sorulacak şey mi, enayi? — Köprü altından ferahlı yer mi var? Biz orada ne cümbüşler yaparız... ne safalar sürerizl.. Hele bir gör, ayrılabilir misin bak! Yangın yerlerinde köpekle yoldaşlığa benzermi mi?...

Sarı tüylü ana köpek, halim ve müşfik gözlerini kırparak yüzüme bakıyor ve sanki:

— Oraya gitme! diyordu... Keşke beni bu sarı tüylü mahlûkun yanında bıraksalardı! içimden kopan bir hisle munis hayvana dostane bir selâm vererek küçük serseriler kafilesine katıldım...

Ilk günlerin acemiliği bana epiyce dayak yedirdi; köpeğin yanına kaçtım, gene buldular...

Fakat.. bir gece, dayaktan, açlıktan harap bir halde ada vapuruna girmiştim.. kamarada çok kibar tavurlu, çok asil simalı bir hanım siyah mücevher gibi derinden ışıldıyan gözlerile bana baktı: hayatımda üçüncü defa ruhum tatmin edilmişti: anlıyorsun ya, biri, annem, biri beni yavrularile beraber ısıtan sarı tüylü munis köpek, biri de o siyah gözlerdi...

Birden bire annem dirilmiş zannettim... elime epiyce bir para vermişti; hemen arkasından koşacaktım fakat içimde bir akrep ayaklandı: bu akşamki kârla, sefil arkadaşlarımın yanına dönüp onlara caka satmak! Ertesi günü o hanımın yanına gitmeği kararlaştırarak o gece sefil kafilenin arasına döndüm. Parayı görünce boynuma sarıldılar, on parası kalmayıncaya kadar, şerefime bir ziyafet çektiler. Ziyafette, küçük sarhoşların arasında bir kavga çıkarak, sustalı çakı ile birbirlerini yaraladılar. Polis onları götürürken ben sıvışarak adresini aldığım hanım efendiyi buldum... ve artık kurtulmuştum...

İşte benim zavallı çocukluğum, böyle simsiyah bir rüyadır!»

Vapur Haydarpaşa iskelesine yanaşmıştı.. elim bir hatıranın yadile muzmahil ve dalgın, arkadaşım sendeliyordu, koluna girdim, kalabalığa karıştık... Ekseriya onun yazıhanesinde hayretle tesadüf ettiğim sefil, kılıksız ve küçük çocukların hikmetini, şimdi, hürmetkâr bir hisle anlamıştım.

Bir Hayal İçin

Reşat Nuri

Bir aksi tesadüf birden bire bütün keyfimi kaçırdı.

İclâlle bir danstan döndüğümüz zaman Feridi braktığımız yerde bulamadık. Bir az sonra o yanında uzun boylu, dalgalı kumral saçlı, penbe yüzlü gençle yanımıza geliyordu.

Ferit:

— İclâl, seni arkadaşlarından Mübahat beyle tanıştırayım, dedi Mübahat bey ara sıra tütün satın almak için vilayetimize gelirdi. Galiba bir iki kere sana da bahsetmiştim.

Genç kız bu yabancının birden bire aramıza girmesine memnun olmamış gibi bir tavurla:

— Zannederim, dedi, memnun oldum.

Sıkıcı bir konuşma başladı. Bir tütün şirketinde Mübahat beyin gene eskisi gibi vilayet vilayet gezdiğini, Mayısa kadar kalmak üzere on beş gün evel İstanbula geldiğini öğrendik. Tavrına ve sözlerindeki serbestliğe bakılırsa epice para kazanan bir adamdı.

Cazbant başlar başlamaz Mübahat bey İclâli dansa davet etti. Bu bende garip bir can sıkıntısı uyandırdı. Kezalik İclâl de benim nişanlım veya zevcem imiş de arzusu hilafına bir münasebetsizliğe sürükleniyormuş gibi bana manalı bir nazarla baktı, «istemiyorum ama ne yapayım... Başa geldi, çekilecek» demek istedi.

Neş'em kaçmıştı. Daha fenası bunu Feritten gizliyememekten korkuyordum. Bereket versin mübarek çocuk oralarda değildi.

Uzun, daha doğrusu bana uzun görünen kısa bir zamandan sonra yanımıza döndüler. Göz ucu ile İclâle baktım. Memnundu. Fakat adeta bana bir hiyanette bulunmuş da utanıyor gibi bir hali vardı.

Mübahat bey bize kene gibi yapmıştı. Anlaşılan sabaha kadar peşimizi brakmıyacaktı. Bizi salonun öte başında oturan kız kardeşile ve bazı ahpaplarile tanıştırmağı teklif etti.

Feritle İclâl buna razı olmasa idiler dünyalar benim olacaktı. Fakat onlar hiç nazlanmadan kabul ettiler. Ben de naçar peşlerine takıldım.

İki orta yaşlı kadınla dört beş çeşitli erkekten mürekkep bir gurup... Yüzlerine bakmasını istemiyerek soğuk bir selâmla bir kenara oturdum.

Sükûtum ve çehremin çatkınlığile İclâli protesto etmek istiyordum. Fakat onun şimdi bana bakacak vakti yoktu. Harılharıl bu yeni tanıdığı insanlarla fikirler teati ediyordu. Cazbant gene çaldı. İclâl aynı Mübahat beyle bir ikinci defa dansa kalktı. Hatta bu defa ilkinde olduğu gibi bana göz ucu ile bir «pardon» demeğe de lüzum görmedi.

Artık bu geceden hayır yoktu. Geçen iki üç saatte hayattan ve İclâlden ne koparabildimse onunla kalacaktım. Mamafi bu üç saat ne harükulâde bir surette zengindi. İclâli tanımıştım, sevmiştim, hayalimde onunla bir aile yuvası kurmuştum. Sonra araya kara kedi girmişti. Sevgilimi elden kaçırmağa başladığımı, onun evelâ kızdığını, sonra utandığını, daha sonra pişkin bir yüzsüzlükle kendini vukuata braktığını görmüştüm. Çok kere en kocaman hayatların hulâsasıda, bu benim bir kaç saate sıkışmış maceramdan başka bir şey mi idi?

***

Evet, romanım başlamış, bütün sayılı devirleri büyük bir süratle aşıp geçmiş, nihayet mükadder olan neticesine ererek bitmişti. Sükûtum ve çatık yüzümle İclâlin dikkatini celbetmeği, onun mahcup ve müteessir bir çehre ile tekrar bana yaklaşmasını boş yere bir zaman bekledikten sonra kendi kendime dedim ki:

— Haydi, oğul... hayalperestliğin de bir makul, bir de budala kısmı var... Mızmızlığı brak,. Şu Mübahat beyin para işlerindeki muvaffakıyeti gibi kadın işlerinde ki muvaffakıyeti de belki sırf haysiyet ve cüretinden ileri geliyor... Sabaha vakit var.. Gözünü aç... şu biten romanı bir keredaha başla...

İclâlin bu yapışkan delikanlıdan kurtulup bana gelmesi uzun işti. Ben onu kurtarmağa gitmelidim.

Dansa başlar başlamaz İclâli yakalamağa

hazırlanmak için göz ucu ile cazbantçıları takip ediyordum.

Fakat gruptaki erkeklerden biri söz arasında İclâle «Hanımefendi, bu defa ben sizden bir dans rica edeceğim,» dedi.

Kendi kendime:

— Pek alâ, dedim, yolunu öğrendik, bir daha biz de öyle yaparız. Ancak şu var ki ondan sonraki dans için beni Mübahat beyin büyük kız kardeşine angaje ettiler. Bari bir az genç ve güzelce bir kadın olsa idi. Hiç olmazsa kendimin de boş durmadığımı göstererek İclâlden bir intikam alırdım. Yazık ki damım iftiharla gösterilecek değil, bilâkis kendisinden bucak bucak kaçırılıp saklanacak bir mahlûktu. Zaten iyi dans etmesini bilmem. Kendi dalgınlığımla kadının ağırlığı da buna zammolunca iki adımda bir yanımdakilerle çarpışmağa, damımın ayağına basmağa başladım.

Nihayet bilmem kaç devir geçtikten sonra İclâli yakalıyarak meydana çıkmağa muvaffak oldum.

Fakat cazbanda kulak verince tüylerim diken diken oldu.

Çalınan parça bir tango idi. Halbuki ben tango bilmiyordum. O şimdi hem çok yakın, hem çok uzak olan eski mesut saatlerde İclâl: «Ziyanı yok... ben bir az tango biliyorum... sizi idare ederim» demişti de cesaret edememiştim. Bahusus arada geçen şeylerden sonra bu küçükhanıma karşı küçük düşmek de istemezdim. Çaresiz yürüdük. Fakat ne yürüyüş ne tango, yarabbi!

Bütnü muvaffakıyetim bizim gurup tarafından görülemiyecek köşelere kaçmak, göya, gösterilecek bir çok marifetlerim varmış da istediğim müsaadeyi bulamıyormuşum zannını verecek surette kalabalıklara karışmaktan ibaret kalıyordu.

İclâl ile iki yabancı, hatta düşman olmuş gibi idim. Ben kan ter içinde uğraştıkça o benimle eğleniyor, yahut Mübahat Beyin mahir ve zarif dansına hasret çekiyor sanıyordum. Nerede idi o kalabalık içinde kayıp olmuş, iki nişanlı gibi ağız ağıza, göz göze konuştuğumuz zamanlar? O saatlerle bu saatler arasına aşılmaz karlı dağlar girmiş gibi idi.

Nihayet tango bitti. Bir an olduğum yerde durarak derin derin soludum. Zannederim ki bir muazzam meydan dayağı yesem bu tangonun sıkıntısını çekmezdim.

▪

Saat üç buçuğa geliyordu.

Grupumuz şampanyaya pek çıkamıyordu. Fakat şarap şişelerinin biri gidip biri geliyordu. Karışık kafamla bir yanlışlık yapmamak için bütün dikkatimi sarfederek cebimdeki parayı hesap ettim. Bu ikramlara mukabele etmek için, değil cebimdekini vermeğe bir ay kuru ekmekle perhize girmeğe razı idim. Fakat buna hiç çare yoktu. Tavusun tüyü gibi benim de bütün servetim sırtımdaki kiralık simokinden ibaretti. Gruptan ayrılmağa cesaret edemiyordum. Açıktan onların şarabını içmek de azametime dokunuyordu. Binaenaleyh bir az uzakça bir koltukta kendime ne içmeği, ne ikram etmeği düşünemiyecek derecede bir hasta veya sarhoş tavrı vermeğe çalışıyordum. En ummadığım bir zamanda İclâlin yanıma geldiğini, «siz galiba rahatsızsınız» diye dikkat ve merak ile yüzüme baktığını gördüm.

Sonra yanıma oturdu. Kendi sualine gene kendi cevap verdi:

— Her halde yorgunluktan olacak, dedi, bende de fena bir yarım baş ağrısı var... bulunduğumuz yerde ağır bir arap sıtması geçirmiştim de... İclâl bana kardeşile gezdiği memleketler de çektiği sıkıntıları garip bir samimiyetle anlatıyordu.

Birkaç dakika içinde bende gene garip bir değişiklik oldu.

Romanımız iki saat evel koptuğu yerden gene bağlanmış gibi görünüyordu. Daha tuhafı arada geçen vakaların mesuliyetini ben kısmen kendi mubalağâcılığıma, kısmen de kara çalı gibi birden bire aramıza giren münasebetsizin sırnaşıklığına yükledim, İclâli temize çıkardım.

Dansa nedense fasıla verilmişti. Yanımızdaki grupa arkamızı dönerek İclâlle konuşuyorduk.

Genç kız birdenbire yerinde doğruldu. Ben de döndüm. Masanın önüne üç kişi gelip

durmuştu. Bunlardan biri bir kaç saat evel otelin sahibi diye bana gösterilen beyaz sivri sakallı bir adam, biri bir garson, üçüncüsü de gene otel memurlarından olduğu anlaşılan bir gençti.

Bu genç:

— Afedersiniz, beyefendiler, dedi, vestiyer numaralarınıza bakmanızı rica edeceğiz... Okuyacağım numaralar içinde numaranız varsa haber veriniz. Memur yedi sekiz numara okudu.

Garip bir tesadüf eseri olarak bu numoralardan -üçü benimki de dahil olmak üzere- bizim guruptaki erkeklerde idi. Direktorun türkçesi kıt olmalı idi ki gene bu genç onun namına söze devam etti:

— Efendim, çok teessüf edilecek bir kaza oldu... Vestiyere nasılsa bir hırsız girmiş. Bu numoralarda asılı paltoları çalıp götürmüş... Otel direktörü bu vakaaya çok müteessiftir... Zararların derhal tazminini müessesenin şerefi için bir vazife bilir... Lûtfen paltolarınızın bedelini bildiriniz. Müessese derhal tesviye edecek.

Müdür nazik ve mahçup bir tebessümle:

— Çok pardon, bey efendiler... Affedersiniz, diye eğiliyordu.

Çalınan paltolardan birinin sahibi yaşlı bir banka memuru idi.

Vakur bir tavr ile:

— Yüz liraya, yapılmıştır, dedi, fakat bir iki ay giyilmiştir. Yetmiş kâfidir...

İkinci palto Mübahat beyindi:

— Yalnız yetmiş beş liralık, dedi, fakat kendi arzumla yüz elliye brakmazdım. O kadar gönlümce bir şeydi.

Ömrümde bir mislini daha duymadığım bir korku ve tereddüt içinde idim. Sıra bana geliyordu. Ne cevap verecektim? «bit pazarına götursem her halde üç liradan fazla vermezler, artık ne gönlünüzden koparsa» demeğe nasıl dilim varacaktı?

Paltodan çoktan vaz geçmiştim. «Çalınan palto benim değildi» desem benimkini arayıp bulmağa kalkacaklardı. Tabiî bu havada paltosuz geldiğini de iddia edemezdim.

Elimde vestiyer numarasile kapana tutulmuş bir sıçan ümitsizliğile akibetimi bekliyordum. Bütün bu kibar insanların bilhassa İclâlin karşısında paltoma üç ve ya beş lira diye bir fiyat biçmek benim için ölümdü.

Fena dediğiniz insanlar cinayete ve hırsizlığa galiba yavaş yavaş, düşüne düşüne alışmıyorlar; ihtimal solutmaz, aman vermez bir ihtiyaç, bir buhran dakikasının perişanlığı onları birden bire kurbanlarının boğazına veya cüzdanına saldırtıyor.

Alttan üstten türlü zıt rüzgârlar ve akıntıların karıştırdığı bir denize benziyen bulanık zihnimle şöylebirmuhakeme yaptım.

— Üstlerindeki mücevherlere, sırtlarındaki elbiselere, cüzdanlarındaki paraya «benimdir» diyen bütün insanlar acaba doğrumu söyliyorlar? Aceba bu elbiselerin, mücevherlerin, paraların dili olup da nerelerden, nasıl geldiklerini anlatsalar ne netice karşısında kalırız. Haydi oğlum, sen de kayıp olan paltona elli ile yüz arasında bir paha biç. Görüyorsun ki arıyan soran yok. Doğru ve ya yalan, söylediğini anlamak için uzun derin tahkikat yapmak şöyle dursun, yüzüne bile bakmıyacaklar. Sadece kıyafetine, senin olduğu tahmin edilen simokinine bakacaklar. Yamalı palton kalıpta kira simokinin git-

miş olaydı dert anlatmak güç olurdu ama şimdi öyle bir korku yok...Kafamda ki sarhoşluktan mı, etrafımdaki havadan mı, yoksa içimdeki kibar düşkünü dilencinin ezilmiş gururundan mı geldiğini şimdi tayin edemediğim bu saçma mantık bana o dakikada gayet makul göründü ve evelce gelen otel memuruna hiç çekinmeden:

— Altmış, dedim.

Onlar söylediğimiz rakkamları bir kâğıda kaydettiler ve tekrar teessürlerini beyan ederek başka masalara yürüdüler.

* * *

Tahminen on dakika sonra paralar geldi. Yıllardan beri bu kadar parayı bir arada tutmamış ellerim hiç titremeden ve tereddüt etmeden onları aldı ve smokinin iç cebine koydu.

Kendime bir hafif teselli de bulmuştum:

«Bu adamlar memleketten kaçacak değiller. Bir gün elbette param olur. Bu altmış liraya bir miktarda faiz ilâve ederek bir zarfa koyar, kendimi bildirmeden otel sahibine iade ederim» diyordum.

Artık pencerelerde belirecek ve baloya nihayet verecek sabah aydınlığını beklemekten başka iş kalmıyordu. Fakat o görünmeden evel otelin genç memuru arkasında vestiyerin garsonile göründü. Benim yamalı paltoyü garsonun kollarından alıp uzatarak hayin bir tebessümle:

— Beyefendi, hırsızlar ne dense alıp götürmeğe lüzum görmemişler, sokağa kapının yanına atmışlar. Bedeli iade buyrulursa memnun oluruz.

Memur benim sokak hırsızlarının beğenmiyip yere attıkları paltoyu teslim ederken ya kaza ile yahut da altmış lira eden bu «asarı atika» daki güzellikleri etraftakilere daha iyi göstermek için yere düşürdü.

Onu nasıl aldığımı, parayı nasıl geri verdiğimi, etrafımdakilerle nasıl konuştuğumu ve bir az sonra nasıl ayrıldığımı bilmem anlatmağa lüzum var mı?

İclâl benim için zaten bir rüyadan başka bir şey değildi. O geceden sonra büsbütün öyle oldu.

Eski Karagöz

[D e v a m]

Muhavereden sonra başlıyan oyunlarda Hacivatla Karagözden mada bütün aktörler perdeye ince sazla çıkar orta oyunundaki gibi her kesi kendi haline ve zeminüzemane muvafık şarkılar okuyarak meydana gelir. Bunların içinde en şayandikkat ve hoş olanlarından biri tiryakinin okuduğu şarkıdır. Beli iki kat, elinde koca çubuk, basında gecelik takke ile gelen tiryakinin:

"Fesliğen ektim gül bitti"
"Dalında bulbül öttü"

Şarkısını söylemesi ve o şarkıyı söylerken aldığı tavurlar, insanı yakasından tutar, ta İstanbulda subaşıların, ihtisap ağalarının hüküm sürdüğü zamanlardaki Mısır Çarsısına getirip, oranın karanlık dehlizlerinde türlü türlü baharat ve afyon kokusile sermest edip bırakır.

Sonra: Beberuhinin okuduğu:

"Bindim dolaba, çıktım Halebe"
"Paraları verdim rakı şarabe"

Turkusü, çok eski zamanlarda donları omuzlarından bağlı, alaca basma mintanlı, arsız mahalle çocuklarının, kart huvarda ve ayyaş türkülerini taklitteki meharetlerini ne canlı gösterir. Hele Beberuhinin kendisi, eski zamanların, ne hanım evlâdı bir mahalle çocuğudur!

Karagözde de taklitler, orta oyundakilerin aynıdır ve Hacivatla Karagözün işi, baştan nihayete kadar bu taklitleri idare etmektir.

Yalnız Karagözun, orta oyununa nispetle pek çok güçlüğü pek çok ustalığı neresidir bilir misiniz? Eşhasın bir elden idaresinde... Orta oyununda herkes ancak kendini idare eder ve kendisi gibi konuşur, kendisi gibi hal ve tavurlar, jestler, pozlar alır. Halbuki Karagözdeki bütün aktörleri idare eden sade bir el ve bir kafadır

Karagözü oynıyan sanatkâr Karagözle Karagöz, Hacivatla Hacivat, kadınla kadın, cadı ile cadı, arnavutla arnavut, acemle acem olur ve bütün perdeye çıkan insaların taklitlerini, seslerinin tonlarını, tavurlarını, jestlerini, hiç şaşırmadan ve zerre kadar birbirine karıştırmadan yapar. Onun için *hayali*, yani Karagözcü demek, tam manasile kuvvetli bir meddah, atik ve ruhi bir transformatör, hatta bir az da karnından konuşmaya çalışan yarım bir vatrılok demektir. Böyle olmakla beraber eski orta oyuncularının pek çoğu aynı zamanda mükemmel birer de *hayali* idiler. Meselâ meşhur Karagöz Mehmet hem kavuklu, hem de hayali idi.

İstanbulun en meşhur Karagözcüsü hayali Kâtip Salih merhum ve daha pek çok Karagözcüler, orta oyununda da birer harika idiler. Elyevm kâtiplikle meşgul ve eskiden bir paşazade olan hayali Memduh bey, orta oyununda da yaman bir Peşekârdır. Darülbedayiin gözbebeklerinden aziz arkadaşım Hazım, Karagöz oynatmakta nakadar usta ise orta oyununda her hangi bir taklidé çıkmakta da o derece mahirdir. Keza, yüksek sanatkâr Behzat, sahnedeki ölçusuz muvafakiyatlerini bugün orta oyunu meydanında da gösterir. Komik Naşit Bey bütün bu tarzların hepsini mükemmelen nefsinde cemetmiş, pek kolay kolay kıyas kabul etmez bir nadiredir.

Demek istediğim şu ki, eski zamanların belli başlı eğencelerinden biri olan Karagözün o iptidailiğine, o basıtliğine rağmen, onu oynatan karagözcü, o devirlerin kırkambar bir sanatkârı idi

Şen Çocuklar

O gün Ferit yarım azat olup eve geldiği zaman gözleri parıl parıl parlıyordu. Jale ağabeyinin yeni bir oyun bulduğunu hemen anladı, çünkü Ferit yeni bir şey yapmağa hazırlandığı vakıt hep böyle sevinirdi.

Yemeklerini bitirir bitirmez, Ferit Jaleyi bir tarafa çekip meseleyi anlatıı: Mektepte büyük çocuklardan birinde bir kukla takımı görmüştü. Jale sözünü kesti:

— Nasıl kukla?

— Canım, basbayağı kukla işte; Hadi gel, biz de yapalım.

Ferit neler lâzım olduğunu anlattı. İkisi de koşa koşa annelerine gidip birer büyücek ayakkabı kutusu, bir de annelerinin her dikişten sonra toplayıp biriktirdiği parçaları istediler. Ferit de cebinden bir kaç parça ince tel çıkardı.

Evvelâ kutularının kapaklarını çıkarıp açık tarafını karşılarına getirerek üst tarafına uzun dar bir delik açtılar. (Resimde gördüğünüz gibi). Kutunun içini koyu yeşile boyadılar. Sonra önüne ortadan açılan bir perde yerleştirdiler. Bu perdeleri Jale dikip bastırdı ama, iki taraftan iki sicimle nasıl açılacağını Ferit buldu. (Siz de bulabilir misiniz?)

İşte kuklaların oynuyacağı sahne böylece hazırlandı. Şimdi sıra kuklaların kendilerine geldi. Bunları yapmak için bir kaç tane 7 sm. boyunda çubuk buldular.

Bütün bu hazırlıkları yaparken Jale de Ferit de hangi hikâyeyi oynatacaklarını düşünmüşler ve karar vermişlerdi. (Tabiî bilirsiniz ki her oyuna bir hikâye lâzımdır). Jalenin yeni okuduğu şu hikâyeî oynıyacaklardı:

Evvel zaman içinde bir küçük kız varmış. Bir gün bu kız yolun üstünde bir adama rasgelmiş. Adam buna bir kutu vermiş ve demiş ki: «Bu kutuyu akşama kadar bekle. Fakat sakın kapağını açıp içine bakma» Kızcağız oturmuş oturmuş, beklemiş. Fakat biraz sonra içine bir merak girmiş: acaba kutuda ne var? acaba ne var? «Ne olur demiş — bir parça aralık edip baksam, çok değil, birazcık kaldırsam, ne çıkar?» Kutunun kapağını biraz kaldırmak istemiş, fakat birdenbire kutu bütün bütün açılmış ve bir sürü Sıkıntılar çıkmış, çocuğun üstüne üşüşmiş:

Jale bu hikâyeyi oynatacaktı, Ferit ise bu sıralarda Barbarosu okuduğu için aklı fikri gemilerde, korsanlarda idi. O, bir korsan hikâyesi oynatacaktı.

Çubukların bir ucuna birer parça pamuk bağ-

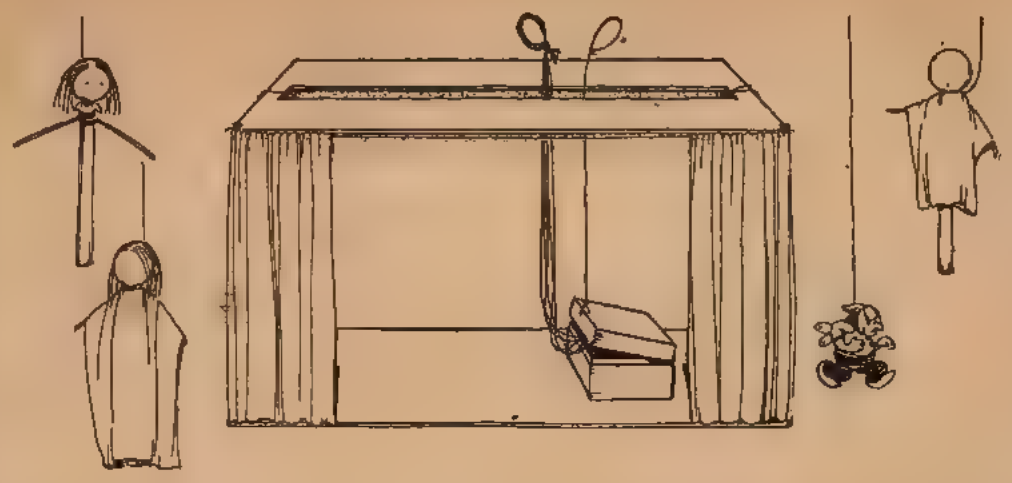

ladılar ve üstüne birer beyaz kumaş parçası geçirip güzelce yerleştirdiler. Bunlar kuklaların başları idi; üstüne göz, ağız, burun çizdiler. Kız kuklaların başına uzun iplikler dikip saç yaptılar.

Sonra, hemen başın altına ince telden, resimde gürdüğünüz gibi kollar, yaptılar, ve bu kolların üstüne elbiseleri geçirdiler. Jale elinden geldiği kadar çirkin Sıkıntılar yaptı (Resimde görüyorsunuz; Sıkıntılar ne çirkin şeyler.) Sonra bunların her birine birer uzun iplik bağlayıp hepsini ufak bir kutunun içine yerleştirdi. Kutunun kapağına da bir iplik bağlayıp hepsini sahnenin üstündeki delikten çıkardı. Sonra, küçük kıza ve kutuyu verecek adama da birer uzun iplik bağlayıp sahnenin kenarlarına yerleştirdi. Öyle ki perde açıldığı zaman onları tamamen gizliyordu. İplikleri üst delikten dışarı çıkardı. Jale kuklalarını oynatmağa hazırdı.

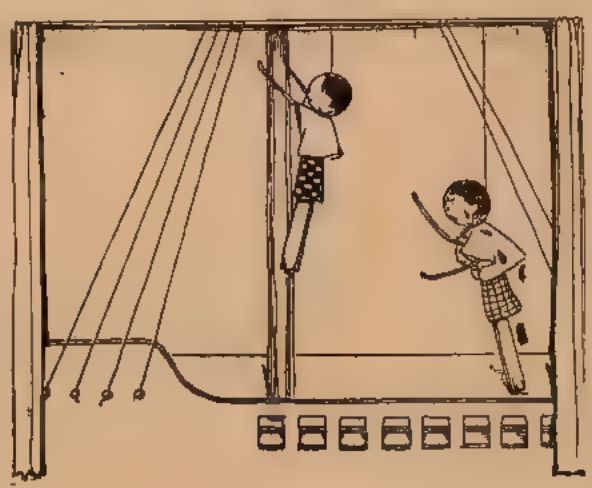

Ferit de bu sırada sahnesini bir gemiye benzetmeğe çalışmıştı. Ne dersiniz, öyle ustalıkla sicimler gerdi, çubuklar dikti ki, hakikaten kutusu bir gemiye benzedi. Sonra, bir gemi sahibi kukla bir de korsan kukla yaptı. Kıyafetlerini yapmak, resimde gördüğünüz gibi, çok kolay bir şey.

Sonra, Jale de Ferit de birer defa oyunlarını tecrübe ettiler. Hem kuklaların ağzından ne söylemek lâzımsa söyliyorlar, hem de kutunun üstündeki delikten iplikleri çekerek kuklaları istedikleri gibi oynatıyorlardı.

İyice alıştıktan sonra, sahnelerinin perdelerini kapattılar ve annelerini çağırdılar. Anneleri oyunlarını pek çok beğendi.

Jale Ramazanda karagöz görmüştü, ağabeysine dedi ki: «Gel bu kuklalar gibi karagöz oynatalım!...» ve hemen işe giriştiler.

Siz de yapabilir misiniz?

ÇOC

Oyun, oy

Muharriri:

Garp âleminde çocuk terbiyesinin aldığı son cereyana bakılırsa, aile içinde çocuğa verilen mevki o kadar büyük ki, bugün artık çocuk içinde bulunduğu evin hayatına tabi tutulmıyor, bilâkis her ev kendi tutumunu çocuğun hayatına göre tanzim ediyor; evin en güneşli, en havadar odası çocuğa tahsis ediliyor; yemek saatleri, uyku saatleri, oyun saatleri tayin ediliyor. Çocukların açık havada serbestçe hareket etmelerini temin için her sıkıntı göze aldırılıyor.

Bizde de, her şeyde olduğu gibi, bu hususta da şuurlu bir anlayış başladı, fakat önümüzde daha gidilecek çok yol var.

Vaktile, anadolunun çok ratıp, çok sıcak bir şehrinde müftünün biri bir fetva çıkarmış ve demiş ki: Kudreti olup da çocuklarını yazın yaylaya göndermiyen babalar kâfir olur. Bu şehre sıcak bir Ağustos günü çıktığım zaman müftüye hak vermiştim.

Eğer bugün de eskisi gibi mantık ve sebep aramadan her hangi bir fetvaya inandırmak kabil olsaydı: Kudreti olup da çocuklarına yazın olsun bir bahçe yahut açıklık temin etmiyen anababalar kâfir olur, diye bir fetva çıkarmak icap edecekti. Fakat, hamdolsun, bugün hitap ettiğimiz anneler ve babalar eskisi gibi mukadderatını bir sınıf halkın eline terketmiş, düşünmeden sormadan her sözüne itaat eden insanlar değil. Bilâkis bugün her anababa şuurlu bir idrakile vazifesinin büyüklüğünü taktir eden insanlardır. Asrın ve fennin icap ettirdiği tedbirlere sırf kendi iradelerile tebeiyet ederler. Işte, açık havanın ehemmiyetini taktir ettikleri için, eskiden yalnız mahdut bir tabakanın imtiyazı olan sayfiyeye çıkmak usulü umumileşiyor, her sene yaz tatilleri başlar başlamaz sayfiyelere, ucuz geçinilecek fakat havadar yerlere gitmek için elden gelen her fedakârlık yapılıyor.

Çocukların bu oyun ve temiz hava ihtiyacını daha şumullü bir manada kabul ederek, mecburiyetle kışın şehirde bir kaç oda içinde oturduğumuz veya hiç sayfiyeye gidemediğimiz zamanlarda da çocuklarımız için bir oyun yeri temin etmeğe çalışmalı değil miyiz?

Girip çıktığım evleri bu fikirle gözden geçirdiğim zaman, çocuklar için bir oyun odasına tahvil edilecek bir tek lüzumsuz yer görüyorum: misafir odası. Tabiî, bir evde yatak ve yemek odalarından başka bir de oturma odasını lüzumsuz addediyorum, demek istemiyorum. Burada, ailenin toplanıp oturduğu müşterek bir odadan başka bir de kapalı bir «misafir odası» bulunduran evlerden bahsediyorum. Açıldığı zaman içinde oturulmıyan odalara mahsus o cansız, hazin intizamile insanı karşılıyan bu odalara ne lüzum var? Oturma ve misafir odaları tevhit edilirse, ahpaplarımızı her zaman oturduğumuz odaya kabul edersek fena mı olur? Çocuklara, kendilerine mahsus, tanzim ve tertibinden kendileri mes'ul oldukları bir oda verildikten sonra, bu misafir ve oturma odasını daha

UK BAKIMI

un Odaları, oyuncak

Şefika Müşfik

muntazam bir şekilde tutmak kabildir. Bundan başka eminim ki köşede bir dikiş sepeti bulunması, etrafta unutulmuş bir kaç kitap gözükmesi, odanın intizamını bozmak şöyle dursun, içine giren bir misafire oturup uzun uzun görüşmeğe davet eden bir cazibe ilâve eder. Hem de evimizin odalarından ve eşyamızdan daha çok istifade etmiş, daha güzel bir muhitte oturup kalkmış oluruz. Böylece, oturma ve misafir odalarını tevhit ederek ekseri evlerde çocuklara bir oyun odası yapmak kabil olur. Eğer böyle bir şey yapmanın ihtimali yoksa, oturma odasında, kanapelerle ve masalarla odanın bir köşesini ayırıp çocuğa hiç olmazsa bir «oyun köşesi» yapmak kabildir.

Böyle bir oda çocuklara mes'uliyet, intizam, kendine itimat hisleri vermeğe yarar. İstifadesi bundan ibaret bile olsaydı, gene fedakârlık etmeğe değerdi. Halbuki evin daha muntazam işlemesine yardım edeceği için, tecrübesi herkesin görüş noktasından faydalı olur.

Avropa ve Amerikada, çocuk odalarını beyaz veya açık renkli küçük eşyalarla tefriş ve duvar ve perdelerini hayvanat ve peri resimlerile tezyin ediyorlar. Çok güzel olmakla beraber, bu usûl bizim için muvafik değil, çünkü çocuk büyüdüğü zaman bu cicili bicili odayı yadırgamaya başlar. Artık kendisini büyük addettiği bir sırada, büyük adam tavurları alırken bu çocukça tezyinattan hoşlanmazsa taaccüp etmeli miyiz?

Bu noktayı düşünerek, çocuklarımızın odalarını

Çocukların Ahçılığı

Çocuklarınıza gezmekten de, oyuncaktan da daha ziyade makbule geçecek bir eğlence bulmak ister misiniz? Sabırlı ve sinirsiz bir gününüzde onları mutfağa, yemek pişirmeğe davet edin. Biliyorum, şimdi sözüme inanmiyorsunuz, fakat bir defa tecrübe edin de görürsünüz; hele bir iki arkadaş da davet ederseniz, siz kendiniz de bir cins maskeli balo zevki sürmüş olursunuz. Böyle bir eğlenceli işte küçük çocuklar büyüklerden aşağı kalmamağa çalışır, kızlar erkekleri her nedense beceriksiz bulup alay eder, kuvvet lâzım olan işlerde erkekler kızların aczini meftuniyetle himaye eder; velhasıl sizin başınızın sersem olması bertaraf, gayet eğlenceli bir hal olur. Büyüklerin iş görüşleri ve biribirlerile olan münasebetleri ancak çocuklarınkinin zarafeti kaçmış bir karikatürüdür. Arada bir dünyayı dürbinin ters tarafından seyretmek, hayattan

---

bir iki sene içinde değişmek istiyecek takımlarla döşememeğe gayret etmeliyiz. Eğer çocuk annesinden ayrı yatacak yaşta ise odasına, küçük karyolası çamaşırları için bir ufak konsol veya dolap, elbiseleri için bir yük ve ya dolaptan başka, hor kullanmaya dayanır alçak bir minder, bir masa ve iki üç ufak iskemle ve ya koltuktan başka bir şey lâzım değildir. Yerini kolay temizlenebilmesi için ya muşamba döşemeli yahut da boyamalıdır. Yatağın önüne ve odanın ortasına birer küçük halı veya kilim parçası hem yerde oturup oynamağı temin eder, hem de kolay temizlenir. Minder örtüsü ve perdeler için renkli, dayanıklı, yıkanılır pamuklu kumaşlardan birini intahap edersek odaya renk ve cazibe ilâve etmiş oluruz.

Odayı böylece temin ve tefriş ettikten sonra, oyuncakları düşünmeliyiz. Oyuncak alırken unutmamalıyız ki çocuğun bu oyuncaktan duyacağı zevk münhasıran sarfettiğimiz para ile mütenasip değildir Nice nice pahalı oyuncaklar bir hafta içinde parçalanmıştır da üç beş kuruşa yapılmış ve ya alınmış bir oyuncak yıllarca yaşamıştır.

Tanıdığım bir ailede iki küçük erkek kardeşin en sevgili ve en dayanıklı oyuncakları hiç de oyuncak niyetile alınmamıştı. Bilmem hangı lüzum üzerine, sağlam, tahta, arkalıksız uzunca iki küçük iskemle yapılmıştı. Bunlar arka arkaya konulur, iplerle bağlanır, eşya yükletilir, tren olur; yan yana devrilir, içine oturulur, otomobil olur; aynı şekilde oturularak iki tahta parçalarından kürek yapılır, kayık olur; önüne eski tahta at bağlanır, araba olur; bazen masa, bazen iskemle olur, çocukların muhayyelelerinin yardımile daha bin bir şekle girer, hattâ bu son kışlarda ayaklarına ip bağlanarak, devrilerek karlar üstünde kızak vazifesini bile gördüler.

Çocuklarımıza oyuncak intahap ederken, sağlam kırılmaz şeyler olmalarına itina etmekten başka muhayyelelerini kullanacak oyuncaklar olmalarına dahi dikkat etmeliyiz. Bundan dolayı, bloklar, ev inşaatı için tahtalar, kız çocukları için; marangozluk takımları ve mekano takımları, erkek çucukları için en iyi oyuncaklardır. Bunlardan başka bahçede kullanılabilecek bisiklet, terezina, kum arabası, kazma kürek gibi oyuncaklar da kabilse bunlara ilâve edilmelidir.

Unutmamalıyız ki çocuklarımız, en çok derslerden değil, oyunlardan malûmat toplarlar, şahsiyetlerini kuvvetlendirirler ve tecrübe edinirler.

bunaldığınız zamanlar imdadınıza yetişecek bir tılsımdır. Hele bu ahcı başıların eserlerinden bir iki parça akşama saklıyabilirseniz, babaları çocüklarile mi, yoksa çocuklarının annesile mi iftihar edeceğini şaşırır. Tavsiye ederim, bir tecrübe edin.

Hurma Şekerlemesi

100 dirhem hurma
50 dirhem kaymak;
gayet ince dövülmüş şeker.

Hurmaları yıkayıp temiz bir bezle kurulayın. Hurmaların kenarını çizip kendilerini parçalamadan çekirdeklerini çıkarın. Çıkardığınız çekirdek boyunda birer parça kaymak kesip içlerine doldurduktan sonra hurmaları parmaklarınızla kapatarak hafifçe sıkıştırın. İnce toz şekerinde yuvarlayıp süslü bir tabağın içine dizin. Yerken parmaklarınızı yalamamağa dikkat edin, pek ayıptır!

***

Üzüm ve ceviz ayıklamak için çocuklar pek elverişlidir. Fakat bu küçük ahcıların ağzı eline pek yakın olduğu için yemişi kullanacağınız miktardan bir az fazla bulundurun.

Üzümlü Kurabiye

5 silme yemek kaşığı sadeyağ
1 çaykaşığı tarçin.
2 yumurta
1 bardak şeker
2 1/2 bardak un
1/4 çaykaşığı karbonat
1 çaykaşığı kabartıcı toz (Baking Powder)
1/2 çaykaşığı karanfil
1 bardak çekirdeksiz üzüm
1/2 bardak kırık ceviz içi
1/2 çaykaşığı tuz

Sadeyağı kabartın, şekeri ilâve edin; yumurtaların sarısını ve beyazını bir aradâ kabartın; şekerli yağa ilâve edin ve gayet iyi karıştırın. Un, tuz karbonat, tarçin Baking Powder ve karanfili hep bir arada eleyerek birinci mahlûta ilâve edin. En nihayet üzümlerle cevizleri katın. Bu hamuru bir saat kadar soğuk bir yerde muhafaza edin. Sonra gayet kalın bir yufka halinde oklava veya elinizle açın. Arzu ettiğiniz süslü biçimlerde kesip mutedil bir fırında pişirin.

Bu kurabiyeleri öğle yemeğinde yemek için mektebe de götürebilirsiniz. Hele hayat bilgisi muallimine kendiniz pişirdiğinizi söylerseniz, nakadar memnun olur! gözünüzün önüne geliyor değil mi?

Hindistan Cevizi Kurabiyesi

1/4 bardak sadeyağ
1/2 „ şeker
1 yumurta
1/2 bardak süt
1 1/2 „ un
3 çaykaşığı kabartıcı toz (Baking powder)
1/2 çaykaşığı limon suyu, bir tutam tuz
2 bardak rendelenmiş hindistan cevizi.

Yağı kabartın, şekeri, yumurtayı ve limonu ilâve edin. Sütü azar azar içine katın. Unu, kabartıcı tozu (Baking Powder) ve tuzu bir arada elediktен sonra, birinci mahlûta ilâve edin. Bundan sonra Hindistan cevizlerini de ilâve ederek sert bir hamur haline gelinceye kadar karıştırın. Çaykaşığı ile parçacıklar oyarak yağlanmış bir tepsiye dizin. Sakın üzerlerini düzletmeyin! Pişince yayılacakları için aralarında yer bırakın. Mutedil bir fırında onbeş yirmi dakika pişirin.

Çocuk Elbiselerinde
Son Moda Ceryanları

Sadelik çocuk Elbiselerinde de başlıca amille - rindendir.

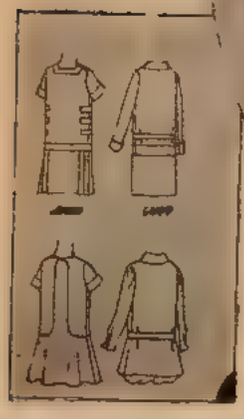

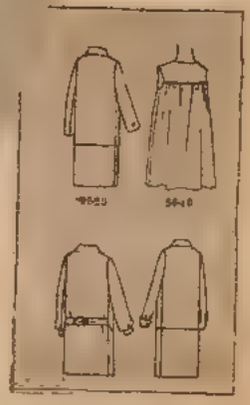

Bu modellerde görüldüğü gibi, çocuk elbiseleri, bu yaz, büyüklerin moda cereyanlarına uygun, fakat gene çocuklara mahsus hatları muhafaza etmektedir. Hafif yünlüler, emprime kumaşlar, pek nadiren de ipekli kumaşlar kullanılıyor. Bu modellerde de görüleceği gibi, çocuğu iyi giydirmek için pahalı kumaşlar, güç dikişler lâzım değildir.

Küçükler için

Çocuklarda da, büyüklerde olduğu gibi, şık ve iyi giyinmiş olmak için basit ve sade elbiseler intihap etmek elzemdir. Fakat çocuk elbiselerini sade yapıp aynı zamanda da şahsiyet ifade ettirmek büyüklerin elbiselerinde aynı maksadı elde etmekten çok daha güçtür. Bunu elde edebilmek için iyi çocuk modellerini uzun uzun tetkik edip giydirmek istediğimiz çocuklara göre tadilât yapmalısınız.

Soldaki elbise dilimli robasila ve öndeki geniş kanonlarila yeni ucuz imprime kumaşlardan yapılırsa hem güzel, hem ucuz bir elbise olur.

Bunun sağındaki elbisenin eteği bedene dikilmiştir fakat ayrı etek hissi vermektedir. Sivri robası ve önden plili eteği, küçük beyaz yakası ve kol kapakları ile 10, 12 yaşlarında kız çocukların pek hoşuna gidecek bir elbisedir.

Sağdan ikinci elbise iyi uydurulmuş iki cins kumaşın ne iyi neticeler vereceğini gösteriyor. Beden ve etek ayrı diğildir. Ufak bir kemer bedeni hafifçe büzüyor.

Sağdaki elbise 8 ile 10 yaş arasında bir küçükhanımın en resmî, elbise olarak takımına ithal edilebilir. Lacivert şayak üstüne lâcivert benekli imprime krepdöşinden ufak hilâl şeklinde süsler yapılmıştır. Aynı kumaştan bir yaka boyunbağı gibi önde bağlanıyor.

Sağdaki mantoların kenarda duran model gayet kullanışlı bir bahar mantosu olabilir. Pelerin arzu edilirse rengi uygun karolu bir kumaştan, arzu edilirse aynı kumaştan yapılabilir; yakanın altından ufak düğümlerle iliştirip istenmediği zaman konulup, istenmediği zaman çıkarılabilir.

Diğer manto ise hafif bej bir yünluden yapılmış ve üstü siyah ve turuncu yünlerle işlenmiştir.

Elişleri

Artık bahar geldi. Hepimiz bundan sonra tabiatın yeşilliklerinden, rengârenk çiçeklerinden ilham alan ve güneşin neş'esini aksettiren hafif, renkle elbiseler hazırlamakla meşgul olacağız.

Resimde gördüğünüz elbise ve manto baharı karşılamak için hazırlıyacaklarımızın birincisi olabilir. İşi o kadar çok olmadığı için, az vaktı da olsa, hemen işe başlıyan bir hanımı bir takımı tamam vaktinde giymeğe hazırlanabilir. Rus motiflerini takliden işlenen renkli kenarlarile, elbisenin güzelliğinden başka herkesin hoşuna gidecek bir kaç noktası daha var: İşi çok kolay ve çabuk üreyen bir iştir; moda bu yaz da geçen yaz ve geçen kış olduğu gibi, «ensemble» denilen takım elbiselere pek büyük bir mevki veriyor; bunlardan başka, elbisenin zeminini teşkil eden kaşa yahut ince yünlüyü açık veya koyu renkten intihap ederek bu elbiseyi arzu edilen şekilde kullanmak kabildir.

Meselâ, şehir ve sokak elbisesi arzu ediliyorsa koyu renkler intihap edilebilir. Siyah veya lâcivert üstüne kurşunî ile gümüşü yahut kurşumî ile beyaz pek güzel ve pek kibar gider. Sayfiye için beyaz veya çok açık kurşunî yünlü üstüne kurşunî ile beyaz yahut kurşunî ile gümüş sim yahut çilekrengi ile beyaz pek güzel olur. Açık renk elbiseler aynı rengin üç anatile, yahut da büsbütün farklı ve zıt üç renkle işlenebilir. Açık yeşil bu sene çok rağbet gören renklerden biri olacak; onun üstüne beyaz ile siyah, yahut beyaz ile koyu yeşil hem güzel hem kibar bir netice verir. Açık mavi üstüne iki daha koyu mavi, yahut beyaz, mavi ve beyaz sim iyi gider. Her hangi reng intihap edilirse, aralarından birisile yahut her üçü ile işlerken beyaz sim de beraber tutulursa elbiseye hem süs hem de güzellik ilâve edilmiş olur.

A B C

Bu takımı işlemek için en eyi cins floş alınız. Floşun düz olan cinsi çabuk kabaracağından, düz değil ibrişim gibi bükülmüş olan cinsini almağa bilhassa itina ediniz, 175 metrelik büyük çilelerden 2 çile en koyu renkten, 2 çile daha açık renkten 1 çile de en açık renkten lâzım olacaktır.

Evvelâ elbiseyi iyi bir kalıpla biçiniz ve prova ediniz. Yalnız, mutad olan dikiş paylarını bırakmak lâzım değildir. Omuzlardan, yan dikişlerden ve kol evi etrafından (1)rer santimetre kıvırıp teyelleyiniz.

Şimdi en koyu renk ile bütün kenarlara ya kanaviçe iğnesile oya yapınız, yahut da tığ ile bat-

taniye kenarı gibi işleyiniz, yalnız, elbise büzülmesin diye tığ ile işlerken her iki iğne arasına bir zincir ilâve etmek lâzımdır.

Yan dikişleri ve koltuk altı dikişleri — Elbisenin tersini kendinize doğru tutarak aynı renk ile *tek iğne*, t. i. * işleyiniz. Battaniye işinin her deliğine bir t. i. işleyiniz, yalnız kumaş büzülmesin diye her 8 iğnede bir bir deliğe iki t. i. işleyiniz. Son iğneye daha açık renk floşu bağlayınız, bir zincir yapınız, elbiseyi yüzüne çevirip bu sırayı *sık iğne* s. i. * ile işleyiniz. Bundan sonra en açık renk floşu bağlayınız. Bir zincir yapıp, işi tersine çeviriniz bir sıra t. i. işleyiniz. Yan dikişin mukabil tarafını da tıpkı bu taraf gibi yapınız. İki tarafın da yüzünü üst üste tutarak en koyu renk floş ile ve s. i. ile iki tarafı birbirine birleştiriniz.

Kenarlar (Şekil A) ceplerin kenarları, etek ucu, ve yaka için en koyu renk ile battaniye iğnesi işledikten sonra, ilk sırayı ayni renk ile t. i. işleyiniz. İkinci sırayı daha açık renk ile t. i. işleyiniz. Üçüncü sırayı en açık renk ile *yarım çift iğne* y. ç. i. * ile işleyiniz. Son sırayı da en koyu renk ile s. i. işleyiniz. Yakanın V şeklini işlerken her sırada en ortada ve V nin ucuna isabet eden iki ilmiği birden işleyiniz.

Kol kapakları — (Şekil B) kolu kalıptan 7 sm. daha kısa kesiniz Ucunu ceplerin kenarları gibi işleyiniz. Sonra, 5 sm. oluncuya kadar en açık renk ile t. i. işleyiniz. En ucuna gene üç renkle cep kenarını tekrar ediniz.

Kemer — (Şekil C) kemer kalıbından 3 sm. daha kısa kesiniz. Bir ucunu cep kenarı gibi işleyiniz, en sonunda, düğmeye ilik yapmak için 9 zincir işleyip tutturunuz. Kemerin diğer ucunu cep kenarı gibi işleyiniz. Münasip boy da bir tahta düğmenin üstüne üç renkli yuvarlak bir parça işleyiniz: 6 zincir işleyip bir halka yapınız. 6 t. i. işleyiniz. İkinci sırada her deliğe iki t. i. işleyiniz. 3 üncü sırada bir deliğe iki t. i. işleyiniz. tahta düğmeyi kaplayacak kadar büyütünüz, eksilterek düğmenin alt tarafını yapınız büzüp bitiriniz.

Manto — Modelini gördüğünüz mantonun yan dikişleri işlenmemiştir. Arzu edilirse tabii elbisenin-kiler gibi işlenebilir. Fakat her halde mantonun işlemeli bandları uzun bir zincir üstüne işlenip sonradan mantoya dikilir.

Evvela mantoyu biçip, prova edip, omuzlarını, yanlarını ve eteklerini dikiniz. Ön için etek ucundan ense oyuğuna kadar bir zincir işleyiniz. Zincirin üstüne elbise için işlediğiniz gibi üç rengi sıra ile işleyiniz. Yalnız, her iki sırada bir ense oyuğuna gelecek taraftan bir iğne ilâve ediniz. Yaka için de ense oyuğu boyunda bir zincir işleyip önler gibi işleyiniz. Her iki ucuna her iki sırada bir bir iğne ilâve ediniz. Önleri ve yaka parçasını yerlerine dikiniz; yakanın uçlarını ön parçaların uçlarile birleştiriniz.

***

Bu yazıda kullanılan el işi ile istilahlarının tarifi: Tek iğne (t. i.) — Tığınızı evelki sıranın bir deliğine sokunuz; ucuna floş dolayınız, delikten kendinize doğru çekiniz, tığın ucuna tekrar floş dolayınız ve her iki ilmiğin içinden tığınızı çekiniz.

Sık iğne (s. i) — Tığınızı evelki sıranın bir deliğine sokunuz. Tığın ucuna floş dolayınız ve her iki ilmiğin içinden çekiniz.

Yarım çift iğne (y. ç. i) — Tığın ucuna floş dolayınız, tığı evelki sıranın bir deliğine sokunuz. Tığın ucuna bir daha floş dolayınız, bir ilmiğin içinden tığı kendinize doğru çekiniz; bir daha floş dolayınız, her üç ilmiğin içinden tığı çekiniz.

[*] Bu yazının sonunda istilahların tarifine müracaat ediniz.

Elbise Kalıbının Tarifi

Bu ay karielerimize takdim ettiğimiz elbise kalıbı küçük bir oğlan çocuğu için bir gömlek kalıbıdır. Çocuklar biraz büyümeğe başladıkları zaman, «tıpkı babamınki gibi» bir gömlek sahibi olmayı en büyük saadet addederler. Anneler de, hem çocuğa vaktinden evvel büyük adam elbisesi giymiş hissini vermiyecek, hem de hakikaten «babanın» kini andıracak bir gömlek kalıbı bulmanın ne güç olduğunu bilirler. İşte bir gömlek ki arkadan öne doğru gelen yarı robasile büyük adam gömleğini, yuvarlak yakası ve boyun bağile çocuk elbisesini andırıyor, böylelikle hem çocuğun hem annesinin arzusunu tatmin eder. Bu gömlek kolsuz bedenli lâcivert bir etek içine kız çocukları için de kullanılır.

Kalıp 4 parçadan mürekkeptir. Gömleği evvela fena salaşpur üstüne biçip prova ediniz ve lâzım gelen tadilâtı yapınız.

Kalıplarda dikiş payı yoktur.

Kalıp parçalarının üstündeki oyukları üst üste getirerek muhtelif parçaları birbirine raptediniz.

Resimde gördüğünüz gibi, 80 sm. lik kumaşı iki kat edip ön parçasını ve kol parçasını iğnelerle iliştiriniz. Noktalı çizgilerle gösterildiği gibi kol ağzı için bileziklen biçiniz. Sonra kumaşı açınız, bir tarafını arka parçası sığacak kadar katlayıp, arkanın ortasını katın üstüne getirerek arka parçasını iğneleyiniz. Karşı tarafı da katlıyarak yakasının ortasını kata getirerek yaka parçasını iğneleyiniz. Noktalı çizgilerle gösterildiği gibi yaka için astar biçiniz.

Gömleğin ön parçalardan soluna iki oyuğu üst üste getirerk bir kanun yapınız. Sağ ön parçadan 5 sm. kadar bir parça kesip, kesik tarafı kıvırıp dikiniz. Ön barçaların omuzlarını arka omuzlara göre büzüp yerleştiriniz, yan dikişleri deliniz. Yakayı iki kat dikip enseye dikiniz. Kolları dikip, ağızlarını büzerek bileziği geçirin, kalıptaki oyukları üst üste getirerek kolları bedene geçiriniz. Gömleğin eteğini bastırıp lâstik geçiriniz.

Ailelere Faideli Kitaplar:

Muharriri: Dr. CEMAL ZEKİ

1 *Bebek Beslemek*

2— *Gebelik, Doğum,*
Lohosalık Hıfzısıhhası

3— *Kadın Rahatsızlıkları*

4— *Çocuk Düşürmek*

Bütün Ailelere tavsiye ederiz.

Hindistanda Kafeste Mahpus Bir Kuş

(436 inci sahifeden devam)

den birinin, cam mahfaza altında, bir küçük numune harp gemisi bile vardı. Bu kurulduğu zaman kutudan çıkan çalgı sesinin ahengile, mavi boyalı ipek dalgalar üzerinde sallanırdı. Bu nadir ve harikulâde eşya harem dairelerine daha cazip bir sima veriyordu. Fakat Rabin oraya yaklaştığı zaman, en küçük hemşiresi, arkasında kuyruk gibi saçı sallanarak yolunu kapatır ve «Burada erkek çocukların ne işi var, çekilin bakayım» diye bağırırdı.

Uşakların sert idaresi altındaki selâmlıkta çocuklar hiç nazunaim görmezlerdi. Her biri yazın tek bir pamuk entari giyerlerdi. Daha soğuk havalarda ısınmak için onlara bir ikinci entari daha giydirirlerdi ve hiç bir suretle on yaşına gelmeden evel çorap ve ayakkabı giymezlerdi.

Ailenin büyükleri her hususta elbise, yemek, bütün yaşayış ve hareketlerinde, erkek çocuklardan pek uzakta idiler. Çocuklar bunları ancak arada bir görürler fakat onlara irişemiyeceklerini hissederlerdi.

Şiyam isminde bir uşak, Rabiyi küçük iken uşakların dairesine intihap ettiği bir noktaya dikti ve etrafına tebeşirle bir daire çizdi. Sonra parmağını kaldırıp ciddî bir yüzle çocuğa bu sihirli dairenin haricine çıkmamasını tenbih etti. Bu suretle emin olduktan sonra onu yalnız bıraktı. Eğer o dairenin haricine çıkarsa tamamen ne olacağını Rabi bilmiyordu, fakat (*Lakşman*)ın etrafına çizdiği daireden çıktığı için Sitanın başına gelenleri Ramayan da okumamış mı idi? İşte bu korku ile Rabi olduğu yerde durdu.

Bahçede tam bu odanın pencerelerinin altında bir su haznesi, bir havuz vardı; içine daracık merdivenlerle iniliyordu. Havuzun garp cihetinde, bahçede duvarın önünde cesim bir (Hint) ağacı ve cenubunda bir sıra Hindistan cevizi ağaçları vardı. Dairesinde mahpus olan Rabinin bakacak resimli kitabı olmadığından bütün gün kapalı perdelerin arkasından aşağıdaki manzarayı seyrederdi. Sabahları erkenden komşular haznede yıkanmağa gelirlerdi; birisi dalarken, kulaklarını parmaklarile tıkarken, bir diğeri merdivenin tepesinden birdenbire atlar ve bir üçüncüsü dudaklarının arasından hafif hafif dua ederken basamakları ağır ağır inerdi.

Hariç denilen o nihayetsiz şey, işte uzakta, Rabinin irişemiyeceği yerde idi. Fakat perdelerin aralıklarından zıyaları, sesleri, ve kokuları ona kadar gelip temas ettiği halde, onu çok nadir görüyordu. Bir az daha büyüdüğü vakit bazan, ev halkı öğle uykusunda iken tarasaların birine çıkardı. Oradan Kalkutanın muhtelif şekilde yüksek tarasalı damları kızgın öğle güneşinde beyazlığile gözleri kamaştırırken uzaklara bakardı. Uzaktaki bu evlerin bazılarının dışarısında tarasaya çıkan merdivenler vardı, bunlar sanki onu çağırıyor, göz kırpıyor gibi görünüyordu. Aşağıdan, uzaktan bilezikçinin yeknasak sesi işitiliyordu:

—Gai, Guri, Gai!

Böyle zamanlarda Rabinin bütün mevcudiyeti uzak bir hülya diyarına uçuyordu.

Rabinin babası hemen hemen hiç bir zaman evde bulunmazdı. Hindistanın muhtelif yerlerinde emlâki olduğundan mütemadiyen dolaşırdı. Rabiye büyük biraderi ile Satya arkadaş olmasa pek kimsesiz bir hayat geçiriyor denebilirdi. Semadaki bulutlar, bahçedeki çiçekler, yapraklar ve kendi canlı muhayyilesi en sevgili arkadaşları idi.

Bazan Rabi mekteplik oynardı. Tarasanın parmaklıkları onun talebeleri idi. Zekileri ahmaklardan tefrik eder ve derslerini bilmedikleri zaman onlara insafsızca değnekle dayak atardı. Kendisi de mektepte aynı muameleyi gördüğünden bir muallimin başka türlü hareket edebilmesini havsalası almazdı. Bütün gün sabahtan akşama kadar ders görürlerdi. Akşamları İngilizce okurlardı çünkü kendi lisanları Bengal lisanı idi. Ancak dokuzdan sonra serbest kalırlardı.

Rabinin evinden ilk ayrılısı bütün ailenin Ganj nehri üzerindeki bir sayfiyelerine gittikleri zaman oldu. Ah! orayı ne kadar sevmişti!. Hizmetkârlar dairesinin önünde *guava* ağaçlarından bir küçük orman vardı. Rabi bunların gölgesinde oturur ve süratle akan nehri seyrederdi. Her gün oradan bir çok gemiler

geçiyor, gölgeler değişerek süzülüyor, met ve cezir yükselip alçalıyordu.

Fakat burada Ganjın üzerinde Rabinin bütün kalbile görmek istediği bir şey vardı. Bir Bengal köyü, tıpkı bahçe duvarının arkasındaki gibi, hakiki bir Bengal köyü görmek istiyordu. Orada küme küme küçük kulubeler sazlarla örtülü paviyonlar etrafına halkın toplanıp konuştuğu ve oyun oynadığı bir de yıkanma yeri. Rabi bütün bunları hayalinde görür, hakikatte de görmek için can atardı. Fakat burada da Kalkutada olduğu gibi bahçe kapısını geçmeğe izni olmıyan bir mahpus kuş gibi idi.

Bir sabah büyüklerden iki kişi köye bir gezinti yapmağa gittiler. Rabi artık istediğini gizlemiyecek hale gelmişti. Kimse görmeden onların arkasından sıvıştı ve bir az uzaktan onları takip etti. Ne harikulade sergüzeşt! Yeşil su nebatları ile örtülü suyun yanındaki çitli yoldan yürüdü. Gaşyolarak bütün gördüğü güzellikleri ruhuna nakşediyordu. Birdenbire önde giden büyükler onun takip ettiğinin farkına vardılar.

«Haydi git, çekil, eve dön» diye azarladılar. Çare yoktu, dönmeğe mecburdu. Onun tanımak istediği dünya ondan gizli idi. Fakat Ganj onu her nevi esaretten kurtarıyordu. Önünden ahenkle süzülen gemilere fikren biner ve hiç bir coğrafyada gösterilmiyen diyarlara giderdi.

O zamanlarda bu arkadaşsız çocuk bazan fikirlerini şire koymakla vakit geçirirdi. Babası ve erkek kardeşleri muharrir idiler. O da niçin *yazmasındı*? Çok dafalar Rabi, Kalkütada olduğu zamanlar, gece tarasanın parmaklıklarına dayanır ve karanlıkta, karşıdaki binanın ışıklar yanan kısmını seyrederdi. Orası misafir kabulüne mahsus kısımdı. Muhteşem arabalar kapının önünde durur ve misafirler gider gelirdi. Neler cereyan ettiğini bir türlü anlıyamazdı. Oradan niçin o kadar neşe dalgaları geliyordu? Hakikatte, orada biraderleri ve kuzenleri dostlarını eğlendiriyor, edebî münakaşalar ediyor, şiirler okuyor ve çok dafalar aralarından birinin yazdığı bir piyesi oynıyorlardı. Hindistana kalben ve ruhan merbut bir grup genç münevverler, İngiliz idaresine boyun iğdikleri halde, Hindistanı büsbütün garp medeniyetine vermeyip, giyinmekte, musikide ve edebiyatla güzel sanatlerde eski ruhunu muhafazaya karar vermişti.

Rabinin babasına herkesin büyük bir hürmeti vardı. Onun eve geldiği nadir zamanlarda, Rabi büyüklerin merasime mahsus *Soga* larını giymiş, üçüncü kata, onun dairesine ciddiyet ve ehemiyetle gittiklerini görürdü. Beyaz elbisesi ve sorguçlu sarığile ihtiyar çavuş Kinu, kapıda nöbet bekler ve öğle uykusuna yattığı zaman çocuklara pencerelerin önündeki tarasada gürültü etmemelerini tenbih ederdi. O vakit onlar fısıldıyarak oradan geçerler ve başlarını uzatıp içeri bakmıya bile cesaret edemezlerdi.

Rabi, biraderi ve Satya müayyen bir yaşa geldikleri, zaman Brahma mezhebine mensup olan bütün erkek çocukların büyümüş addedilmeleri için yapılan merasim onlara da yapıldı. Bu merasimde büyük Tagor da hazır bulundu, ondan sonra çocuklar günlerce dua salonunda oturur ve mukaddes kitaplarının bazı kısımlarını terennüm etmeği talim ederlerdi. Nihayet başları tıraşlı ve kulaklarında altın küpelerle üçüncü katta üç gün için inzivaya konuldular. Orada düşünecekler ve her halde Brahman olmıyan kimse tarafından görülmiyeceklerdi. Hindistanda en yüksek sınıftan idiler, böyle mukaddes bir zamanda daha aşağı bir sınıfın onları görmesi bir günah addedilirdi. Fakat çocuk kitabı her merasim kitabından muteberdir. O üç canlı çocuk pek çok düşünmediler. Birbirini altın küpeli kulaklarından yakalar çekerlerdi. İnzivagâhlarının bir odasında bir küçük davul buldular. Bununla tarasaya çıkarlar ve aşağıdan ne zaman bir hızmetkârın geçtiğini görseler var kuvvetlerile çalarlar, adamı yukarı baktırırlardı. A! işte Brahman olmıyan biri onları görmüştü! Adamcağız acele aradan kaçarken kıkır kıkır gülerlerdi.

Rabi artık bu yaşa geldiği vakit traşlı kafası pek canını sıktı. Mektebe böyle gitmek istemiyordu. İngiliz ve Avrupalı çocuklar şüphesiz onunla alay edeceklerdi. Bir gün bu meseleyi düşünüp kendini üzerken babası onu çağırdı.

«Benimle Himalaya dağlarına gitmek ister miydin?» diye sordu.

Bengal mektebini bırakıpta Himalaya dağ-

larına gitmek ister midi de sözmü idi? Ah! memnuniyetinden bağırıp gökleri çınlatabilseydi!

Rabinin babası yola çıkacakları gün mutadı veçhile bütün aileyi dua salonunda topladı. Sonra Rabi ile beraber arabaya bindiler. Ömründe ilk dafa çocuğa bir takım elbise yaptırılmıştı. Rengi ve örneğini babası kendi intahap etmişdi, kostümünü sırma işlemeli bir takke ikmal ediyordu. Satya daha evel bir tiren seyahati yapmış ve eğer pek dikkat edilmezse oraya binmenin hakikaten tehlikeli bir iş olduğunu Rabiye söylemişti. Bir ayak kaymasile her şey olup bitermiş! Sonra, oturduğu yere gayet eyi tutunmak lazımmış, yoksa hareket ederkenki sarsıntı öyle kuvvetli imiş ki insan nereye fırlıyacağını tahmin edemezmiş. İstasyona vasıl olduğu zaman Rabi tirtir titriyordu, fakat kompartimana o kadar kolay girdi ve tren o kadar düzgün kayıp gitti ki çocuğun sergüzeşt aşkı sarsıldı. Tren yoluna devam ediyordu, maviye çalan yeşil ağaçların gölgesine köyler sokulmuş, geniş tarlalar birer lâvha gibi uçup geçiyordu. Evvela Bolpurda Tagor sayfiiyesinde durdular. Çocuğu dikkate alıştırmak için babası ona sarfetsin diye bir az para verdi ve bunun hesabını tutmasını söyledi. Aynı zamanda her gün saatini kurmak vazifesini de ona bıraktı. Çocuğu mesuliyete alıştırmak için o kadar kıymettar bir eşyanın geçirebileceği tehlikeyi nazarıitibare almamıştı; ve Rabi saati öyle gayretle kurdu ki az zamanda saat Kalkütadaki saatçiye gitmeğe mecbur oldu.

Bolpurdan sonra baba oğul Amristardaki Güzel Mabedi görmeğe gittiler. Kırmızı şallar ve mendiller satılan çarşıyı geçtiler. Oradan altın kule görünüyordü. Bir göle geldiler ve orada parlak mavi suların üstündeki küçük bir adacığın ortasında yanında köprüsü ile beyaz mermer mabet bir mücevher gibi parlıyordu.

Amristardan Himalayanın beyaz tepeleri onları çağırıyor gibiydi. Hizmetkârların taşıdığı bir (Jhampan) yahut *sedan* tahtıravanında seyahat ederken bahar mahsullerile yamaçların güzelliğini gördüler. Her sabah sütle ekmeklerini yedikten sonra yola çıkarlar ve güneş batmadan evel ondan sonraki konakta gecelerlerdi. Rabinin gözleri hiç bir şeyi kaçırmamak için bütün gün dinlenmiyordu: gürültülü şellaleler, vahşi buğazlar ve bütün karların en mukaddes diyarı Himalaya dağları?

Akşamları bir *Bungalow* konağına vasıl oldukları zaman Rabinin babası ikisi için dışarıya iki sandaliye kodurur ve orada otururlardı. Sular kararırken berrak semada yıldızlar harikulade ışıldar ve baba Rabiye burçları gösterir, heyet masalları anlatırdı.

Bahrotada intahap ettikleri ev en yüksek tepede idi ve oradan güneşte parlıyan bir sisle karlı tepeler görünüyordu. Mayıs pek yakın olduğu halde orası çok soğuktu. Gölgede karlar hâlâ erimemişti. Bir zamanlar ondan o kadar uzak görünen babası, onunla konuşuyor, dersler ve eğlenceli hikâyeler anlatıyordu. Ders saatleri bittikten sonra, çocuk istediği yerde dolaşmakta serbestti: isterse sık bir deodar ormanına bakar, isterse dağların bir tepesinden digerine gidebilir. Ah! o ne kadar zevkalıyordu! İlk dafa hürriyeti tadıyordu.

Bu suretle bir kaç ay geçirdikten sonra, Rabi bir hizmetkârın nezareti altında evine gönderildi. Sıhhati de neşesi de yüzünden akıyor ve sırmalı takkesile pek göze çarpıyordu. Vasıl olduğu zaman Küçük seyyah seyahat hikâyelerile dolu idi, ve şimdi *Zenana*nın kapalı kapıları sanki ona bir sihirle açılmıştı. Küçük bir menfi olan Rabi artık iç dairelerde hüsnükabul göriyordu.

Artık hizmetkârlar dairesinin muhabbetsiz muhitinde yaşamıyacaktı. Söyleyecek hikâyeleri vardı. Ramayananın bazı parçalarını bile ezberden söyleyebiliyordu. Kadınlar onu enteresan bulabileceklerdi! Evin iç kısmında iyi bir yer işgal etti. Annesi hemşireleri ve yengeleri ona çok ehemiyet veriyorlardı. Bu inanılmıyacak kadar iyi idi!

İstikbalde Rabi İngiltereye gidecek, evlenecek, babasının Ganj üzerindeki emlâkini idare edecek, erkek çocuklar için bir numune mektebi tesis edecek ve orada kendi çocukluğunu sıkan insafsız cezalar olmıyacak, serbestî ve «self government»(*) olacak, hem Bengal lisanı hem İngilizcede şiirler ve piyesler yazacak ve Hindistanın en büyük adamlarından olacaktı. Fakat bütün hayatında, evine ilk dafa kadife takkesile gittiği ve uzun zaman Zenananın kapalı olan kapıları açılıp onu içine aldığı zaman hissettiği gururun eşini hiç bir zaman duymıyacaktı.

Tercüme eden: NİLÜFER BAHA

(*) Kendi kendinin idare edebilmek terbiye usulü.

ABONE ŞERAİTİ
(Posta ücreti dahil)
Turkiye için:
Seneliği 6 lira
Altı aylığı 3 lira
Ecnebi Memleketler için:
Seneliği 4 dolar

MUHİT

Resimli Aylık Aile mecmuası

Adres: *Dilsizzade Hanı No. 1—2*
Telefon: İstanbul, 4118

Her nüshada: bir formalık bir edebî ilâve, bir elbise kalıbı veya metin harici renkli bir tablo bulunacaktır.

Fihrist

	Muharriri	Sahife
Gençliğe Dair:		
Gazi Hz.nin Gençliğe Hitabı		402
Kızlarımızın İzcilik İstidadı		404
Türkiyede İzcilik Faaliyeti	*İzci Ahmet*	406
İzcilik	*Selim Sırrı*	456
Çocuğa Mütaallik:		
Anne Olmak Bahtiyarlığı	*Kathleen Noris*	408
(Resimler Woman's Home Companiondan alınmıştır)		
Çocuk Ve Resim (1)		415
Şahsiyetin İlk Şuaları İçinde (2)		417
Fransız Edebiyatında Çocuk	*Reşat Nuri*	420
Büyük Üstatlar Arasında Mektepli Bir Kız Ressam (4)		422
İçtimaî Makaleler:		
Çocuk Asrı	*A. C.*	401
Değişmek bir Zarurettir (3)	*K. Ş.*	425
Anormal Mektep Çocukları	*Nevzat Mahmut*	438
Hikâyeler:		
Bir Küçük Fare Varmış (4)	*Şefika M.*	429
Kafeste Mahpus bir Kuş	*R. Tagor*	436
İki Fakir [Leon Frapiyeden]	*Reşat Nuri*	442
Köprü Altı Çocukları	*Nezihe Muhittin*	459
Bir Hayal İçin (son)	*Reşat Nuri*	461
Salon Temsili:		
Göz Dağı	*Reşat Nuri*	446
Gençmişin ve Bugünün Mühim Adamları:		
Rabindranat Tagor	*Roger Ward Babson*	433
Şiirler:		
Küçük Çoban	*Yaşar Nabi*	414
Tagordan Parçalar	*Esma Zafir*	437
Fakirlerin Gözleri	*(Charle Baudlerden) Yaşar Nabi*	440
Geçmiş Şeyler	*A. C.*	445
Tiyatromuzun Tarihinden:		
Karagöz	*Osman Cemal*	Metin Harici
Fennî Yazılar:		
Tayyareciliğinin Hakikî Babaları (5)		453
Çocuklar ve Çocuklular İçin:		
Evde Kukla Oyunu (6)		466
Oyun, Oyuncak	*Şefika M.*	469
Çocukların Ahçılığı		470
Moda		472
Kadına ve Kadınlığa Müteallik:		
Elişleri (4)		474
Elbise Kalıbının Tarifi		476

Kapak Resmi *(Good Housekeeping)* den alınmıştır.

(1) Die Woche, (2) Das Magazin, (3) American, (4) Woman's Home Companion, (5) Popular Science, (6) John Martin's Book, Good Housekeeping.

İmtiyaz Sahibi ve Mes'ul Müdür AHMET CEVAT

Selâmet Matbaası